

Metodická příručka

AKADEMIE YOUNG CARITAS

*„Učíme témata udržitelného
života způsobem,
který studentky a studenty
zaujme a rozvíjí.“*

YOUNG **caritas**^{CZ}

Autoři: Mgr. Václav Šneberger, Mgr. Kateřina Kadlecová, Ing. Šárka Prošková

Jazyková korektura: Karolína Šnajdrová

Grafická úprava: Kateřina Kamenická

Fotografie: členové týmu Young Caritas

Rok vydání: 2023

ISBN 978-80-909013-0-8

YOUNGcaritas^{CZ}

 Charita
Česká republika

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha - pól růstu ČR

Obsah

Seznam zkratek	4
1. ÚVODNÍ SLOVO	5
2. KDO ZA PROGRAMEM STOJÍ?	5
Charita Česká republika	5
Young Caritas	5
3. CO JE AKADEMIE YOUNG CARITAS?	7
Zapojení mladých lidí	8
Vzdělávání pro budoucnost	8
Jaká jsou metodická východiska a přínosy Akademie Young Caritas?	10
Struktura metodiky Akademie Young Caritas	11
4. CO ZNAMENÁ UDRŽITELNÝ ŽIVOT?	12
Pilíře udržitelného života	13
Český kontext aneb Česko 2030	14
Cíle sociálního pilíře udržitelného života	15
5. JAK VZDĚLÁVAT A ŠÍŘIT OSVĚTU O UDRŽITELNÉM ŽIVOTĚ?	22
6. METODICKÉ LISTY	24
Jak aktivizovat studentky a studenty?	25
Jak studentky a studenty zaujmout a vtáhnout do tématu?	32
Jak vést studentky a studenty k respektu k ostatním?	43
Jak zviditelnit sociální témata či problémy?	54
Jak řešit problémy a výzvy v našem okolí?	60
7. LEKCE	66
Naše potřeby	67
Život se znevýhodněním	71
Jakou školu chceme?	74
Genderová rovnost	76
Příjmová nerovnost	81
Práva LGBT+	87
Migrace	90
Stravování z pohledu náboženství	97
8. PŘÍLOHY	101

„Příručka je velmi prakticky pojata, přehledně uspořádána a není příliš obsáhlá, takže je užitečným nástrojem, po němž mohou vytížení učitelé sáhnout a jednoduše vybrat to, co právě potřebují.“

Magdalena Rytinová
Gymnázium Čakovice

Seznam zkratek:

OSN Organizace spojených národů

RVP Rámcový vzdělávací program

SDGs Sustainable Development Goals

UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UR udržitelný rozvoj

1. ÚVODNÍ SLOVO

Metodika Akademie Young Caritas vznikla jako výstup programu Akademie Young Caritas, který Charita Česká republika (CHČR) realizovala za podpory Magistrátu hlavního města Prahy a OP Praha – pól růstu ČR v letech 2021–2023, registrační číslo projektu: CZ.074.68/0.0/0.0/20_079/0002101. Poděkování patří všem zapojeným lektorkám a lektorům, učitelkám a učitelům, kteří se programu účastnili, stejně jako celému programovému týmu.

2. KDO ZA PROGRAMEM STOJÍ?

Charita Česká republika

Nositelem programu je Charita Česká republika, konkrétně její oddělení globálního vzdělávání a osvěty (GVO). Toto oddělení je nedílnou součástí největší neziskové nestátní organizace poskytující sociální služby a zdravotní péči napříč celou Českou republikou.

Oddělení globálního vzdělávání se dlouhodobě a intenzivně zabývá tématy udržitelného světa a aktivního občanství. Kromě řady osvětových a neformálně vzdělávacích programů se zapojuje do aktivizace škol a v zařazení témat sociálního pilíře udržitelného světa i do výuky. V minulosti to byla zejména multikulturní výchova a program Žijeme spolu, mluvíme spolu [1]. Nyní je to právě program Akademie Young Caritas, zaměřený na vzájemný respekt a sociální oblast udržitelného světa.

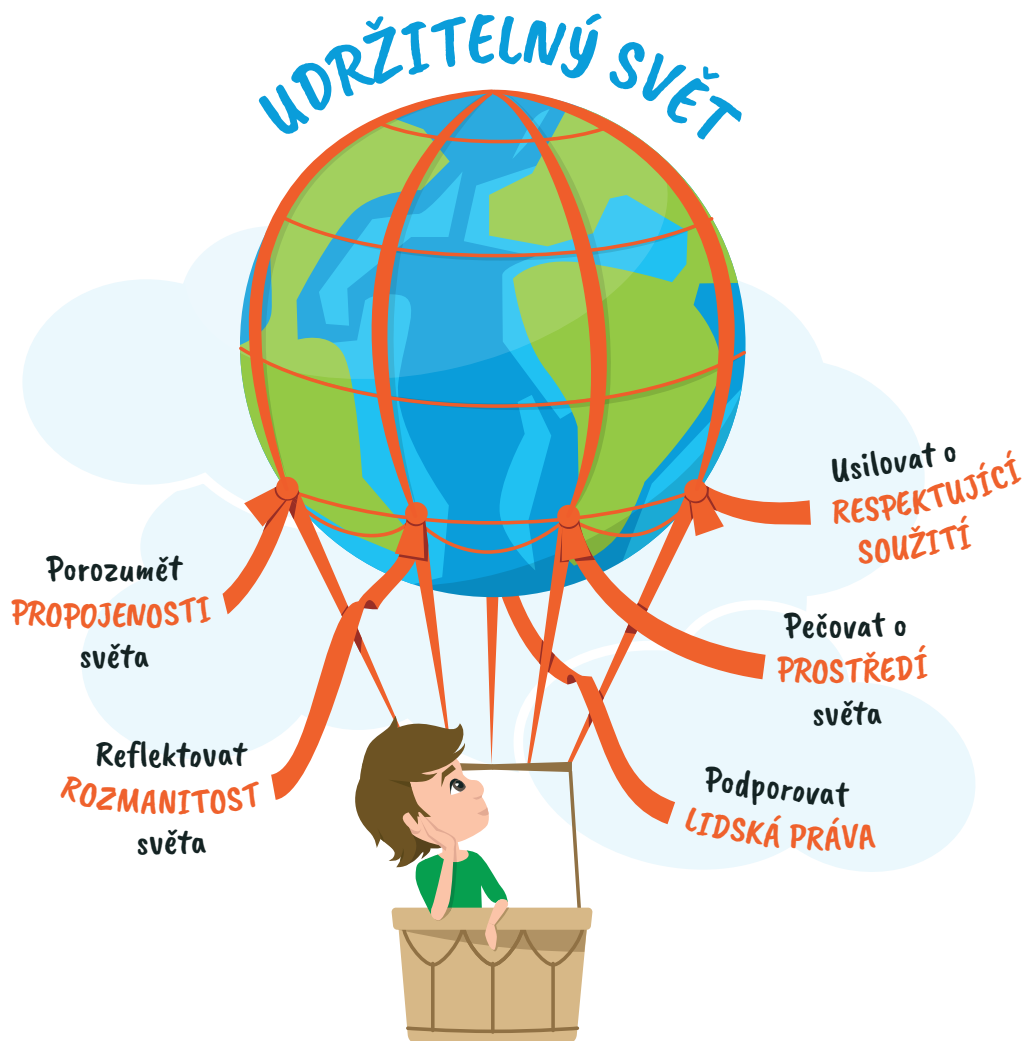
Young Caritas

Program Akademie Young Caritas je součástí iniciativy Young Caritas Česká republika, na jejímž rozvoji CHČR aktivně pracuje již řadu let po boku zahraničních partnerů z celé Evropy. Young Caritas Česká republika navazuje na rozvíjející se hnutí v rámci mezinárodní sítě charitních organizací (spojených pod Caritas Internationalis a Caritas Europa) s cílem poskytovat kvalitní a srozumitelné informace o udržitelném rozvoji, zapojovat mladé lidi do témat Charity, vybavovat je kompetencemi potřebnými k řešení globálních výzev a vzbuzovat jejich zájem o aktivní občanství tak, aby se sami stali hybateli změn.

Young Caritas Europa také vytváří unikátní možnost pro mládež z celé Evropy vzájemně se propojit, účastnit se mezinárodních projektů a výměnných pobytů apod. Hodnoty Charity stojí v centru zájmu této platformy. Hodnotové vzdělávání je v rámci Young Caritas nástrojem k posílení motivace mladých lidí, aby převzali společenskou odpovědnost a pozitivně ovlivňovali svoje okolí.

„Globální vzdělávání,
dříve globální rozvojové vzdělávání (GRV),
směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření
světa, kde mají všichni lidé možnost
žít důstojný život.“

<https://globalnirozvojovjevzdelavani.cz/>

Obrázek 1: Schéma Globálního udržitelného světa, zdroj: [2]

3. CO JE AKADEMIE YOUNG CARITAS?

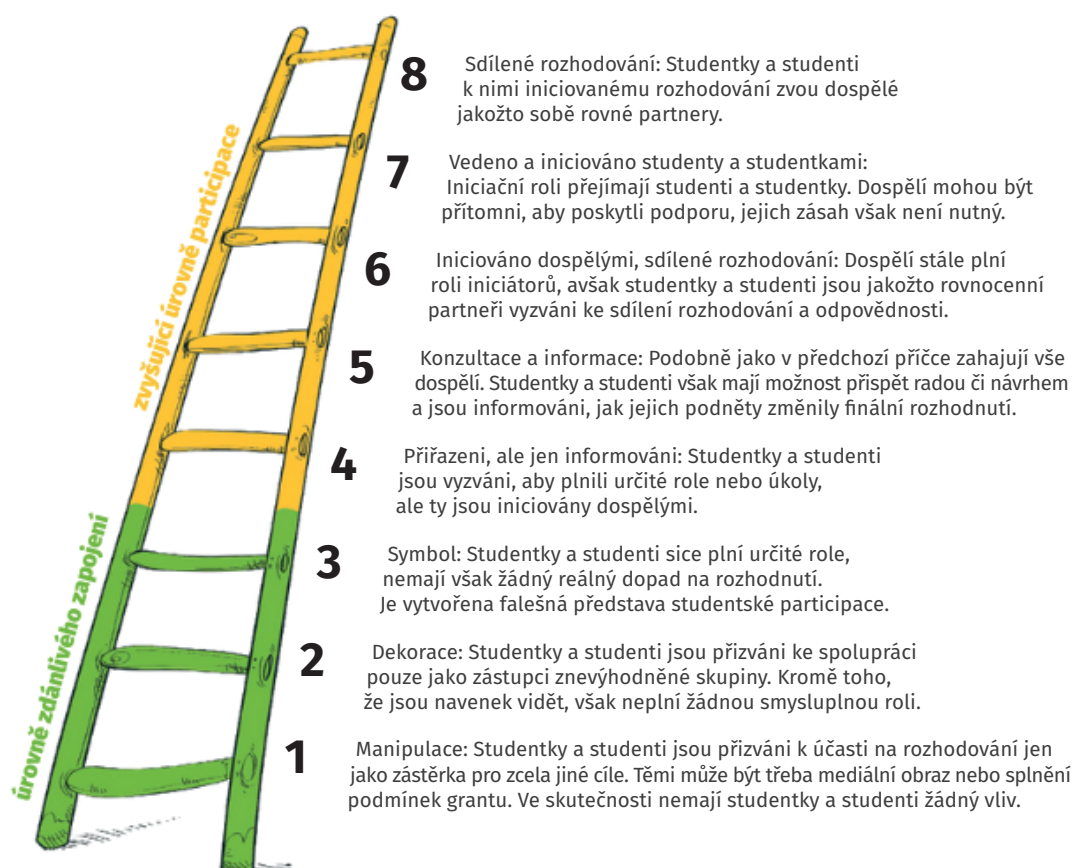
Akademie Young Caritas je vzdělávací program pro učitelky a učitele a jejich studentky a studenty, v rámci kterého si osvojí moderní vzdělávací metody rozvíjející hodnotové vzdělávání a kritické myšlení.

Cílem programu Akademie Young Caritas je podpořit inkluzivní prostředí škol a zvýšit povědomí o sociálním pilíři udržitelného života prostřednictvím:

- + **moderních vzdělávacích metod** z oblasti neformálního vzdělávání, které studentky a studenty baví a předají jim potřebné kompetence zážitkovou formou;
- + individuální vzdělávací a **metodické podpory** přímo ve škole;
- + realizací **vzdělávacích aktivit pro studentky** a studenty ve školách;
- + využití **Živých knihoven online (ŽK)**;
- + **aktivizace studentek a studentů** a realizace projektů podporujících cíle udržitelného života, kterými pomůžou škole nebo komunitě.

ZAPOJENÍ MLADÝCH LIDÍ

Akademie Young Caritas vychází z modelu *participace* Rogera Harta [3], který demonstruje úroveň zapojení studentů a studentek od direktivní manipulace k podpoře iniciativy (viz Obrázek 2). Stoupání po tomto žebříku nepředstavuje vůbec jednoduchý úkol. Vyžaduje totiž nejen ochotu vedení školy i učitelek a učitelů, ale také potřebnou odpovědnost a schopnosti na straně studentek a studentů. Participace studentek a studentů v rámci aktivit Akademie postupuje od příčky 4 a výše dle níže uvedeného žebříku, od pedagogem připraveného výukového bloku s využitím například diskusních technik až po podporu iniciativ studentek a studentů v rámci školního projektu.

Obrázek 2: Úrovně participace mladých lidí, zdroj: [3 a 4, přeloženo]

VZDĚLÁVÁNÍ PRO BUDOUCNOST

Jedno z mott platformy Young Caritas je „*Tvoříme budoucnost*“. Budoucnost bezpochyby budou tvořit zejména zástupci mladší generace, studentky a studenti. V rámci Akademie se je snažíme vybavit kompetencemi pro budoucnost. Nevycházíme jen ze Strategie 2030+ [5], ale inspirujeme se také Deep Learningem od Michaela Fullana [6]. V jeho níže zmíněném grafu (viz Obrázek 3) nalezneme ku příkladu potřebu řešit globální problémy lidstva (např. nerovnosti).

Popis modelu hlubokého učení:

Vnější okruh představuje globální transformaci školství, která se neobejde bez zapojení veřejnosti, s hlavním cílem snížit existující nerovnosti.

1. Vnitřní okruh ukazuje tři úrovně prostředí, v němž se mají změny odehrávat (systém, region, školy).

2. Vnitřní okruh popisuje 4 hlavní komponenty výukového procesu, který je třeba proměnit z tradičního na inovativní:

- + pedagogická praxe – konstruktivní přístup k řešení problémů,
- + partnerství ve vzdělávání – mezi učiteli, studentkami a studenty a dalšími (např. rodiči),
- + vzdělávací prostředí – bezpečné a integrující prezenční a online aktivity vyvolávající vyšší míru zodpovědnosti studentek a studentů za své učení,
- + digitální vzdělávání – aplikace digitálních technologií, podněcující spolupráci a sdílení.

Obrázek 3: Model Nové pedagogiky pro hluboké učení, zdroj: [6, přeloženo]

Střed shrnuje 6 kompetencí pro budoucnost:

I. Osobnost – proaktivní přístup k životu, vytrvalost, odolnost, empatie, soucit.

II. Občanství – globální perspektiva – vnímání potřeby udržitelného rozvoje světa a snižování rozdílů mezi lidmi, zapojení do řešení komplexních problémů v rámci občanských iniciativ.

III. Spolupráce – schopnost týmové spolupráce, sociální, emocionální a interkulturní dovednosti.

IV. Komunikace – prezentace vlastních myšlenek s cílem ovlivnit ostatní, reflexe přijímaných zpráv vedoucí k vlastnímu rozvoji.

V. Tvořivost – schopnost klást správné dotazy, sledovat či vymýšlet nové nápady, přeměna myšlenek na činy vedoucí k jejich naplnění (tvořivé myšlení).

VI. Kritické myšlení – hodnocení informací a argumentů, budování spojení a identifikace mentálních modelů, konstruování vlastních znalostí, experimentování, aktivizace k podpoře vlastních myšlenek v reálném světě [7].

JAKÁ JSOU METODICKÁ VÝCHODISKA A PŘÍNOSY AKADEMIE YOUNG CARITAS?

Základním východiskem celé metodiky a vlastně celého programu je pedagogický konstruktivismus a kritické myšlení, které je postaveno na již získaných kompetencích jak učitelské veřejnosti, tak i studentek a studentů. Oslovujeme tedy nejen znalostní složku, ale **zejména postojovou a dovednostní složku ve vztahu k udržitelnému světu**. Hodnotově orientované učení s cílem vybavit studentky a studenty kvalitními informacemi a příležitostmi ke zkušenostnímu učení je dalším východiskem Akademie Young Caritas. Přejeme si, aby témata sociálního pilíře udržitelného rozvoje byla předkládána na základě osobních zkušeností studentek a studentů, v rámci jejich reálného života s důrazem na možnost participace změny často zažitých stereotypů či neznalosti problematiky.

Participace studentek a studentů, zejména v reflexi témat a také přímo v realizaci školních programů Akademie, pak nabízí přesun od pojetí učení učitel/ka–student/ka do vytváření učícího se společenství, kde je sdílená moc i odpovědnost. Víme, že taková participace na řešení problémů udržitelného života má smysl jedině tehdy, pokud studentky a studenti realizují projekty s konkrétními lokálními výsledky jako motivující složkou pro jejich další občanskou participaci.

Benefity pro pedagogické pracovníky:

- + nové metody práce se studentkami a studenty,
- + metodická podpora a supervize,
- + smysluplné naplnění průřezových témat,
- + znalostní báze o sociálním pilíři udržitelného světa.

Benefity pro studenty a studentky:

- + osobní rozvoj v oblasti udržitelného rozvoje,
- + participace na reálných projektech podporujících udržitelný rozvoj,
- + znalostní báze o tématech sociálního pilíře, jako jsou nerovnosti, migrace, mír a další,
- + motivace k dalšímu studiu na smysluplných a současných tématech.

STRUKTURA METODIKY AKADEMIE YOUNG CARITAS

Vlastní metodika Akademie Young Caritas se skládá z teoretické části, která nastiňuje hlavní metodická východiska, a z části praktické, jež představuje reálné aktivity využitelné ve formálním i neformálním vzdělávání:

Teoretická část:

- + **udržitelný svět;**
- + **diskusní techniky**, při kterých se studentky a studenti tříbí ve vzájemně respektující komunikaci, formulaci názorů a východisek, hledání společných jmenovatelů i rozdílů;
- + **metody neformálního vzdělávání**, jako jsou cvičení, hry, simulace nebo reflektivní techniky, které obohacují formální výuku a zvyšují participaci studentů a studentek.

Praktická část:

- + **živá knihovna**, tedy využití reálných příběhů a lidí k reflexi vlastních postojů i získání informací;
- + **Young Caritas Challenge** jako metoda výzvy k akci směrem k udržitelnému rozvoji, metody identifikace problémů a jejich zviditelňování např. kampaní, soutěží atd.;
- + **školní projekt** jako metoda skupinového řešení problému, který byl identifikován výše prostřednictvím Ideathonu a vlastní realizace projektu;
- + **výukové lekce** zaměřené na sociální pilíř udržitelného rozvoje, propojující obsahy s metodickou částí.

Ke každé části je zpracován metodický list, kde jsou přehledně popsány metody a postupy pro jednoduché využití ve výuce. Všechny metody i modelové příklady slouží jako vodítko a nabízí kreativní možnosti přizpůsobení pro uživatele metodiky. Každý metodický list obsahuje i rozvojové materiály, odkazy k dalšímu studiu a reference.

Celá metodika má i svoji online verzi, která vedle metodických listů ke stažení obsahuje také e-learning k tématům sociálního pilíře udržitelného rozvoje (<https://e-learning.youngcaritas.cz>).

4. CO ZNAMENÁ UDRŽITELNÝ ŽIVOT?

Udržitelným životem (dříve bylo spíše používáno sousloví udržitelný rozvoj) se rozumí, že se zlepšují životní podmínky lidí v současnosti tak, aby to nebylo na úkor budoucích generací.

Udržitelný život znamená spolupracovat, více myslet na druhé a vážit si životního prostředí i svého okolí. Na světové úrovni byly k naplnění udržitelného života Organizací spojených národů (OSN) v roce 2015 v dokumentu **Přeměna našeho světa: Agenda pro rozvoj 2030** [8] definovány tzv. **Cíle udržitelného rozvoje** – viz Obrázek 4. Na formulaci Cílů udržitelného rozvoje, angl. Sustainable Development Goals, zkráceně SDGs, se podílely všechny členské státy OSN, zástupci občanské společnosti, podnikatelské sféry, akademické obce i občané ze všech kontinentů. Agenda 2030 [8] je jakýmsi akčním plánem pro roky 2015–2030, v průběhu kterých by mělo být naplněno všech 17 cílů, jež se skládají z více než 169 podcílů. Těchto 17 cílů se skládá **ze sociálního, environmentálního a ekonomického pilíře**.

„Když mluvíme o udržitelnosti, nemůžeme přehlížet, jak důležité je naslouchat všem hlasům, zejména těm, které jsou obvykle z tohoto typu diskuse vyloučeny, jako jsou hlasy chudých, migrantů, domorodých lidí a mladých.“

papež František

„Naší největší výzvou v tomto novém století je vzít myšlenku, která se zdá abstraktní – udržitelný rozvoj –, a proměnit ji ve skutečnost pro všechny lidi na světě.“

Kofi Annan

*bývalý generální tajemník OSN
a držitel Nobelovy ceny míru*

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

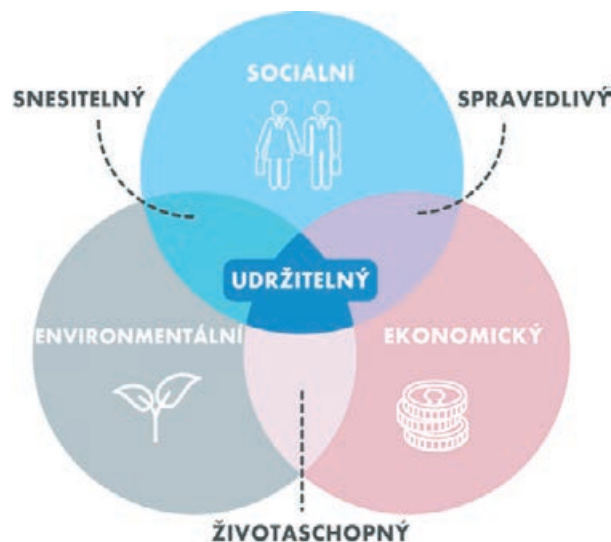

Obrázek 4: 17 cílů udržitelného rozvoje (SDGs), zdroj: [9]

PILÍŘE UDRŽITELNÉHO ŽIVOTA

Jak již bylo zmíněno výše, udržitelný život se skládá ze sociálního, environmentálního a ekonomického pilíře, které jsou vzájemně propojené (viz Obrázek 5).

- + **Sociální pilíř** se zabývá se soudržností mezi jednotlivými generacemi nebo společenskými skupinami, rovnými právy, přístupem ke vzdělání nebo omezováním chudoby.
- + **Ekonomický pilíř** se věnuje hospodářskému růstu, nezaměstnanosti, mezinárodnímu obchodu, globalizaci, rozvoji regionů či organizaci firem ve vztahu k ostatním dvěma pilířům.
- + **Environmentální pilíř** se soustředí na omezování znečištění, šetrnost při těžbě a spotřebě neobnovitelných zdrojů, ochranu vzácných ekosystémů nebo boj s klimatickými změnami.

Obrázek 5: Pilíře udržitelného života, zdroj: [10]

ČESKÝ KONTEXT ANEB ČESKO 2030

Po vzniku Globální agendy 2030 si jednotlivé členské státy začaly tvořit i své národní strategie a Česká republika nebyla výjimkou. Po dlouhých diskuzích vznikl strategický rámec Česko 2030 [11], který udává směr rozvoje naší země. Díky jeho naplnění bude zvýšena kvalita života ve všech regionech a Česko nasměruje k rozvoji, který je udržitelný po sociální, ekonomické i environmentální stránce. Oproti Globální agendě se ta národní již více zaměřuje na aktuální situaci na lokální úrovni, ale její naplnění bude významně přispívat i k naplnění globálních cílů.

Obrázek 6: Česko 2030, zdroj: [11]

CÍLE SOCIÁLNÍHO PILÍŘE UDRŽITELNÉHO ŽIVOTA

Charita Česká republika je největší nestátní neziskovou organizací v České republice a díky svým sociálním a zdravotním aktivitám je jedním z vůbec největších přispěvatelů k naplňování cílů udržitelného rozvoje zastupujících sociální pilíř. Díky stoleté praxi a expertize v sociální oblasti se mimo jiné zaměřujeme právě i na osvětu a edukaci v cílech udržitelného rozvoje s primárním zaměřením na sociální pilíř, kterému se také věnuje metodika, již právě držíte ve svých rukách. Sociální pilíř v udržitelném životě reprezentují zejména tyto oblasti a jejich cíle. Aktuální informace o jednotlivých tématech lze najít na stránkách <https://www.osn.cz>:

Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě

Ze samotného názvu cíle je zřejmé, že cíl 1 se zabývá redukcí chudoby ve světě. K roku 2022 bylo evidováno více jak 650 milionů lidí postižených extrémní chudobou, která je ohraničená příjmem nižším než 2,15 USD na den, čili méně jak 50 Kč. Tento problém sužuje primárně obyvatele rozvojových zemí [12]. V České republice se měří chudoba relativní, která označuje domácnosti s menším příjmem, než je hranice chudoby v dané zemi. K výpočtu chudoby v ČR se používá pojem tzv. příjmová chudoba a ta dle dat českého statistického úřadu ohrožovala v roce 2022 přibližně jeden milion obyvatel ČR [13].

Na co dalšího se cíl zaměřuje:

- + zavádění vhodných a férových systému sociální ochrany pro nejchudší obyvatele dané země;
- + zajištění rovných práv v přístupu k ekonomickým zdrojům;
- + posílení odolnosti chudých a zranitelných osob vůči extrémním klimatickým jevům a jiným ekonomickým, sociálním a environmentálním otřesům a pohromám.

*Doporučená témata k diskuzi s žáky*němi a studenty*kami:*

- + co znamená obecně chudoba a jaké jsou její důsledky pro děti a mládež či celou společnost;
- + jaké skupiny jsou v ČR i ve světě nejvíce ohroženy chudobou (senioři, samoživitelé, nezaměstnaní, osoby žijící v sociálně a geograficky vyloučených oblastech, osoby se zdravotním postižením, ...);
- + příčiny rozdílů v příjmech ve společnosti (vzdělání, sociální zázemí, bydliště...).

Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšit výživu, prosazovat udržitelné zemědělství

Cílem 2 je vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti, zlepšit výživu a také prosazovat udržitelné zemědělství. Z aktuálních dat OSN a Světového potravinového fondu vychází, že přibližně 1 z 10 lidí na světě trpí hladem a téměř každý třetí člověk nemá pravidelný přístup k dostatečnému množství jídla. Hlad je problémem sužujícím primárně rozvojové země, případně země zasažené válečným konfliktem. Velkým problémem spojeným se světovým hladem jsou pak klimatické změny a obecně nerovnost ve společnosti. Hlad a potravinová bezpečnost jsou velmi úzce spojeny s dalšími vlivy, protože produkce potravin je v celosvětovém měřítku dostatečná, pouze její logistika je problematická, a tak jsou tu i regiony, kam se nedostává [14]. V České republice lidé netrpí hladem, ale problémem je kvalita stravování obyvatel a z toho plynoucí obezita a s ní spojená cukrovka či vyšší výskyt infarktů.

Na co dalšího se cíl zaměřuje:

- + na vymýcení podvýživy a řešení výživových potřeb pro nejzranitelnější (děti do 5 let, těhotné a kojící ženy);
- + na zdvojnásobení zemědělské produktivity a podporu farmářů a zaměstnanců v zemědělství;
- + na podporu zkvalitnění či úplného zavedení systému udržitelné výroby potravin a s tím spojené zkvalitnění půdy.

*Doporučená témata k diskusi se studenty*kami*

- + mapování světového hladomoru, jeho příčiny a důsledky;
- + jak nastavit výživově silný jídelníček pro průměrné české dítě;
- + jak omezit plýtvání potravinami a naopak jak využívat zbytků jídla;
- + prevence proti civilizačním onemocněním spojeným s obezitou a jejími i nezdravotními dopady (šikana apod.).

Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

Třetí cíl sociálního pilíře se zaměřuje na kvalitu života a zdraví všech lidí v jakémkoliv věku. Ačkoliv v Evropě máme velmi vyspělou úroveň zdravotnictví, v rozvojových zemích je akutní nedostatek celé zdravotnické infrastruktury. Dle dat OSN v roce 2020 nedostalo 22,7 milionu dětí základní očkování [15]. Nedostatečná dostupnost zdravotnických služeb se velmi dotýká i vesnic a odlehlých lokalit České republiky, kdy lidé musí cestovat k lékaři až desítky kilometrů daleko. Zkvalitnění a dostupnost kvalitní zdravotní péče je v době, kdy se výrazně zvyšuje délka života obyvatel, velmi potřebná i u nás.

Na co dalšího se cíl zaměřuje:

- + snižování úmrtnosti matek při porodu na celém světě;
- + zkvalitňování péče a zabraňování úmrtnosti novorozenců a dětí do 5 let;
- + ukončení epidemie AIDS a dalších přenosných nemocí;
- + podpora duševního zdraví a duševní pohody;
- + zajištění všeobecného přístupu ke zdravotním službám, včetně reprodukčního zdraví;
- + zajištění přístupu ke zdravotním službám a základním léčivům všem bez rozdílu;
- + posílení prevence užívání návykových látek, včetně alkoholu;
- + zajištění stabilního financování zdravotní péče a pracovníků ve zdravotnictví.

*Doporučená témata k diskusi se studenty*kami:*

- + začlenění témat duševního zdraví a duševní pohody do chodu třídy;
- + skupinové diskuze s bývalými uživateli návykových látek a tím zajištění prevence jejich užívání;
- + diskuze o prevenci pohlavně přenášených chorob;
- + porovnávání zdravotnických služeb a nemocnic v různých oblastech v ČR a rozvojových zemích.

Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

Čtvrtý cíl si klade za úkol zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny. Ačkoliv je dimenze České republiky a rozvojových zemí absolutně rozdílná, je potřeba pracovat na zkvalitnění a zejména dostupnosti kvalitního vzdělávání v obou rovinách. Dle dat OSN vychází, že stále více než 1,6 miliardy dětí a mladých lidí nemá přístup do škol, čtvrtině základních škol na světě chybí elektřina, pitná voda a základní hygienická zařízení a polovina základních škol nemá počítače a přístup k internetu [16]. Z pohledu jen České republiky je zde vysoký nedostatek kapacit v předškolním vzdělávání a nedostatek kapacit středních odborných škol. Základní vybavení škol je také velmi rozdílné.

Na co dalšího se cíl zaměřuje:

- + zajištění bezplatného kvalitního základního vzdělávání pro všechny;
- + zajištění rovného a cenově dostupného přístupu k odbornému, učňovskému a vyššího vzdělávání;
- + eliminace genderové nerovnosti a zajištění dostupného vzdělávání i odborné přípravy pro znevýhodněné osoby (osoby se zdravotním postižením či ohrožené děti);
- + docílení čtenářské a matematické gramotnosti pro všechny;
- + zvýšení počtu kvalifikovaných pedagogů na celém světě a následná podpora jejich rozvoje;
- + navýšení počtu studijních stipendií pro nadané studenty a studenty z rozvojových zemí;
- + zajištění, aby všichni studenti získali znalosti a dovednosti potřebné k udržitelnému rozvoji.¹

*Doporučená témata k diskuzi se studenty*kami:*

- + rozdílnost v dostupnosti ke vzdělávání ve světě;
- + možnosti zapojování znevýhodněných osob do naší třídy/školy;
- + diskuze o udržitelném rozvoji a o tom, proč je potřeba žít v souladu s jeho principy.

---

¹ Prostřednictvím této metodiky a zaváděním doporučených metod a témat do výuky a celého prostředí školy se z vás stávají aktivní přispěvatelé k naplňování Agendy 2030.

Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

Pátý cíl se zabývá tzv. genderovou rovností neboli rovností mužů a žen. Klade si za cíl posílit postavení žen a dívek ve společnosti. Ženy tvoří polovinu lidstva, nicméně jejich zapojování do rozhodovacích procesů je stále velmi nízké. Velký vliv na nerovnost ve světovém měřítku může mít vysoká míra absence žen v národních parlamentech. Dle statistiky OSN je aktuálně do národních parlamentů zapojeno pouze 26 % žen [17]. V České republice je velmi aktuální problém s příjmovou nerovností. Ministerstvo práce a sociálních věcí aktivně pracuje na nastavení rovného odměňování žen a mužů, jelikož dle aktuálních průzkumů vychází, že ženy vydělávají zhruba o 17 % méně než muži, na stejných pozicích za srovnatelnou práci pak mají ženy ve firmách až o desetinu méně a ve veřejném sektoru mají méně o 5 %.

Na co dalšího se cíl zaměřuje:

- + ukončení všech forem diskriminace žen a dívek na celém světě;
- + eliminace všech forem násilí na ženách a dívkách ve veřejné a soukromé sféře;
- + odstranění nekalých praktik, jako jsou dětské, předčasné či nucené sňatky a ženská obřízka;
- + uznání a oceňování neplacené péče a domácí práce;
- + zajištění rovných příležitostí ženám a také jejich účasti v rozhodovacích procesech.

*Doporučená témata k diskuzi se studenty*kami:*

- + diskuze o postavení dívek a žen ve třídě, škole, místním zastupitelstvu atd.,
- + vypracování společného akčního plánu pro vytvoření bezpečného prostředí pro dívky a ženy,
- + otevření diskuze o ženských právech napříč rozvojovými i rozvinutými zeměmi.

Snížit nerovnosti uvnitř jednotlivých zemí i mezi nimi

Poslední z cílů zastupujících sociální pilíř si klade za cíl snížit nerovnosti uvnitř zemí i mezi zeměmi. Nerovnost ve společnosti sužuje země rozvojové, ale i rozvinuté. Oproti ostatním cílům se problematika nerovností týká i jednotlivých států jakožto celků, kdy je potřeba nastavit rovnost i na úrovni mezinárodních partnerství uvnitř existujících společenství i mimo ně.

Na co dalšího se cíl zaměřuje:

- + dosáhnout a udržet růst příjmů spodních 40 % populace;
- + posilovat a podporovat sociální, ekonomické a politické začleňování všech bez ohledu na pohlaví, rasu, etnický původ, zdravotní postižení aj.;
- + zajistit rovné příležitosti a snížit nerovnosti zejména odstraňováním diskriminačních zákonů a politik;
- + zajistit rovnost zejména v oblasti fiskální, mzdové a sociální ochrany;
- + zajistit regulaci a monitoring finančních trhů a institucí;
- + zajistit silnější hlas pro rozvojové státy v rozhodování v mezinárodních ekonomických a finančních institucích;
- + usnadňovat řízenou, bezpečnou a zodpovědnou migraci;
- + podporovat oficiální rozvojovou pomoc (ODA) [18].

*Doporučená témata k diskusi se studenty*kami*

- + zmapovat největší nerovnosti mezi státy EU a v porovnání se zeměmi rozvojovými;
- + vytvořit rešerši o nejvíce diskriminovaných skupinách v ČR i ve světě;
- + diskutovat s expertem na téma migrace a úskalí s ní spojená;
- + přednáška s expertem na téma rozvojové spolupráce a její potřeby pro jednotlivé státy.

DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ A DAT O UDRŽITELNÉM SVĚTĚ:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/international-strategies/sustainable-development-goals_en – Stránka Evropské komise věnována cílům udržitelného života.

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/> – Stránka OSN věnovaná SDGs. Čtenář je seznámen s tím, co termín znamená, web dále umožňuje prokliknutí na další články a obsahuje například odpovědi na nejčastěji kladené otázky ohledně programu 2030. Je možné si také přečíst stručný článek o jednotlivých cílech: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/why-the-sdgs-matter/>

<https://www.undp.org/sustainable-development-goals> – Stránka rozvojového programu OSN (UNDP) umožňující rozkliknout si detailní složky jednotlivých cílů udržitelného života. Ta pak obsahuje popis daného cíle, statistiky, formulaci konkrétních plánů a články.

<https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/05/SDGs-pro-deti-1.jpg> – Česká publikace, rámcově seznamující s jednotlivými oblastmi udržitelného života v podobě popisu současného stavu a formulace cílů do budoucnosti. Je sice určená spíše studentkám a studentům, nicméně pro rámcové seznámení se s cíli může být užitečná i pro učitelky a učitele.

<https://www.spolecenskaodpovednost.cz/sdgs/> – Stránka Asociace společenské odpovědnosti, která umožňuje rozkliknout jednotlivé cíle; čtenářkám a čtenářům tak poté vyběhne řada článků o inspiraci jejich plnění z domova i zahraničí. U některých je také nahraná přednáška odborníků zabývajících se danou problematikou.

<https://www.youtube.com/watch?v=xVWHuJOmaEk&t=851s> – Video OSN o vlivu pandemie covidu-19 na realizaci cílů SDGs; obsahuje příběhy lidí z různých částí světa ilustrující závažnost globálních problémů a nutnost jejich řešení.

5. JAK VZDĚLÁVAT A ŠÍŘIT OSVĚTU O UDRŽITELNÉM ŽIVOTĚ?

Všechna výše zmíněná témata se odrážejí i v Rámcovém vzdělávacím programu (RVP) všech typů škol [19, 20]. Nalezneme je ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce a také Člověk a příroda s akcentem na témata zdraví, nerovnosti, práce nebo rodina a komunita s jejich očekávanými výstupy. Své místo pak mají zejména v průřezových oblastech, potažmo v jejich očekávaných výstupech:

- + Osobnostní a sociální výchova
- + Výchova demokratického občana
- + Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- + Multikulturní výchova
- + Environmentální výchova
- + Mediální výchova

Záměrem Akademie není vytvářet další předmět nebo obsahovou náplň výuky, ale začleňovat smysluplně témata sociálního pilíře udržitelného života do výuky tak, aby v běžných předmětech a tematických celcích byly naplňovány klíčové kompetence i kompetence pro budoucnost. Příkladem jsou například ukázkové lekce.

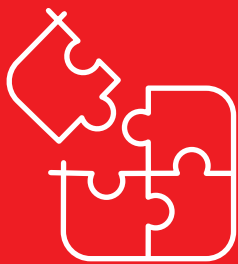
POUŽITÉ ZDROJE:

- [1] Harušťáková, J., Krejčová, L., Plachká, Z. Libicher, M. (2017). Žijeme spolu. Mluvíme spolu? Praha: Charita Česká republika, 180 s. ISBN 978-80-270-2379-0. Dostupné z: https://eshop.arpok.cz/wp-content/uploads/2013/02/Charita_zijeme-mluvime_web.pdf (cit. 10. 10. 2022).
- [2] FoRS.cz (2020). Globální rozvojové vzdělávání: Proč a jak v Česku lépe vzdělávat o osvětě. Dostupné z: http://www.fors.cz/2022/wp-content/uploads/2020/03/1_FoRS_GRV-Aidwatch_final.pdf (cit. 10. 10. 2022).
- [3] Jovanovski, A. (2020). Ladder of Youth Participation. Trainers Library. Dostupné z: <https://www.trainerslibrary.org/ladder-of-youth-participation/> (cit. 30. 10. 2022).
- [4] Ostrý, M. (2020). Zkušenosti z Finska: Cesta k demokracii začíná u studentských parlamentů. Perpetuum.cz. Dostupné z: <https://perpetuum.cz/2020/04/zkusenosti-z-finska-cesta-k-demokracii-zacina-u-studentskych-parlamentu/> (cit. 30. 10. 2020).
- [5] Fryč, J., Matušková, Z., Katzová, P., Kovář, K., Beran, J., Valachová, I., Seifert, L., Běťáková, M., Hrdlička, F. (2020). Dostupné z: *Strategie vzdělávací politiky České republiky pro rok 2030+*. MŠMT, Praha. 120 s. ISBN 978-80-87601-47-1.
- [6] Fullan, M., Quinn, J., McEachen, J. (2020). Deep Learning: Engage the World Change the World.
- [7] Brdička, B. (2021). Nová pedagogika pro hluboké učení podle Fullana. Metodický portál RVP. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22844/nova-pedagogika-pro-hlubo-uceni-podle-fullana.html> (cit. 13. 10. 2022).
- [8] United Nation (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Dostupné z: <https://sdgs.un.org/sites/default/files/publications/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf> (cit. 13. 10. 2022).
- [9] Informační centrum OSN v Praze (2015). Svět, který chceme. Budoucnost pro všechny. Informační centrum OSN v Praze, Praha. 25 s. ISBN 978-80-86348-36-0. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/05/SDGs-pro-deti-1.jpg> (cit. 13. 10. 2022).
- [10] Valinová, E. (2018). Role ČSÚ v problematice udržitelného rozvoje. Statistika a my. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2018/09/18/role-csu-v-problematice-udrzitelneho-rozvoje/> (cit. 13. 10. 2022).
- [11] Úřad vlády České republiky (2017). Strategický rámec Česká republika 2030. Odbor pro udržitelný rozvoj. 396 s. SBN: 978-80-7440-188-6. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/strategie/> (cit. 13. 10. 2022).
- [12] OSN (2022). Fakta o chudobě. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/1-vymytit-chudobu-ve-vsech-jejich-formach-vsude-na-svete/> (cit. 13. 3. 2023).
- [13] Český statistický úřad (2022). Příjmy a životní podmínky domácností – 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/189719223/16002123kc.pdf/ccc2ab05-fac6-4daf-929a-ec5442fcb782?version=1.3> (cit. 13. 3. 2023).
- [14] OSN (2022). Fakta o hladu. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/konec-hladu/> (cit. 13. 3. 2023).
- [15] OSN (2022). Fakta o zdraví. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/zdravi-a-kvalitni-zivot/> (cit. 13. 3. 2023).
- [16] OSN (2022). Fakta o vzdělání. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/kvalitni-vzdelani/> (cit. 13. 3. 2023).
- [17] OSN (2022). Fakta o genderové rovnosti. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/rovnost-muzu-a-zen/> (cit. 13. 3. 2023).
- [18] OSN (2022). Fakta o nerovnostech. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/mene-nerovnosti/> (cit. 13. 3. 2023).
- [19] MŠMT (2021). Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. MŠMT, Praha. 173 s.
- [20] MŠMT (2021). Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. MŠMT, Praha. 103 s.

6. METODICKÉ LISTY

**JAK AKTIVIZOVAT STUDENTKY
A STUDENTY?**

**JAK STUDENTKY A STUDENTY ZAUJMOUT
A VTÁHNOUT DO TÉMATU?**

**JAK VÉST STUDENTKY A STUDENTY
K RESPEKTU K OSTATNÍM?**

**JAK ZVIDITELNIT SOCIÁLNÍ TÉMATA
ČI PROBLÉMY?**

**JAK ŘEŠIT PROBLÉMY A VÝZVY
V NAŠEM OKOLÍ?**

JAK AKTIVIZOVAT STUDENTKY A STUDENTY?

aneb možnosti skupinových diskusí nad tématy udržitelného života

Diskusní techniky jsou **vstupní branou do světa kultivace postojů a názorů na danou problematiku**, vedou ke kritickému zkoumání fenoménů, tříbí schopnost argumentace a citlivost na názory a postoje ostatních. Ve výuce jsou pak základním stavebním kamenem složitějších technik a metod. Často jsou podceňovány, vždyť přece diskutovat umí údajně každý, jejich ovládnutí a široké uplatnění, ať už v osobní nebo rolové situaci, vede u studentek a studentů k získávání důležitých a dlouhodobých kompetencí. Další kvalitou je pak zapojení všech studentek a studentů, v reálně krátkém čase se mohou účastnit všichni, a podporují také různé styly učení. Níže uvádíme základní přehled některých diskusních technik a způsoby jejich využití.

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRO DISKUSNÍ TECHNIKY

- + Je třeba dohodnout časový limit.
- + Účastní se všichni.
- + Jsou určeny cíle, očekávané výstupy a body programu s přibližným časovým limitem.
- + Vždy mluví jen jeden student či studentka.
- + Časový limit se respektuje. Na jeden vstup pro každého je předem stanoven určitý počet minut.

PŘÍKLADY A VYUŽITÍ DISKUSNÍCH TECHNIK:

1. Brainstorming

Brainstorming, v českém doslovném překladu „bouře mozků“, je skupinová technika vyvinutá za účelem zvýšení tvořivosti skupiny. Při brainstormingu je každý člen skupiny podněcován k tomu, aby nabídl co nejvíce myšlenek a nápadů, včetně „ulítlých“ idejí. Všechny impulsy jsou vítány. Jednotlivé nápady nejsou předem hodnoceny.

V praxi je skupina vyzvána, aby k danému tématu vymyslela co nejvíce nápadů či tvrzení. Všechny nápady se zapíší na tabuli, flipchart nebo velký kus papíru. Práce s jednotlivými příspěvky začne až po sdělení všech nápadů skupiny.

* VYUŽITÍ VE VÝUCE:

Brainstorming ve výuce můžeme využít na začátku hodiny ke vtažení do tématu. Začít můžeme např. otázkou: „Co se vám vybaví, když se řekne LGBT+ komunita?“ Od jednotlivých podnětů studentek a studentů se pak může odvinout další diskuse. Nicméně pokud chceme v rámci výuky či projektového dne řešit nějaký problém, lze brainstorming využít také jako techniku k hledání námětů a následného řešení.

✓ VÝHODY BRAINSTORMINGU:

Brainstorming napomáhá probudit kreativitu a vyměnit obvykle používaná řešení za řešení tvořivější. Zvyšuje zapojení studentek a studentů, kdy využitím techniky brainstorming pomáháme vytvořit psychologicky bezpečné prostředí, ve kterém panuje svoboda vyjadřování beze strachu z hodnocení a obecně rychlého posuzování.

✗ NEVÝHODY BRAINSTORMINGU:

Zejména v počátečních fázích, kdy nejsou studenti a studentky zvyklí s touto technikou pracovat, je časté hledání „správného“ řešení, s obecnými pravdami a psanými i nepsanými pravidly skupiny.

2. Brainwriting aneb 5-3-3

Brainwriting je psanou obdobou brainstormingu. Umožňuje zapojit i takové studentky a studenty, kteří si nejsou jistí svým mluveným projevem nebo nemají potřebu se verbálně prosazovat. Jednotlivé nápady se zapisují a vlastní aktivita probíhá povětšinou beze slov. Existuje několik variant brainwritingu.

- + **POST-IT brainwriting:** Místo papíru se používají post-it, na které každý student zapíše svůj nápad či námět k danému tématu. Přitom platí, že na jeden lísteček patří vždy jeden jediný nápad nebo námět. Po dokončení se všechny lístečky vylepí na jedno místo a poté se uspořádávají dle společných rysů či předem nastavených kritérií.
- + **Brainwriting jako myšlenková mapa:** Studenti v tomto případě třídí své nápady napsané na post-it do myšlenkové mapy anebo rovnou zapisují na papír myšlenkovou mapu.
- + **Metoda 5-3-3:** Studenti napíší během 5 minut na svůj papír 3 nápady. Po 5 minutách každý svůj papír posune o jedno místo dále. Všichni si 3 předešlé nápady přečtou a přidají 3 nové, případně upraví stávající nápady, vždy během 3 minut. Již popsanými podněty se účastníci mohou nechat inspirovat, v jiném případě zapíšou zcela nové myšlenky. Papíry mohou kolovat do té doby, dokud účastníci neobdrží své úvodní náměty.

* VYUŽITÍ VE VÝUCE:

Obdobně jako u brainstormingu lze brainwriting použít na úvod hodiny nebo jako metodu k řešení problémů. Příkladem může být např. zadání: „Zapište každý z vás na post-it tři důsledky chování společnosti v Česku, které nastaly po napadení Ukrajiny Ruskem a přílivu ukrajinských uprchlíků.“

3. Samoánské kruhy

Samoánské kruhy jsou technikou, jejíž pomocí velké skupiny mohou dosáhnout takřka natolik intenzivních interakcí, jakých je jinak možno dosáhnout jen v malých skupinách.

Uprostřed místnosti, kde se setkání koná, se umístí vnitřní kruh z pěti až šesti židlí, stejně tak i vnější kruh. Na úvod se může sedět jen na židlích vnějších kruhů obklopujících vnitřní kruh. Jakmile se dohodnou pravidla setkání, každý, kdo chce na dané téma promluvit, se musí přesunout na židli vnitřního kruhu. Hovořit mohou jen lidé sedící na židlích vnitřního kruhu. Jsou-li všechny židle vnitřního kruhu obsazené, osoba, která chce také promluvit, se postaví za některou z obsazených stoliček vnitřního kruhu. Většinou se některá židle ve vnitřním kruhu brzy uvolní. Diskuse pokračuje do té doby, než se lidé z povídání unaví, nebo ve chvíli, kdy vyprší předem stanovený čas. Jedna židle ve vnitřním kruhu je trvale přidělena pedagogovi. Pedagog se do obsahu diskusí nezapojuje, pomáhá však udržovat diskusi v rámci zvoleného tématu, sumarizuje komentáře a vyzývá diskutující, aby projevili své pocity.

4. Open space

Open space je složitější technikou, skládající se z několika kroků (viz níže). Jedná se o participativní diskusní metodu, díky které může skupina zkoumat předem zvolené téma. Vlastní diskuse probíhá zejména v malých skupinách, ale zároveň dochází i k cirkulaci studentek a studentů v prostoru, protože ti si sami mohou zvolit, do které skupiny se zapojí nebo v průběhu přejdou. Vyučující se zde stává průvodcem, řídí se potřebami studentek a studentů, ale pomáhá je směřovat k smysluplnému cíli pro všechny.

FÁZE OPEN SPACE:

A) ÚVOD (CHECK-IN) – společné přivítání, usazení, otevírací otázka (např.: „*Na co se dnes nejvíce těšíte?*“), organizace Open space, cíl dnešního setkání (např.: „*Dnešním cílem bude otevřeně diskutovat o vzdělávání na naší škole a navrhnout případné změny.*“).

B) EVOKACE – smyslem je probudit ve studentkách a studentech myšlenky, pocity i postoje, zkrátka vše, co o tématu vědí, co je k tomu napadne.

C) TVORBA OTÁZEK – studentky a studenti formulují otázky ke zkoumání, z nichž vyberou otázky, kterým by se chtěli věnovat.

D) DISKUSE VE SKUPINÁCH – studentky a studenti se rozdělí do skupin dle vybraných otázek; každá skupina má své klidné a příjemné místo a průběh diskuse zapisuje. Stanoví se čas k diskusi a návrat do velké skupiny.

E) REFLEXE A ZÁVĚR – každá skupina pak představí zbytku své hlavní myšlenky a ostatní se mohou doptávat, doplňovat. Důležité je také zhodnocení celé aktivity: „*Co pro vás bylo na dnešním setkání nejdůležitější?*“ nebo „*Co pro změnu můžeš udělat přímo ty (dnes, za měsíc, za rok)?*“

* VYUŽITÍ VE VÝUCE:

Open space není didaktickou metodou, která slouží výhradně pedagogům. Vyučující se v této metodě nedostane „tam, kam potřebuje“. Obsah vzdělávání zde vychází z chuti a záměrů diskutujících. Jsou to diskutující, kdo volí problémy ke zkoumání. Facilitace metody nabízí prostor pro dialogické vzdělávání. Skrze otevřený formát se dostávají do prostoru témata, která jsou pro studentky a studenty živá.

METODICKÝ POSTUP PRO REALIZACI OPEN SPACE

Zdroj: <https://nazemi.cz/metodika-openspace-skoly/>

ZPŮSOBY VEDENÍ DISKUSÍ A JEJICH VYUŽITÍ:

Kromě hlasování nebo běžné diskuse je při skupinové práci možno použít množství metod, které pomáhají zefektivnit průběh diskuse, překonat krizové momenty, a lépe tak využít potenciál skupiny studentek a studentů.

U diskusí zaměřených na jedno téma – v našem případě udržitelný život a zejména jeho sociální pilíř – můžeme využívat oba druhy diskusních technik. Pro otevření a zkoumání názorů a postojů využíváme techniky divergentní, pro zaměření a tvorbu akčních kroků techniky konvergentní.

PRINCIPY DIVERGENTNÍCH POSTUPŮ

+ Princip odloženého hodnocení

Myšlení je produktivnější, je-li vyloučena bezprostřední kritika myšlenek. Je vhodné rozlišit fázi tvorby od fáze posuzování.

+ Princip co největšího množství nápadů

Kvalita je podmíněná kvantitou. Posledních pět nápadů mívá větší cenu než prvních pět.

+ Princip vzájemného ovlivňování (synergie)

Skupinové myšlení může být při tvorbě nápadů mnohem produktivnější než myšlení individuální. Za stejný čas a za stejných podmínek může ve skupinové situaci průměrný člověk vymyslet zhruba dvojnásobný počet nápadů, než když pracuje individuálně.

PRINCIPY KONVERGENTNÍCH POSTUPŮ

+ Princip eliminace

Myšlení má tendenci eliminovat nejméně vhodné varianty, nápady, myšlenky.

+ Princip výběru a spokojenosti

Demokratický výběr má přednost před výběrem autoritou; pokud eliminujeme množství myšlenek, jsme ve finále s výběrem spokojenější.

+ Princip Occamovy břitvy

Occamova břitva je způsob logického rozhodování, který nám říká, že máme-li pro jeden jev dvě různá vysvětlení, máme preferovat to jednodušší.

PŘÍKLADY KONVERGENTNÍCH METOD A TECHNIK

Laso

Technika pro spojování podobných a eliminaci stejných nápadů, námětů a návrhů. Použité náměty se zakroužkují a na nový papír se napíše jednoslovně název množiny nápadů či námětů. Po skončení lasa máme k dispozici několik jasně formulovaných námětů.

N/3

Varianta hlasovacích metod, jejímž cílem je snížit počet námětů na třetinu. Každý z účastníků má možnost označit určitý počet námětů a stanovit jejich pořadí. Před touto metodou je lepší použít laso.

Kriteriální hodnocení

Objektivní přístup k hodnocení všech námětů, který umožňuje vyhnout se boji o pozice mezi jednotlivými autory návrhů. Všechny náměty se podrobí kriteriálnímu hodnocení, kritéria si předem stanoví skupina a vyhodnotí, například v tabulce, jejich naplnění.

Párové porovnávání

Technika vhodná k porovnání navržených možností. Vybíráme postupně všechna kritéria, kterými chceme náměty posuzovat. Pro každé kritérium seřadíme náměty tak, že nejdříve každý s každým porovnáváme. Následně je seřadíme podle počtu získaných bodů. Pořadí dosažené po porovnání podle kritérií opět budujeme a body spočítáme. Výsledkem je objektivní pořadí jednotlivých námětů. Kritéria mohou mít různou váhu, která se projeví v nižším nebo vyšším bodovém zisku.

*„Dejme prostor
pro sdílení emocí,
nezůstávejme
pouze u informací.“*

Hodnotové diskuse, diskuse vycházející z obav nebo pocitu nespravedlnosti jsou vždy prostoupené emocemi. Sdílené emoce a pojmenované pocity jsou navíc silným popudem k další akci – k učení a jednání, ale i k empatii a porozumění. Vytvořme pro ně prostor, zkusme je pojmenovat a být s nimi. K tomu nám mohou pomoci např. karty pocitů a potřeb (ukázkou lze najít v části Lekce: Evokace u SGD 2).

Reflexe diskusních technik:

- + Nedílnou a vždy přítomnou součástí techniky musí být i reflexe.
- + **Obsahová reflexe:** Co jsem se dozvěděl/a nového o tématu, o sobě, o druhých?
- + **Postojová reflexe:** S jakým postojem jsem vstupoval/a do diskuse a s jakým dnes odcházím?
- + **Komplexní reflexe:** Jak tato aktivita ovlivnila můj život a jaké budou moje následné kroky?
- + **Emocionální reflexe:** Jak jsem se během diskuse cítil/a? Jaké emoce byly na počátku, v průběhu a na konci? Jaká je míra spokojenosti s výsledkem? Jak se moje emoce odrážely v práci?

Všechny formy reflexe mohou mít ústní či zápisovou formu. Využit lze rovněž postojové škály. V ideálním případě by všechny aktivity měly vést k dalšímu zájmu studentů a studentek o problematiku, nebo dokonce k motivaci ke konkrétní akci, k dalšímu učení.

Další možné modifikace a aplikace do výuky:

- + **Rolové hry** (Účastník vystupuje v definované roli.) Při rolových hrách musíme nejdříve dbát na dostatek času určeného k načerpání informací o zastupované osobě či instituci. Důležité je také dbát na rituál vstupu a výstupu z role.
- + **Co by na našem místě udělal... aneb využití projektivních technik** (Jak by se rozhodl Žižka, kdyby měl Arabelin prsten? Kdyby o problematice vznikl film, jaký by byl jeho název či žánr? Atd.)
- + **Soud nebo Valné shromáždění OSN** (Hra na soudní při s argumenty a bez rozsudku, příprava a přednes projevů na Valném shromáždění OSN k danému tématu – např. hladomor v Etiopii, válka na Ukrajině apod.)

Kreativně se meze nekladou. Mějte na mysli, že technika je jen technika a obsah a provedení jsou pro studentky a studenty tím nejdůležitějším.

V rámci výuky je možné a někdy i žádoucí (zejména u pokročilých skupin) rozdělit práci na více hodin: první hodinu věnovat zjišťování informací, následující hodinu vlastní diskusi a třetí hodinu následné reflexi. Není nutné vždy vše stihnout v jedné vyučovací jednotce.

JAK STUDENTKY A STUDENTY ZAUJMOUT A VTÁHNOUT DO TÉMATU?

aneb metody pro motivaci
a zapojení studentek
a studentů do tématu

Metody neformálního vzdělávání, tak jak jsou realizovány mimo školství, mají místo v rámci Akademie Young Caritas jako **inspirace a obohacení školní praxe** o postupy, které přímo pracují s vnitřní motivací studentek a studentů a podporují jejich kompetenční učení. Nejsou v rozporu s tradiční školní praxí, ale podporují ji zejména svými principy, často reagují rychleji na společenský i technologický rozvoj a akcentují témata, která jsou současné generaci blízká. Současně metody neformálního vzdělávání reflektují rozdílné styly učení studentek a studentů a podporují tak inkluzivní charakter vzdělávání.

PRINCIPY NEFORMÁLNÍHO UČENÍ:

- + dobrovolnost
- + kompetenčně formulované cíle
- + holistický přístup a konstruktivismus
- + partnerské učení
- + učící se skupina
- + odpovědnost za výsledky učení

Neformální vzdělávání také ve své kvalitní podobě pracuje s reálnými daty o vzdělávacích potřebách, stanovováním vzdělávacích cílů, výběrem vhodných inkluzivních metod a strategií s důrazem na reflexi jako důležitou součást vlastního procesu učení.

V současné době jsou výše zmiňované principy nedílnou součástí i strategií formálního vzdělávání, formulované zejména ve Strategii 2030² a v Rámcových vzdělávacích programech (RVP), jako důležitý nástroj pro rozvoj nejen klíčových kompetencí studentek a studentů. Pro učení v kontextu sociálního pilíře udržitelného života také nabízí práci s reálnými prožitky, práci s tématy, která studentky a studenty zajímají nebo se kterými se setkávají ve světě kolem sebe.

V tomto kontextu je potřeba rozlišovat mezi metodou, aktivitou a technikou, kdy:

- + **aktivitou** rozumíme celkový vzdělávací celek, například vyučovací jednotku;
- + **metoda** pak znamená hlavní nástroj pro doručení vzdělávacího obsahu;
- + **technika** je forma, kterou se metoda realizuje.

Např. diskusní technika je brainstorming, metoda je diskuse a aktivita je zjišťování vzdělávacích potřeb.

JAK NA PLÁNOVÁNÍ S VYUŽITÍM METOD NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

1. Situační analýza neboli **analýza vzdělávacích potřeb** – odpovíme si tedy na otázku, jaké znalosti a kompetence mají naše studentky a studenti v rámci tématu, jak se učí a které kompetence jim chybí nebo potřebují posílit.
  2. **Záměr**, kde propojíme vzdělávací cíl z ŠVP s tématem udržitelného života takovým způsobem, abychom vytvořili širší tematické oblasti.
  3. **Cíle**, které již konkrétně popisují, co se studenti a studentky naučí. Využíváme SMART plánování cíle, tedy cíle musí být specifické, měřitelné, akceptovatelné (záměr), realizovatelné z hlediska zdrojů (materiál) nebo času.
  4. Až ve čtvrtém bodě hledáme vhodnou **metodu** pro naplnění cílů a plánujeme jednotlivé činnosti na základě znalostí cílové skupiny a formulovaných cílů.
  5. **Hodnocení a reflexe** vzdělávání – zvolíme způsob, jakým zjistíme nejen naplnění vzdělávacích cílů, ale také vhodnost a efektivitu zvolených metod.
- Takovým způsobem a se získanými daty poté plánujeme další aktivitu, hodinu.

Více informací o metodách neformálního vzdělávání:

<https://www.anev.cz/slabikar/>

<https://www.dzs.cz/sites/default/files/2020-08/%C3%BAvod2.pdf>

---

2 Strategie 2030+ je klíčový dokument pro rozvoj vzdělávací soustavy České republiky v dekadě 2020–2030+. Cílem je modernizovat vzdělávací systém Česka v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení, připravit ho na nové výzvy a zároveň řešit problémy, které v českém školství přetrvávají.

VLASTNÍ METODY NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁNÍ

Základními technikami jsou již nám známé **diskusní techniky**, jako je **brainstorming** nebo obecně **diskuse**, často využívaná **skupinová práce** a také **cvičení**. Dalšími metodami jsou **reflexe**, **studijní návštěva**, **simulace** nebo **metody podporující skupinovou dynamiku a vztahy ve skupině**. Všechny tyto metody jsou známé i ze školského prostředí. Co je rozdílné, a může být inspirací zejména při hledání mezipředmětových vztahů ve vztahu k tématům udržitelného života, je především **projektové myšlení** a způsob plánování vzdělávacích aktivit.

GAMIFIKACE A STORYTELLING VE VÝUCE

V současné době se v rámci formálního i neformálního vzdělávání uplatňují i metody gamifikace³ vzdělávání a storytelling⁴, tedy využití příběhů, reálných i smyšlených nebo jejich tvorba, pro doručení vzdělávacích cílů. Využití reálné zkušenosti či využívání herních prvků dramaticky zvyšují motivaci studentek a studentů a také nabízejí příležitosti pro přiblížení témat zajímavou formou a možnost získávat informace i v čase mimo vyučování. Níže uvádíme konkrétní typy gamifikací a storytellingu ve výuce.

<https://zivaknihovna.online>

<https://epale.ec.europa.eu/cs/blog/storytelling-ve-vyuce-jazyku>

<https://spomocnik.rvp.cz/clanek/21961/GAMIFIKACE-VE-VYUCE.html>

<https://www.fakescape.cz/blog/gamifikace-ve-vyuce>

3 Alexová, M. (2021). Jak se z gamifikace stal trend ve výuce. Fakescape. Dostupné z: <https://www.fakescape.cz/blog/gamifikace-ve-vyuce> (cit. 9. 2. 2023)

4 Krtičková, D. (2018). STORYTELLING ve výuce jazyků. EPALE. Dostupné z: <https://epale.ec.europa.eu/cs/blog/storytelling-ve-vyuce-jazyku> (cit. 9. 2. 2023)

Gamifikace ve výuce

Hlavní důvody, proč využívat při vzdělávání gamifikaci a digitální aplikace, spočívají v proměně kulturní situace mládeže. Marc Prensky⁵ definuje deset bodů, které tuto změnu charakterizují.

- + Raketové zrychlení vs. konvenční zrychlení**
„Generace 2000“ je zvyklá vnímat rychlé a klipovité obrazy. Schopnost recepce a reakce na podněty se u mládeže zvyšuje.
- + Paralelní procesy vs. lineární procesy**
Pro současnou mládež je charakteristický „multitasking“, schopnost provádět více operací najednou (dívat se na televizi, dělat při tom úkoly, poslouchat při tom hudbu atd.).
- + Vizualita vs. text**
Současná kultura je vizuální. V důsledku rozvoje masmédií vnímá mládež většinu informací skrze obraz, text je až druhotný.
- + Náhodný přístup vs. přístup „krok za krokem“**
Schopnost konstruovat souvislost mezi jevy není v důsledku předchozích faktorů závislá na čtení od začátku do konce, ale rozvíjí se i čtení od prostředka.
- + Propojený vs. samostatný**
Rozvoj technologií s sebou nese permanentní připojení. Chytré telefony umožňují mít neustálý přísun zpráv a informací. Komunikace na sociálních sítích je založena na principu „každý s každým“, nikoli „jeden s jedním“.
- + Aktivní vs. pasivní**
Zatímco starší generace jsou v digitálním světě „přistěhovalci“, mládež můžeme považovat za „digitální domorodce“. Technologie jsou přirozenou součástí jejich světa, aktivně si je osvojují.
- + Hra vs. práce**
Zatímco v moderní společnosti se prostor hry a práce striktně odděloval, v „hráčské generaci“ vyrůstající v současné postmoderní éře se prvky hry integrují i do řešení problémů souvisejících s prací nebo studijními povinnostmi.
- + Výhra vs. trpělivost**
„Herní generace“ je zvyklá kalkulovat, zvažovat náklady ve vztahu k výsledku. Herní návyky pak přenáší i do jiných sociálních prostorů.
- + Fantazie vs. realita**
Hry umožňují pobývat mládeži ve fantazijních světech, konstruovat nové, fantazijní identity. Mládež v těchto světech pobývá daleko častěji než předcházející generace.
- + Technologie jako přítel vs. technologie jako nepřítel**
Sociální prostor mládeže je rozšířen o technologie a digitální aplikace. Zatímco starší generace vidí v technologiích komplikaci svého světa (musí se na něj adaptovat), mladší je považují za součást svého světa.

5 Prensky, M. (2007). Digital Game-based Learning. Anglie: Paragon House, 442 s.

GAMIFIKACE SE ZAMĚŘENÍM TEMATIKU UDRŽITELNÉHO ŽIVOTA

Hra 2030

<https://www.charita.cz/hra2030>

HRA 2030⁶ o zahraniční rozvojové spolupráci a cílech udržitelného rozvoje je určena pro všechny (min. 2) milovníky karetních her a zároveň pro všechny, kteří by se rádi zábavnou formou dozvěděli něco o plánu rozvoje celého světa do roku 2030 a pomoci méně vyspělým státům.

Hra obsahuje 17 karet s Cíli udržitelného rozvoje, pro jejichž naplnění je třeba dostatečné množství zdrojů (karty zdrojů), jako například peníze, zapojení firem, odborníků, dobrovolníků nebo dostatečná infrastruktura. Během hry vstupují do procesu naplňování různé události (karty událostí), jako jsou přírodní katastrofa, ekonomická krize, pandemie nebo dezinformace. Hráči mohou také zasáhnout do hry pomocí akčních karet, které se týkají pozitivních i negativních změn. Na jedné straně jsou to inovace, recyklace nebo dobročinná sbírka, na straně druhé pak vyvlastnění, rabování nebo zákaz vycházení. Studentky a studenti během hry diskutují, podporují se i hádají, podobně jako státy či organizace ve světě. Součástí hry by měla být i závěrečná reflexe s ostatními týmy a vyučujícím.

Kvíz Akademie Young Caritas o SDG – Co víme o udržitelném životě

<https://quizizz.com/admin/quiz/62344cf678f011001d38bd01/akademie-young-caritas>

---

6 Název se odvíjí od roku 2030, který je termínem pro naplnění Agendy 2030 – ambiciózního plánu udržitelného rozvoje, přijatého všemi státy světa v roce 2015 na půdě Organizace spojených národů v New Yorku, jehož součástí je i 17 cílů udržitelného rozvoje.

VIRTUÁLNÍ HRY S TEMATIKOU UDRŽITELNÉHO ŽIVOTA:

- + <https://games4sustainability.org/gamepedia/#sdg-filters> – Primární zdroj obsahující velké množství online a stolních her vztahujících se k tématům udržitelného života. Většina z nich zde se však zabývá převážně environmentální tematikou. Níže jsou tedy vypsané pouze hry tematizující sociální oblasti udržitelného rozvoje.
- + <https://www.gamifactory.eu/> Slovenská platforma využívající mj. online hry k výuce témat SDGs. Hra Aaronovo dilema je digitální pomůckou pro vzdělávání v oblasti migrace a uprchlictví. Hra může být taky využitelná k primární prevenci (výchova k toleranci a ochraně lidských práv). Aaronovo dilema od Impact Games získala ocenění Golden BIT Award za nejlepší narativní hru roku 2023 na Slovensku!
- + <https://worldrescuegame.com/> – Hra World Rescue hráči umožní stát se jednou z pěti hlavních postav, které se snaží měnit svět v souladu s myšlenkami udržitelného života v různých částech světa. Některé z nich jsou patrně zaměřené spíše na environmentální udržitelnost, celkově však hra působí, že má relativně velký přesah i do sociálních aspektů.
- + <https://games4sustainability.org/gamepedia/save-the-future/> Save the Future – Online hra pracující s řadou témat SDGs, ve které jsou hráči v pozici aktérů rozhodujících o uspořádání světa. Reflektují tak témata chudoby, vzdělání, nerovností nebo klimatu. Hra by měla být volně dostupná, patrně však až po oslovení tvůrců.
- + <https://games4sustainability.org/gamepedia/bury-me-my-love/> – Bury me, my Love – dostupné na Google Play či Steam. Syrský pár je od sebe odloučen poté, co hlavní hrdinka odcestuje do Evropy, zatímco její přítel zůstává doma a pečuje o svou rodinu. Hráči do děje zasahují prostřednictvím spoluvytváření jejich messengerovské komunikace a poznávají tak, jak náročný je úděl uprchlíka.
- + <https://games4sustainability.org/gamepedia/spent/> – Online hra Spent se primárně zaměřuje na téma chudoby, zdraví a vzdělávání. Hráč je během hry nucen činit rozhodnutí a zvažovat tak pozitivní a negativní dopady jednotlivých alternativ (hráč disponuje omezeným množstvím finančních prostředků, a je proto nucen hledat způsoby, jak snižovat výdaje, aniž by tím ohrozil fyzické i psychické zdraví svoje i svých blízkých). Hra je volně dostupná.

STOLNÍ HRY S TEMATIKOU UDRŽITELNÉHO ŽIVOTA:

- + <https://games4sustainability.org/gamepedia/disCOORD/> – Ve hře DisCOORD se účastníci nacházejí v roli lokálního politického lídra v Ugandě, který spoluutváří způsob života místní komunity. Hra je primárně zaměřená na tematiku chudoby.
- + <https://2030sdgsgame.com/2030-sdgs-game/> – Karetní hra 2030 SDGs GAME je kooperativní hra simulující řešení problémů spojených s oblastmi udržitelného života na institucionální úrovni. Hra tak názorně ukazuje vzájemnou provázanost a komplexitu jednotlivých problémů, zároveň však poskytuje hráčům zážitek z role aktéra, který má možnost přispívat svými rozhodnutími k jejich řešení.
- + <https://www.clovekvtsni.cz/hra-s-dobrymi-otazkami-zkoumame-nase-predsudky-1344pub> – Hra s dobrými otázkami, v níž zkoumáme (naše) předsudky týkající se člověka v tísni. Je založená na diskusi a kladení otázek ve tříčlenné skupince.
- + <https://games4sustainability.org/gamepedia/go-goals/> – Go Goals (2030) – průřezová desková karetní hra, obsahující všech 17 SDGs oblastí.
- + <https://games4sustainability.org/gamepedia/gifts-of-culture/> – Gifts of Culture je stolní hra pro více hráčů s tématem kulturní diverzity. Hráči jsou rozděleni do odlišných komunit, které spolu vzájemně interagují.
- + Další zajímavé hry, ve kterých je již téma udržitelného života obsažené spíše částečně: <https://games4sustainability.org/gamepedia/cultural-memory-game/> (Cultural Memory Game), <https://games4sustainability.org/gamepedia/cantors-world/> (Cantor's World).

SKUPINOVÉ AKTIVITY:

- + <https://spejderne.dk/wp-content/uploads/2019/03/build-a-better-world-activities-based-on-the-sdgs-print1.pdf> – Brožura obsahující návod na realizaci několika skupinových aktivit zaměřených na jednotlivé oblasti udržitelného života (patnáctiminutových až několikahodinových). Autorem je dánská skautská organizace Spejderne.
- + <https://stairwaytosdg.eu/en/activities-en> – Internetová stránka se skupinovými aktivitami. Jedná se o stránku Stairway to SDG (projekt několika evropských organizací).
- + <https://inecc.net/wp/wp-content/uploads/2020/05/Trainers-Manual-on-Games-and-Activities-SDG-CC.pdf> – Další materiál se skupinovými aktivitami. Vytvořeno indickými autory.
- + <https://scotdec.org.uk/resources/explore-the-global-goals-17-activities-for-primary-schools/> – Ke stažení je zde materiál se skupinovými aktivitami od organizace Scotdec (Skotsko).

Storytelling ve výuce

Storytelling neboli vyprávění příběhů je užitečným nástrojem, jak studentky a studenty více vtáhnout do tématu. Je snad lepší způsob, jak jim přiblížit daný jev či problém, než skrze příběh? Nejčastěji se storytelling využívá při výuce jazyků, ale poslední dobou i v dalších předmětech⁷, např. v dějepise, zeměpise, přírodopise aj. Základem je příběh, se kterým lze pracovat různě. Buď ho dopředu vymyslí vyučující a studenti a studentky s ním pracují, nebo ho vymyslí přímo sami studenti a studentky.

JAKÝ VÝZNAM MÁ STORYTELLING?⁸

- + Aktivně pracuje s literaturou a podněcuje zájem o ni.
- + Obohacuje a rozšiřuje slovní zásobu.
- + Napomáhá chápat souvislosti, uceluje kontext.
- + Podporuje kritické myšlení, klade před posluchače názory a hodnoty, které rozebírá z různých úhlů.
- + Zvyšuje schopnost naslouchat a chápat.
- + Podněcuje tvořivé psaní a představivost.
- + Zvyšuje schopnost komunikace.
- + Podporuje schopnost předvídání, analýzy a syntézy.
- + Jde o skvělou zábavu.

7 Voráčková, B. (2013). O praktickém využití storytellingu ve výuce. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/18067/O-PRAKTICKEM-VYUZITI-STORYTELLINGU-VE-VYUCE.html> (cit. 9. 2. 2023).

8 Voráčková, B. (2013). Storytelling – úvod do vyprávění příběhů. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/18053/STORYTELLING-UVOD-DO-VYPRAVENI-PRIBEHU.html> (cit. 9. 2. 2023).

Rozdělení příběhů

AUTORSKÉ PŘÍBĚHY

OSOBNÍ PŘÍBĚHY

JIŽ NAPSANÉ PŘÍBĚHY

1) Příběhy vytvořené na základě postav

Základním prvkem je postava a její charakter.

Příběhy napsané na základě vzpomínek nebo snů.

Příběhy již hotové (od mýtů a pohádek přes další žánry až po příběhy románové či filmové).

2) Příběhy vzniklé na základě prostředí

Prostředí udává směr příběhu. Vycházíme z toho, v jakém prostředí se pohybujeme – tam objevujeme a budujeme postavy a strukturu příběhu.

Tvorbě vlastních příběhů velmi pomáhá řízená improvizace.

Základem pro pojetí již napsaných příběhů je nalezení vlastní cesty k danému příběhu a jeho interpretace. Velkou úlohu hraje také publikum, pro které je příběh připravován.

3) Příběhy vytvořené na základě relaxace

Metoda stavby příběhu v relaxaci podle pěti dramatických bodů Gustava Freytaga.

Tabulka 1: Přehled typů příběhů, kterým se storytelling věnuje.

„Inspirací pro mě bylo například využít metody storytellingu při výuce sociálních témat, zatím jsem podobně metody využívala jen v Čj.“

Eva Vaňkátová
ZŠ U Obory

Tipy do výuky:

KRÁTKÝ PŘÍBĚH

struktura:

Bylo nebylo... (**kontext**)

Žil/a byl/a... (**hlavní hrdina /ka**), každý den...

Jednou však... dostane za úkol... (**poslání**), protože...

Proti... (**antagonista / protivenství**)

S pomocí / díky podpoře... (**podpora / pomoc**)

A navzdory... (**nečekaná překážka**)

Až nakonec on / ona / oni ... (**konec**)

PSANÍ SPOLEČNÝCH PŘÍBĚHŮ

+ Bláznivé příběhy

- Ve skupině je 7 lidí.
- Každý dostane papír s jednou ze sedmi částí příběhu (naleznete v příloze).
- Každý napíše jeden řádek, okraj papíru přeloží a pošle dál.
- Sedm příběhů, které tímto postupem získáme, přečteme nahlas.

+ Jak společně napsat skvělý příběh?

- Každý dostane jednu část z Proppovy struktury příběhu⁹.
- Papíry si vyměníme.
- Pokud se vám vrátí první z nich,
  - × vyškrtněte čtyři, které nejsou tak dobré,
  - × vyškrtněte dva,
  - × vyškrtněte jeden.
- Přečtěte si ten nejlepší finální příběh.

+ Příběhové karty

- Sedíme v kruhu a každý z nás si vybere jednu kartu.
- Vypravěč začne představením prostředí, v němž se příběh odehrává.
- Poté hovoří jeden po druhém i ostatní. Na základě symbolu na kartě přidá každý k příběhu 2–3 věty.
- Hrát můžeme také s kartami Dixit nebo kostkami Story cubes.

⁹ Podle Vladimíra Jakovleviče Proppa by pohádky měly mít celkem 31 funkcí, které by se měly vyskytovat v pohádce v dané posloupnosti. Více informací zde: <https://www.amaterskascena.cz/clanek/struktura-pohadky-podle-proppa-130309235430.html>

+ Příběhové kostky, struktura příběhů

- V kruhu sedí sedm lidí.
- Každý dostane jednu část z Proppových sedmi prvků struktury příběhu. Pak hodí kostkou a na základě toho vymyslí svoji část, jako je:
  - × *kontext,*
  - × *hlavní hrdina,*
  - × *poslání,*
  - × *antagonista,*
  - × *pomoc,*
  - × *nepředvídaný problém,*
  - × *konec.*
- Druhou možností je hra s využitím Roryho kostek příběhů. Existuje mnoho tematických verzí s různými barvami (<https://www.storycubes.com/>)

+ Karty Dixit

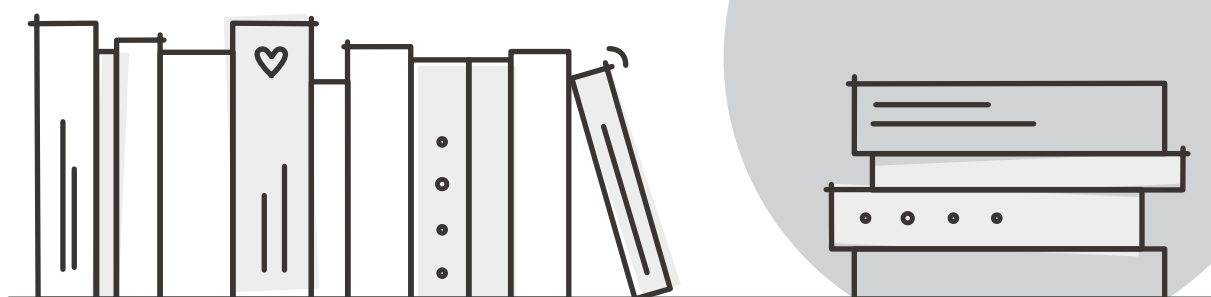
- Hra probíhá ve dvojicích.
- Každý člen dvojice dostane jednu kartu.
- První člen dvojice začne vyprávět příběh na základě karty Dixit. Druhý člen svého spoluhráče přerušuje náhodnými slovy, která s příběhem nesouvisejí. Tato slova musí vyprávějící ve svém příběhu použít.
- Poté se hráči vymění.

<https://www.dixit.cz>

JAK VÉST STUDENTKY A STUDENTY K RESPEKTU K OSTATNÍM?

aneb živá knihovna ve výuce

Vyprávění příběhů formou živých knihoven je vzdělávací metodou pro sebepoznávání a osobnostní rozvoj. Živá knihovna je speciální typ knihovny, kde jsou namísto knih půjčováni lidé – tzv. živé knihy. Čtení probíhá formou rozhovorů, při nichž „knihy“ nechávají nahlédnout „čtenáře a čtenářky“ do svých příběhů.

Jako je účelem běžných knihoven s papírovými knížkami zpřístupňovat informace a nové pohledy na svět, i živá knihovna poskytuje příležitosti k dozvídání se nových věcí a k zamyšlení nad různými tématy. Zároveň získáváme možnost vstoupit do osobního kontaktu s tématy a lidmi, jež možná známe jen zprostředkovaně, například z médií.

Tato metoda podporuje kritické myšlení, klade před posluchače názory a hodnoty, které pak rozebírá z různých úhlů. Soustředí se nejen na rozumové vnímání dané problematiky, ale též rozvíjí emocionální vnímání a sociální inteligenci. Zjistíme nejen to, jak daný člověk vypadá a působí, ale především alespoň částečně pronikneme do jeho světa a přiblížíme si, jak prožívá a vidí sdílenou realitu on, a to včetně specifik, která k dané problematice náleží.

ŽIVÁ KNIHOVNA VE VÝUCE

Metoda živé knihovny umožňuje studentkám a studentům přemýšlet o otázkách diskriminace, sociálního vyloučení, migrace, duševního zdraví, náboženství a dalších tématech v souvislostech, na základě osobní zkušenosti. Tím, že se studentky a studenti setkají s reálným člověkem, jenž má za sebou reálný životní příběh, učí se o tématech přemýšlet ne zprostředkovaně pomocí médií a filmů, ale přímo a často v kontextu se svým vlastním životem. Živá knihovna tak napomáhá bořit předsudky a stereotypy, které v sobě každý z nás nosíme a jež si vytváříme, i pomocí zprostředkovaných zážitků cizích lidí na sociálních sítích či dlouho zakořeněných názorů v našem okolí.

Živá kniha vypráví, sdílí svůj příběh, studentky a studenti (čtenářky a čtenáři) naslouchají a mají možnost se v bezpečném prostoru doptávat. Bez bariér, pomocí příběhů a zážitků tak, aby se nejen něco dozvěděli, ale aby je to i bavilo. Prožitek jim pak pomůže, aby si nejen něco zapamatovali, ale také to dokázali aplikovat ve svém životě.

V praxi lze živou knihovnu využít napříč hned několika vyučovacími předměty:

Český jazyk a literatura – práce s příběhem, vyprávění, reflexe živé knihovny formou eseje.

Dějepis – historické události vyprávěné pamětníky, aktuální válečné konflikty.

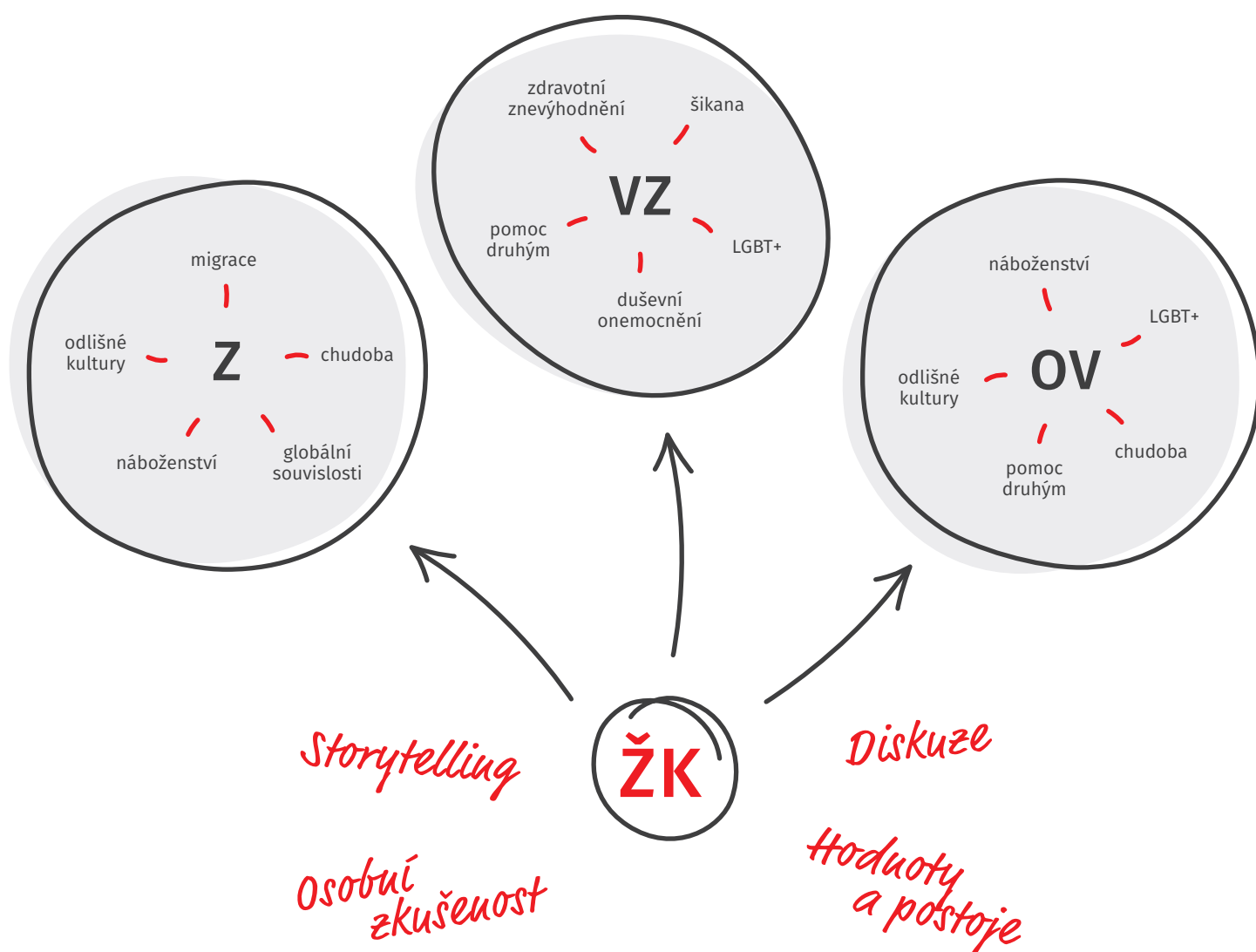
Zeměpis (Z) – globální témata a problémy zprostředkované reálnými lidmi (migrace, odlišné kultury a náboženství, válečné konflikty...).

Výchova ke zdraví (VZ) – vhléd do různých nemocí a duševních problémů.

Občanská výchova (OV) / Základy společenských věd – zosobnění sociálních témat a pomoc druhým.

A další...

Jak využít živou knihovnu ve výuce?

Obrázek 7: Témata živé knihovny Akademie Young Caritas v předmětech Z, VZ a OV, zdroj: vlastní

TÉMATA ŽIVÝCH KNIHOVEN V RÁMCI AKADEMIE YOUNG CARITAS

Pro využití živých knihoven ve výuce k sociálnímu pilíři udržitelného světa jsme vybrali následující témata reflektující vzdělávací potřeby tak, aby rozvíjela kompetence studentů a studentek dle RVP.

- Diskriminace na základě věku, zdravotního znevýhodnění
- Specifické vzdělávací potřeby, poruchy učení, nadaní studenti a studentky
- Specifická zaměření vzdělávání a profesí
- Sociální znevýhodnění, nízkopříjmové skupiny, národnostní a náboženské menšiny
- Migrace a uprchlictví
- Samoživitelé a samoživitelky
- Pobyty v dětském domově a dalších zařízeních pro mládež
- Kriminální minulost
- Bezdomovectví
- Genderová identita
- LGBT+
- Aktivismus
- Participace mládeže

PRINCIPY ŽIVÉ KNIHOVNY:

Jelikož témata živé knihovny jsou často velmi citlivá jak pro živé knihy, tak pro čtenáře a čtenářky, je třeba během realizace dbát na principy živé knihovny, které jsou stejně jako celý průběh živé knihovny podrobně rozpracovány v metodice od ARPOKu¹⁰ Živá knihovna jako metoda výuky:¹¹

- + Sdílení a dialog jako nástroj přijetí i poznání nejednoznačných faktů a pocitů
- + Vzájemný respekt knihy i čtenáře*ky
- + Kritické myšlení a zkoumání vlastních názorů, předsudků a stereotypů
- + Otevřenost novým informacím a pohledům

10 ARPOK = A (Aktivita) R (Respekt) P (Propojenost) O (Otevřenost) K (Komplexnost).

11 ARPOK (2017). Živá knihovna jako metoda výuky. ARPOK, o.p.s., Olomouc. 82 s. ISBN 978-80-906162-6-4

PRŮBĚH ŽIVÉ KNIHOVNY

Vlastní živá knihovna má čtyři základní části:

- 1) Prvotní reflexe a **zvědomění vlastní identity** na základě stanovených kritérií nebo i konkrétně vlastních předpokladů a stereotypů. Součástí této fáze může být i využití dalších diskusních technik k otevření tématu nebo zjištění dosavadních informací o tématu.
- 2) Seznámení se s pravidly knihovny, cíli a průběhem. Tato fáze je nutná zejména pro vytvoření **bezpečného prostředí** a ujasnění vzájemných očekávání mezi knihami a čtenáři*kami.
- 3) Vlastní **četba knih**, ať už v reálné podobě nebo formou online přenosu, zde opět buď v reálném čase, nebo z Živé knihovny online. Vždy začíná přípravou formou čtení anotace knihy.
- 4) **Reflexe** rozhovorů, a to buď formou osobních zápisků a porovnání se vstupními informacemi, nebo formou reflektivních skupin s možností následné prezentace.

NÁVOD PRO PREZENČNÍ ŽIVOU KNIHOVNU

Přípravná fáze

1. Časový harmonogram živé knihovny

Workshop prezenční živé knihovny zpravidla trvá celé dopoledne, minimálně tedy 5 vyučovacími hodinami. V rámci výuky se hodí zakomponovat například jako projektový den. Během tohoto workshopu se studenti*ky osobně setkají s živými knihami a mohou jim na rozdíl od videa klást otázky. Součástí workshopu je úvodní hodina věnovaná vlastní identitě a předsudkům a stereotypům. Následují čtení živých knih, jejichž počet závisí na počtu studentů*tek. Ideální je max. 5–6 studentů na jednu živou knihu. Máte-li tedy ve třídě 25 studentů*tek, měli byste pozvat na živou knihovnu minimálně 4 živé knihy. Po čtení živých knih je nedílnou součástí workshopu také závěrečná reflexe.

---

2. Výběr témat živé knihovny

Témata živých knih mohou být různorodá. Doporučujeme témata namíchat, protože to umožňuje demonstrovat různorodost našich životů i předsudků, které vůči lidem, jež jsou něčím odlišní, máme. Druhou možností je věnovat se například jen jedné tematické oblasti, například zdraví (duševní onemocnění, zdravotní handicapy), náboženství, rasismu či LGBTQ+. Osvědčuje se zapojit i studenty*ky, kteří sami mohou přispět svými náměty a tématy, o nichž mají stereotypní povědomí.

---

3. Materiály a příprava na workshop

Před workshopem je třeba zajistit zejména živé knihy. První možností je zajistit si knihy sami, musíte je ale i proškolit, sepsat s nimi anotace a na živou knihovnu je připravit. Druhou možností je sehnat si knihy přes organizace, které s nimi pracují, například si je pronajmout od nás. Nezapomeňte si také vytisknout připravené pracovní listy; jsou celkem čtyři a budou potřeba ve všech třech částech workshopu.

Mezi pracovní listy patří:

- květina identity,
  - pravidla výpůjčky živé knihy,
  - čtenářský průkaz,
  - anotace k vybraným živým knihám spolu se stereotypy, které se k danému tématu vážou.
-

Workshop

4. Úvod

Cílem úvodní hodiny je přiblížit studentům*kám, co je to živá knihovna, jaké jsou její cíle, co tvoří jednotlivé části workshopu a co studenty*ky během následující hodin čeká. Studenti*ky během této úvodní hodiny také zkoumají svoji vlastní identitu (pracovní list květina identity) a diskutují o předsudcích a stereotypech. Nejlepší je přitom využít jejich vlastní zkušenosti a zeptat se jich, jaké předsudky mají ostatní vůči např. vlastní věkové skupině. Pokud plánujete živou knihovnu opakovat, není nutné se studenty květina identity vyplňovat opakovaně (moc se nemění). V takovém případě se můžete v následujících knihovnách věnovat podrobně některému z lístků identity, který souvisí s tématy živé knihovny (např. pohlaví, vyznání, národnost...), nebo použít jinou evokační aktivitu, jež navítí témata vztahující se k předsudkům a stereotypům.

- **Potřebný čas:** 45 minut + přestávka
- **Potřebné pomůcky:** pracovní list květina identity pro každého.

5. Čtení živých knih

Studenti*ky se seznámí s pravidly živé knihovny a odsouhlasí je. Poté obdrží čtenářský průkaz, do kterého si budou zapisovat poznámky z jednotlivých čtení. Studenti*ky budou na jednotlivá čtení chodit po malých skupinách, max. 5–6 čtenářů*řek. Před každým čtením si přečtou anotaci dané knihy, která je čeká. Po každém čtení pak do čtenářského průkazu zapíší, co je nejvíce zaujalo, případně své myšlenky a otázky k tématu. Paralelně se čtou všechny knihy, jednotlivé skupiny studentů*tek se na čteních střídají po 20 minutách. Mezi druhé a třetí čtení je vhodné zařadit přestávku.

- **Potřebný čas:** 120 minut + přestávka
- **Potřebné pomůcky:** pravidla výpůjčky živé knihy, pracovní list čtenářský průkaz pro každého a anotace živých knih do každé skupiny.

6. Reflexe

Tento čas je určený k zamyšlení a sdílení zážitků ze čtení živých knih.

- Studenti*ky ve dvojici diskutují a aktivně naslouchají tomu, co je nejvíce zaujalo při čtení živých knih (která kniha, jaké téma...).
- Následně do čtenářského průkazu zapíší své uvědomění z workshopu:

Co jsi dnes zjistil*a o sobě?

Co jsi dnes zjistil*a o druhých?

Na co ze čtení ještě dlouho nezapomeneš?

Minimálně jednu z odpovědí na otázky (např. poslední) je vhodné sdílet v závěrečném kolečku. Můžete samozřejmě využít i jiné formy reflexe. Získané poznatky a zážitky lze poté využít v dalších návazných hodinách.

- **Potřebný čas:** 45 minut + přestávka
- **Potřebné pomůcky:** vyplněný čtenářský průkaz.

Živá knihovna online

V rámci Akademie Young Caritas vznikla také Živá knihovna online, čítající na 25 příběhů živých knih se specifickým zaměřením na sociální pilíř udržitelného světa. Po absolvování vstupního semináře je dostupná zdarma a obsahuje videa s živými knihami, videa s odborníky na daná témata a také množství metodických materiálů pro vlastní pořádání ve škole, stejně jako metodická doporučení pro další práci v rámci výuky.

NÁVOD PRO ŽIVOU KNIHOVNU ONLINE

Přípravná fáze

1. Časový harmonogram živé knihovny

Workshop živé knihovny lze uskutečnit i během jedné vyučovací hodiny. V takovém případě se lze věnovat pouze jednomu tématu, protože délka videa s příběhem živé knihy je 15–20 minut, což neumožňuje v rámci jedné hodiny provést následnou reflexi na více témat. Pro kvalitní evokaci, vlastní sledování a reflexi doporučujeme alespoň dvě vyučovací hodiny, přičemž evokace a zhlédnutí videa může proběhnout v jedné vyučovací hodině a reflexe ve druhé. Ta nemusí na první hodinu nutně navazovat časově, ale spíše tematicky, např. probíraným učivem.

---

2. Výběr témat živé knihovny

Připravili jsme pro vás 25 příběhů pokrývajících různá sociální témata, ze kterých si můžete vybrat živé knihy do připravovaného workshopu. Při vybírání témat vám může pomoci jejich zařazení do okruhů. Mezi nimi můžete přepínat a jednoduše si filtrovat výsledky.

---

3. Materiály pro workshop

Před workshopem si nezapomeňte vytisknout připravené pracovní listy, které jsou celkem čtyři. Budete je potřebovat ve všech třech částech workshopu.

Mezi pracovní listy patří:

- květina identity,
- pravidla výpůjčky živé knihy (pouze pro prezenční živou knihovnu),
- čtenářský průkaz,
- anotace k vybrané živé knize spolu se stereotypy, které se k danému tématu vážou.

Všechny materiály jsme pro vás připravili do balíčku ke každé živé knize. Můžete si je nechat poslat e-mailem, případně rovnou stáhnout do svého počítače. V případě, že plánujete ve workshopu uvést více živých knih, nezapomeňte si stáhnout a pro studenty*ky vytisknout anotaci ke každé z nich.

Workshop

4. Úvod

Cílem úvodní hodiny je přiblížit studentům*kám, co je to živá knihovna, jaké jsou její cíle, co tvoří jednotlivé části workshopu a co studenty*ky během následující hodiny čeká. Můžete využít květinu identity nebo v evokaci diskutovat nad stereotypy a předsudky vztahující se k vybrané živé knize.

- **Potřebný čas:** 15 minut

5. Čtení živých knih

Studenti*ky obdrží čtenářský průkaz, do kterého si v průběhu workshopu zapisují své myšlenky a otázky k tématu. Spolu se čtenářským průkazem také obdrží anotaci živé knihy, jejíž příběh následně zhlédnou. S čtenářským průkazem studenti*ky pracují jak po přečtení anotace, tak po zhlédnutí videa a následně při reflexi.

- **Potřebný čas:** 30 minut
- **Potřebné pomůcky:** pracovní list čtenářský průkaz a anotace živé knihy

6. Reflexe

Tento čas je určený k zamyšlení a sdílení zážitků ze čtení živých knih. Studenti*ky ve dvojici diskutují a aktivně naslouchají tomu, co je při sledování videa živé knihy nejvíce zaujalo. Společně se vracíte k otázkám, uvedeným ve čtenářském průkazu:

- Jaké myšlenky a pocity ve vás tato živá kniha přiměla přehodnotit nebo prozkoumat?
- Jaký dopad má tento příběh na vaše vnímání tématu, o kterém živá kniha hovořila, a jak se promítá do vašeho osobního života nebo postojů?
- **Potřebný čas:** 45 minut
- **Potřebné pomůcky:** vyplněný čtenářský průkaz

Na závěr můžete studentům*kám položit otázky, které reflektují, co se díky živé knihovně dozvěděli o sobě i ostatních. Získané poznatky a zážitek lze využít i v dalších návazných hodinách.

Co jsi dnes zjistil*a o sobě?

Co jsi dnes zjistil*a o druhých?

Na co ze čtení ještě dlouho nezapomeneš?

VÝHODY ✓**NEVÝHODY** ✗

Logisticky jednodušší

Nemožnost se doptávat, doplnit informace

Hotové materiály pro studentky a studenty i vyučující

Omezený počet knih osobně i tematicky

Možnost se ke knize vrátet pomocí „záložek“ (částí výpovědí)

Menší „zážitek“

Tabulka 3: Specifika a výhody/nevýhody online knihoven.

Možné jsou i další „zkrácené formy“ nebo naopak „rozšířené“ formy živých knihoven. Je na vyučujících, kterou variantu nebo kombinaci si zvolí:

a) Projektový den, kdy v rámci jedné třídy všichni mají možnost „přečíst“ až 6 knih; to je vhodné zejména pro tematické zaměřené dny. Výhodou je koncentrace a zaměření, nevýhodou pak časová a logistická náročnost.

b) Vyučovací blok s jednou živou knihou, nabízející vhled to tématu; to je vhodné jako např. úvodní hodina k širšímu tématu mezipředmětových vztahů. Zpravidla se jedná o dvě vyučovací hodiny. Může být realizováno v prezenční nebo online podobě.

c) Vyučovací blok s jednou až třemi online živými knihami v rámci třídy, kdy ne všichni čtou stejné knihy, a mohou tak poté sdílet své zkušenosti v reflexi. Stejně to platí i pro prezenční formu. Uvedený výčet není kompletní, varianty a formy se dají kombinovat. Volba forem je na učitelích a učitelkách, zpravidla doporučujeme další variantní řešení až v situaci, kdy mají studenti a studentky zkušenosti a zvládají klasickou prezenční knihovnu. Specifickou formou pak může být i knihovna v rámci mimoškolních aktivit, festivalů a komunitních setkání.

Odkaz na Živou knihovnu online:

www.zivaknihovna.online

Ucelená metodika k živým knihovnám je dostupná zde:

<https://eshop.arpok.cz/eshop/ziva-knihovna-jako-metoda-vyuky-aneb-vzdelavani-pribehem-pdf/>

Další organizace, které pracují s reálnými příběhy nebo pořádají živé knihovny:

<https://arpok.cz/verejnost/ziva-knihovna/>

<https://www.amnesty.cz/zk-online/o-kurzu>

<https://www.pametnaroda.cz/cs/archive>

www.onlinezivakniznica.sk

Přílohy pro realizaci živé knihovny:

Příloha 1 – Květina identity

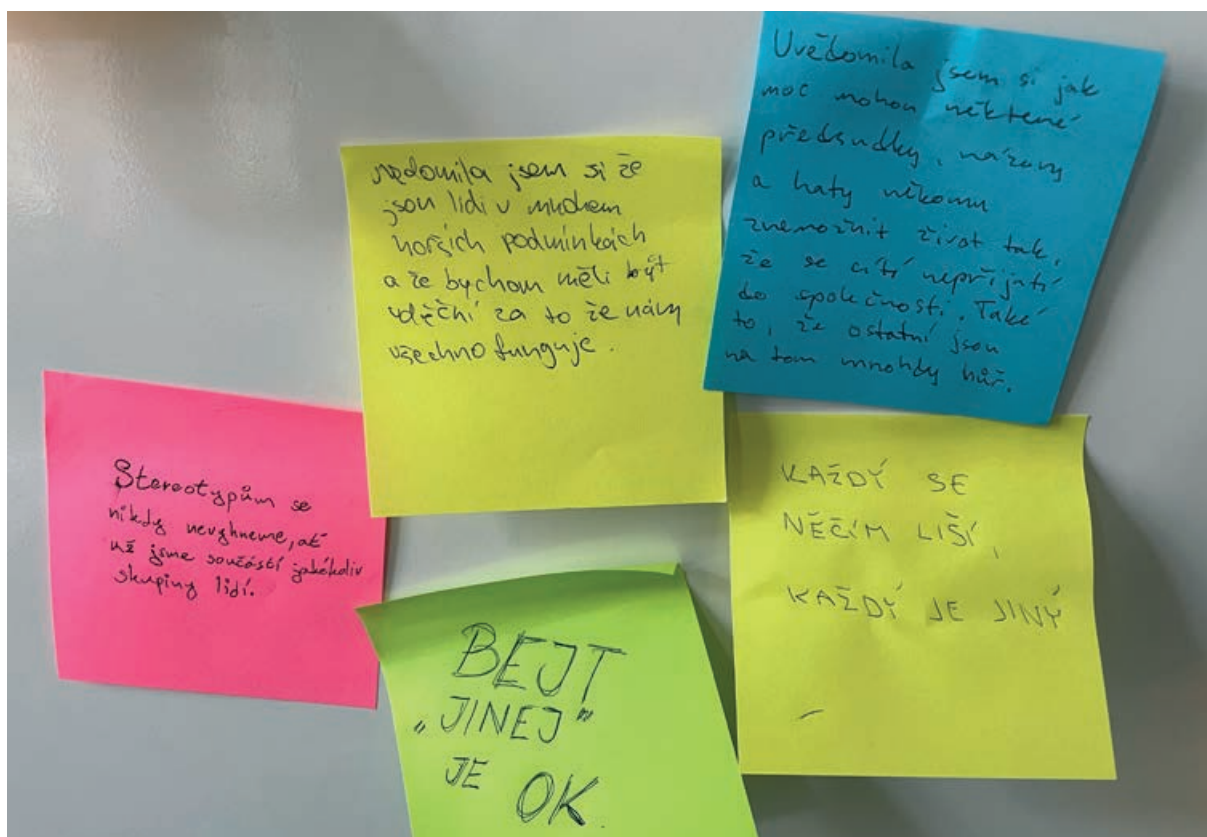
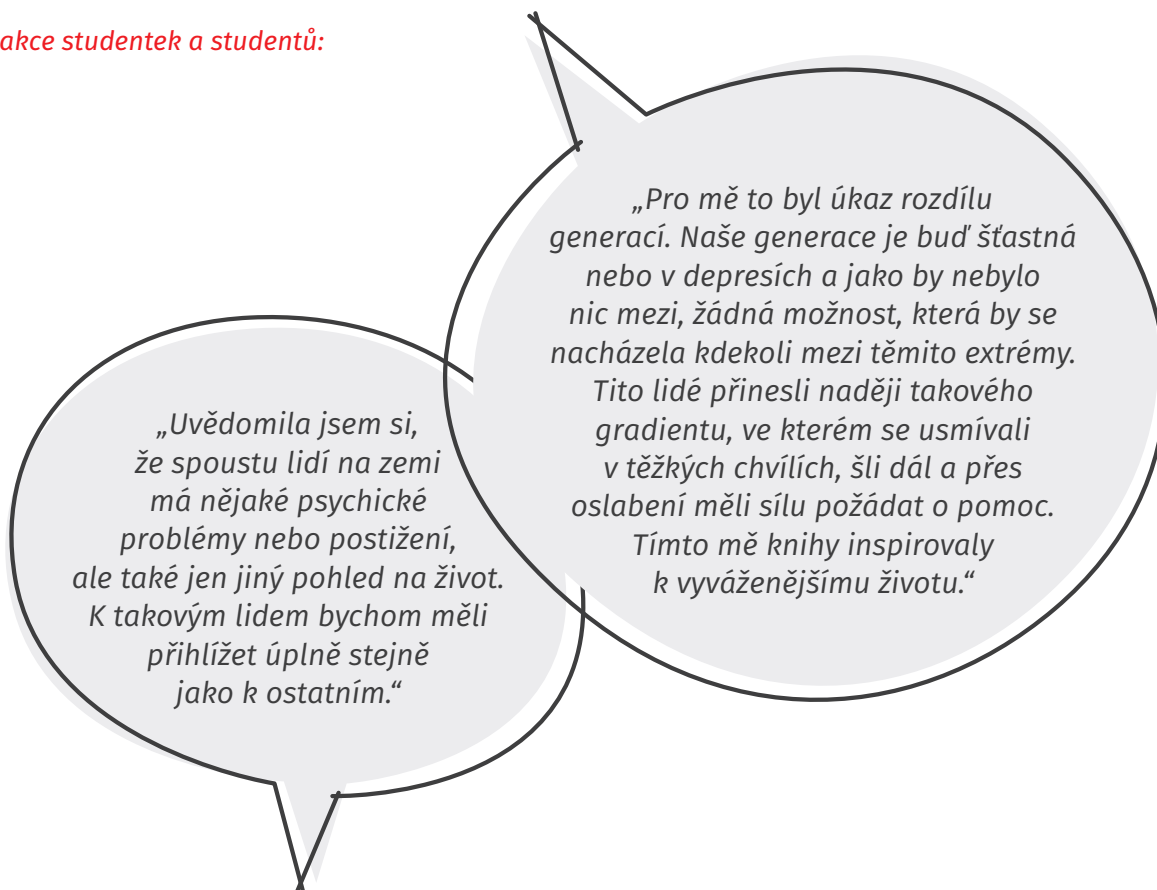
Příloha 2 – Výpůjční pravidla

Příloha 3 – Čtenářský průkaz

Příloha 4 – Příprava na živou knihovnu

Příloha 5 – Reflexe živé knihovny

Reakce studentek a studentů:

JAK ZVIDITELNIT SOCIÁLNÍ TÉMATA ČI PROBLÉMY?

aneb Young Caritas Challenge – přijmi výzvu

Young Caritas Challenge (YCC) je výzva k akci směrem k udržitelnému životu, využívá metody identifikace problémů a jejich zviditelňování např. kampaní, soutěžemi, happeningy atd. Cílem Young Caritas Challenge je participativně a kreativně upozornit na témata sociálního pilíře udržitelného života.

V rámci programu Akademie Young Caritas jsme pro YCC zvolili zviditelnění **pomocí fotografií**, podobně jako toho využívá např. Photovoice (<https://photovoice.org/>).

Young Caritas Challenge (YCC)

Metoda YCC přenáší aktivitu ze strany řízených diskusí, připravovaných programů na studenty a studentky. Samotná YC Challenge sestává ze čtyř částí:

1) Výběr tématu udržitelného života formou diskusních technik

Výběr může být součástí výuky zapojením diskusních skupin nebo například jako jedna z činností studentské samosprávy. Při výběru tématu je potřebné vycházet pouze z nápadů a předchozích zkušeností, zážitků studentů a podpořit je v propojení se vzdělávacími obsahy v RVP (ŠVP). Mohou se zkoumat nerovnosti, bezdomovectví, situace znevýhodněných osob apod. Při výběru není nutné nabízet řešení daných problémů, ale vybrat silné téma, na které studentky a studenti budou dobře reagovat a bude je motivovat k další akci. Využitím diskusních technik vyberete téma, které získá nejvíce pozornosti, a připravíte pravidla pro samotnou YCC.

2) Vlastní vysávání YCC s jasnými pravidly a příležitostmi k participaci

Příprava cílů a realizace YCC může být dalším krokem, buď v širší skupině, internetové diskusi, nebo v rámci výuky. Pro YCC je zásadní, aby participace studentek a studentů byla široká, tedy samotné zapojení musí být jednoduché a v čase i zdroji lehce proveditelné. Příkladem může být **fotka problému**,

jednoduché **video s jasným názorem, tvorba komiksů** nebo **výtvarné dílo**, zapojení se do kampaně jiných organizací, jako je Charita, Amnesty apod. Při plánování platí jednoduché pravidlo: **co největší dopad a dosah, aby se o tématu začalo veřejně mluvit i tam, kde není pravděpodobný zájem většiny**. Plán s cíli YCC musí také obsahovat milníky, jako je čas na přípravu, vlastní realizace a vyhodnocení, stejně jako vybrání užšího realizačního týmu.

3) Vlastní tvorba nebo aktivita, happening, výstava

Ze zkušenosti je potřeba vlastní realizaci věnovat cca měsíc času, s ohledem na mnoho dalších povinností a aktivit v rámci školních i mimoškolních aktivit. Opět platí pravidlo, že vybírat aktivity nebo události, které jsou jednoduché na realizaci, nestojí mnoho a každý je zvládne. Např. **všichni** studentky a studenti **napiší dopis** premiérovi, ve škole ve vstupní hale bude promítána během týdne **fotogalerie o problémech** bezdomovectví, v rámci akcí školy budou prezentovány **výstupy dotazníkového šetření** mezi občany.

4) Reflexe proběhlé YCC opět formou reflektivních kruhů (v ideálním případě může sloužit jako zdroj informací pro plánování školního projektu)

Užší tým YCC společně s pedagogy formou reflektivních aktivit zhodnotí nejen participaci a „úspěch“ akce, ale mohou zhodnotit také to, co se organizováním YCC naučili, jaké dovednosti si osvojili, případně na kterých musí do budoucna zapracovat. V logice Akademie Young Caritas pak užší tým Challenge společně s dalšími dobrovolníky, které téma díky metodě zaujalo, pokračuje v plánování školního projektu jako změnového, který pozitivně ovlivní život v komunitě, z níž studentky a studenti pocházejí.

ZVIDITELNĚNÍ POMOCÍ FOTOGRAFIÍ:

Pro realizaci YCC v rámci programu Akademie Young Caritas jsme zvolili zviditelnění pomocí fotografií, ve kterém vidíme následující výhody:

- + podílet se na zviditelnění a řešení problému může opravdu **každý**;
- + **hmatatelné výstupy** světa kolem nás;
- + možnost **spolupráce** skupin nebo práce jednotlivců;
- + **kreativita a tvořivost** – offline i online varianta (fotografie či koláže);
- + **jednoduchost** – využití chytrých telefonů, aplikací a internetu;
- + rozvoj **digitálních kompetencí** (používání nástrojů pro úpravu fotek a textů);
- + práce **s hodnotami a postoji**;
- + **přesah** i do autorského práva (komu patří fotky apod.), etiky pořizování fotek a dalších.

Důležité kroky v rámci YCC:

- + informovat vedení školy, školní parlament, kolegy*ně o YCC;
- + zajistit předání pokynů vyučujícím i studentům a studentkám;
- + informovat účastníky o GDPR;¹²
- + zajistit zařízení k fotografování pro účastníky (mobilní telefon, fotoaparát);
- + zajistit zpracování fotografií offline nebo na PC (ve škole nebo doma);
- + zrealizovat závěrečné vyhodnocení, výstavu;
- + zajistit fotodokumentaci a reflexi akce.

VÝBĚR TÉMATU:

Pomocí diskusních technik vyberte jedno z témat sociálního pilíře trvale udržitelného života, které vaši školou/okolím školy rezonuje. Využít lze např. **studentskou samosprávu**. Téma musí být **jednoduché a silné**.

Obrázek 8: Témata sociálního pilíře udržitelného rozvoje/života (zdroj: OSN)

12 GDPR – General Data Protection Regulation. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

VLASTNÍ PRŮBĚH YCC:

Studentkám a studentům dáme za úkol vybraný problém/jev zdokumentovat. Vytvoří koláž, která bude obsahovat fotografii/fotografie a nějaký jednoduchý text, znaky, jež problém blíže popisují a charakterizují.

Základní pravidla pro hledání smysluplného obsahu:

WHAT DO YOU SEE?

Co vidíte?

WHAT IS HAPPENING?

Co se děje?

HOW DOES THIS RELATE TO OUR LIVES?

Jak se to vztahuje k našim životům?

WHY DOES THIS SITUATION EXIST?

Proč se to děje?

HOW COULD THIS PHOTO EDUCATE OTHERS?

Jak by tato fotka mohla obohatit ostatní?

WHAT CAN WE DO ABOUT THIS PROBLEM/SITUATION?

Co můžeme s tímto problémem/jevem dělat?

Pravidla „SHOWED“ lze aplikovat již při vzniku fotografie nebo použít při popisu fotografií se studenty*kami v rámci práce s fotografiemi nebo reflexe.

Příklady YCC ze škol:

STRES

S- vidíme studenta ve stresu

H- student je ve stresu kvůli škole zrovna dopsal test a dostane brzo známku

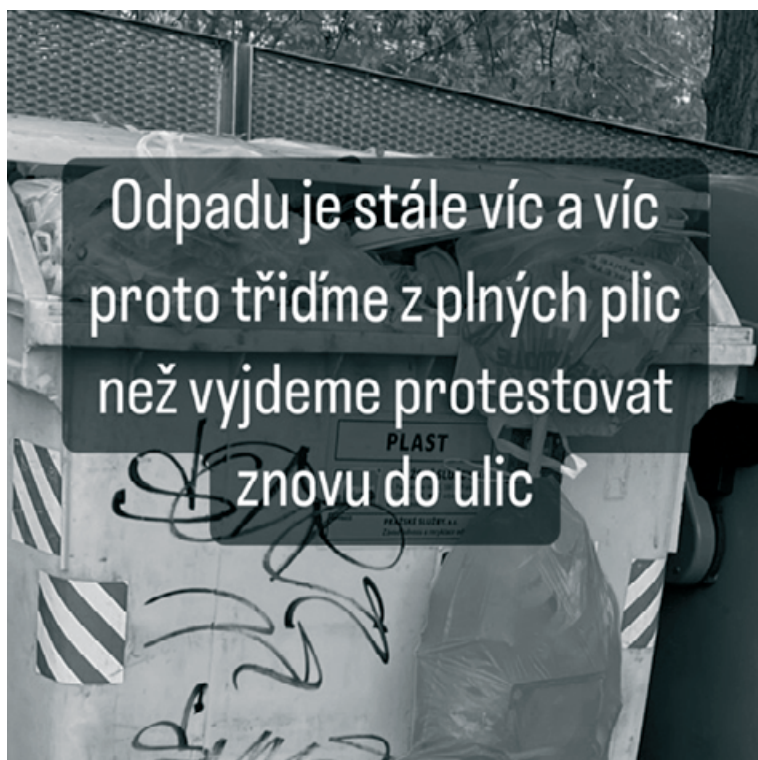
O- asi každý, nebo většina studentů se ve škole pravidelně potýká se stresem

W- takhle situace existuje obecně kvůli stresu, který v nás škola vyvolává

E- více informací o tom, že se hodně studentů potýká se stresem a rady jak být méně ve stresu

D- můžeme se ho zeptat co ho nejvíce stresuje a pokusit se mu s tímto problémem pomoci

ŠKOLNÍ SEZNAM ČETVY K MATURITĚ 2022-2023

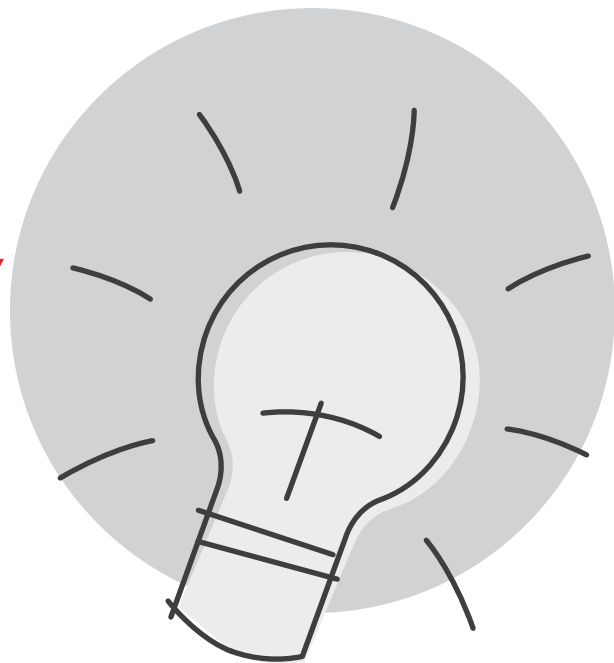

Pravidla při práci s informacemi:

- + Fotografie pořizujeme v souladu s Obecným nařízením o ochraně osobních údajů (GDPR), mj. **nefotografujeme žádnou osobu bez jejího svolení**. Výjimkou mohou být fotografie siluet nebo částí těla, které nelze identifikovat a spojit si s dotyčnou osobou.
- + Při zpracování fotografií **nepoužíváme vulgární výrazy** nebo výrazy, které by mohly ublížit dotyčným osobám či skupinám.
- + Metodou **upozorňujeme na nějaký problém**, ale nehodnotíme, nenabízíme řešení. To lze až v závěru akce při její reflexi. Tím navazujeme na školní projekt, snažíme se o pozitivní změnu.
- + Myslíme na to, **že jedna fotografie může znamenat „více než tisíc slov“**, proto ji pečlivě vybíráme a v případě potřeby konzultujeme svůj výběr i s vyučujícím.

JAK ŘEŠIT PROBLÉMY A VÝZVY V NAŠEM OKOLÍ?

aneb od Ideathonu
k řešitelským projektům

Školní projekt završuje celou metodiku Akademie Young Caritas jako komplexní metoda, která v sobě zahrnuje iniciaci nápadů na participativní projekty v oblasti udržitelného života, stejně jako jejich realizaci. Jeho předpokladem je znalost problematiky a schopnost spolupráce. U každého školního projektu počítáme se zapojením minimálně jednoho sociálního partnera tak, aby si studentky a studenti zakusili i spolupráci mimo školu a svoje projekty směřovali na širší pole cílových skupin nebo získali podporu v komunitě.

Na jeho počátku stojí **Ideathon**, který slouží pro definici problému a přípravu projektového záměru školního projektu.

Co je to Ideathon?

Ideathon je událost, workshop, trvající minimálně jeden, někdy i dva dny, kdy nejrůznější zainteresované strany spolu s odborníky využívají své kolektivní znalosti a kreativitu k brainstormingu a k **nalezení inovativních řešení naléhavých výzev**. Účastníky a účastnice jsou zpravidla 3–5členné týmy. Nemusí se vždy jednat jen o studentky a studenty, zapojit se mohou i vyučující nebo další sociální partneři. Cílem Ideathonu je funkční návrh řešení konkrétního problému, v našem případě příprava školního projektu, cílícího na sociální pilíř udržitelného života. Týmy musí přijít s nápadem během předem stanoveného časového horizontu. V průběhu práce na nápadu mají k dispozici mentory, se kterými nápad konzultují. Výsledek své práce týmy prezentují často před odbornou porotou v závěru Ideathonu. Porota může volit vítěze dle předem stanovených kritérií nebo se skupina sama rozhodne, který nápad/projekt podpoří k realizaci.

KLÍČOVÉ BENEFITY IDEATHONU:

- + Vygenerovat a zaznamenat velké množství nápadů a idejí.
- + Identifikovat nové vhledy pro projekt nebo proces (průběh aktivit).
- + Podpořit imaginaci a získat novou perspektivu na problémy a jejich řešení.
- + Připravit projektový záměr školního projektu.

PŘÍPRAVA IDEATHONU

Příprava Ideathonu spočívá v jasném definování problému, ke kterému se ostatní mohou vztáhnout a bude je motivovat v realizační fázi projektu. V našem případě by problém udržitelného života i jeho zviditelnění měl být jednodušší díky proběhlé Young Caritas Challenge, nicméně Ideathon můžeme organizovat i bez této průpravy. Příprava samozřejmě zahrnuje formulaci problému, identifikování klíčových účastníků, povětšinou z řad studentů a studentek, ale i vyučujících a dalších sociálních partnerů. Každý Ideathon má jednoho hlavního facilitátora, je možné využít i ko-facilitátory z řad zkušených studentek a studentů, kteří doprovázejí práci ve skupinách. Hlavní facilitátor také zajistí dostatečně množství pomůcek (filmové papíry, fixy, post-it apod.), stejně jako připraví prostor tak, aby mohlo docházet k výměně informací mezi účastníky.

PROGRAM A VLASTNÍ REALIZACE IDEATHONU OBECNĚ:

- 1) Uvítání a představení problému, třeba prezentováním výstupu z YC Challenge.
- 2) **Workshop 1** – hledání řešení formou brainstormingu a dalších diskusních technik.
- 3) Prezentace výstupů ze skupin a jejich konkretizace a syntetizace, včetně volby „vítězného“ řešení nebo způsobu řešení problému.
- 4) **Workshop 2** – Stanovení cíle projektu formou SMART.
- 5) Prezentace výstupů ze skupin a konkretizace cílů.
- 6) **Workshop 3** – Plánování zapojení jednotlivých aktérů, příprava projektu. Zde je možné práci rozdělit do skupin podle zadání, například akční kroky, tvorba týmu, hledání zdrojů.
- 7) Prezentace výstupů a syntéza.
- 8) Reflexe a evaluace Ideathonu, včetně poděkování.

IDEATHON

Příklad aktivit a harmonogramu v rámci práce s celou třídou/školním parlamentem během jednoho školního dne. (Učitelé a učitelky se účastní na stejné úrovni jako studenti a studentky s výjimkou facilitátora*ky)

Úvod: Co je to Ideathon? Představení aktivity, cílů, časový harmonogram

Cíle Ideathonu:

- Seznámit se s cíli sociálního pilíře udržitelného světa podle OSN (SDGs)
- Naučit se sestavit změnový projektový záměr, naplňující Cíle udržitelného světa prostřednictvím diskusních technik.
- Sestavit projektový záměr a plán školního projektu, včetně projektového týmu a rozpočtu.

15
minut

Očekávání: S jakými očekáváními přicházím? Jak poznám, že jsem dnes byl úspěšný? (Práce ve dvojicích, poté prezentace ve skupině)

30
minut

Pauza

15
minut

Pravidla: Seznámení s pravidly diskusí a skupinové práce (Jak pracovat s odlišnými názory, dodržování času, zabezpečení bezpečného prostředí apod., role facilitátora)

15
minut

Skupinová práce: Cíle udržitelného světa – sociální pilíř

Výběr cílů podle OSN, možno využít například karty Hra 2030.

Vyhledávání informací na internetu/ jiných zdrojů a příprava prezentace

Otázky k prezentaci do skupin (max. 4 osoby):

O čem cíl je? Jak je naplňován? Jaký dopad to má pro nás?

30
minut

Prezentace výstupů skupin + diskuse

45
minut

Hlasování (nebo jiná konvergentní forma), který cíl je pro skupinu nejdůležitější.

15
minut

Pauza

15
minut

Skupinová práce: Co mám v daném cíli pod vlivem, kontrolou a co je v mém zájmu (viz pracovní list Teorie změny, Sféry vlivu)

15
minut

Prezentace výstupů skupin + diskuse

15
minut

Skupinová práce: Definice problémů (z oblasti pod vlivem) a návrhy jeho řešení (viz pracovní list Strom řešení problémů)

45
minut

Prezentace výstupů skupin + diskuse a doplnění (Před obědovou pauzou je dobré mít už kontury jednoho dvou projektů tak, aby o vlastních nápadech mohli účastníci a účastnice i neformálně diskutovat)

15
minut

Pauza

1
hodina

Skupinová práce: Projektový plán (viz tabulka 5: Projektový záměr)

V ideálním případě v této fázi pracujeme s jedním záměrem, pokud je skupina vyspělejší, je možno připravovat i dva záměry. O jejich výběru k realizaci pak může rozhodnout vnější autorita (ředitel/ka, sponzor)

1
hodina

Prezentace projektových záměrů a případně výběr k realizaci

(Zde je důležité prezentovat záměry v jakékoli fázi rozpracovanosti, aby se naplnil participativní cíl Ideathonu)

30
minut

Reflexe: Co jsem se dnes dozvěděl o světě, o sobě? Jak hodnotím vlastní přínos? Jak jsem motivován k realizaci školního projektu?

(Práce ve dvojicích, poté prezentace ve skupině)

30
minut

PO IDEATHONU ANEB CO DÁL:

Po ukončení Ideathonu následuje práce nad finalizací projektového záměru, jeho sdílení a oslovování potenciálních partnerů pro realizaci projektu.

Vlastní tvorba projektu zohledňující projektový cyklus se může řídit následující tabulkou:

Tabulka 5: Projektový záměr:

Výzva	Je předvyplněno, případně pokyn, co vyplnit, zadá vyučující.
Název projektu	Stručný, poutavý název projektu
Téma projektu	Jasně popsat téma (např. drogová závislost nebo finance a technologie u mladých lidí apod.).
Seznam členů týmu + role v týmu	Konkrétní jména členů týmu a jejich úkol/role/funkce v týmu.
Zdůvodnění potřeby realizace projektu	Proč projekt vznikl? Na jakou situaci reagujeme? Jaký je výchozí stav? Co nás trápí, co chceme změnit?
Záměr projektu	Stručně představit obecný cíl projektu. Co chceme změnit?
Motivace a zkušenosti členů týmu	Jaké mají členové týmu zkušenosti? Jaké jejich zkušenosti v dané oblasti mohou být pro projekt přínosné? Proč to chtějí dělat? Zdůvodněte, zda u projektu vydržíte do konce a proč.
Cíle projektu	Uveďte měřitelné, konkrétní cíle projektu.
Cílová skupina	Uveďte konkrétní cílové skupiny, včetně předpokládaného počtu zapojených osob
Rizika projektu	Jaká jsou rizika projektu a jak jim chcete předejít?
Projektová etika	Naráží téma a zpracování projektu na nějaké etické dilema?
Harmonogram projektu	Popište konkrétní harmonogram projektu včetně přípravy, vlastní realizace a vyhodnocení.
Dopad a výsledky projektu	Na koho bude mít projekt vliv? Co se změní? Jakých výsledků chceme dosáhnout? Jaký dopad bude mít projekt na jednotlivé cílové skupiny?
Propagace, zviditelnění	Jak a koho budeme o projektu informovat? V jaké frekvenci a jakou formou budeme informace zveřejňovat? Jak přilákáme na projekt účastníky?
Rozpočet	Popište detailní rozpočet projektu.
Externí zdroje	Jaké externí zdroje, partnery, subjekty do projektu zapojíte?

Výše uvedená Tabulka 5 může sloužit jako řídicí nástroj projektu od záměru po realizaci, slouží projektovým týmům i facilitátorům nebo pedagogům k upřesňování a spolupráci s projektovým týmem.

K tradičním projektovým postupům patří **Projektový cyklus** neboli život projektu od jeho vzniku až po uzavření. Jednou z variant je 5 fází cyklu:

- + **Identifikace problému** – vstupní formulace idejí projektu v termínech cíle, výsledků a aktivit projektu.
- + **Plánování projektu** – všechny detaily projektu jsou specifikovány na bázi proveditelnosti a posuzovány vzhledem k opatření a politikám. Nutná je analýza zainteresovaných skupin a rizik projektu, následuje tvorba logického rámce projektu.
- + **Zajištění financování** zahrnuje sestavení pracovního týmu, pracovního plánu (harmonogramu), rozpočtů a vyplnění přihlášky projektu.
- + **Implementace** je vlastní realizace projektu. Příjemce pomoci se při realizaci řídí obsahem smlouvy s poskytovatelem a pravidly pro příjemce pomoci.
- + **Zhodnocení** představuje nejenom administrativní uzavření projektu, ale i vypracování závěrečné a hodnotící zprávy a sledování provozu a užívání výstupů.

Spolupráce s konzultanty a facilitátory

Školní týmy, které následně projekt realizují, mají k dispozici konzultační podporu ze strany Charity ČR, případně pracovníků školy, která slouží k podpoře realizace a monitoringu projektu. Jedná se zejména o tyto formy:

- a) přítel na telefonu,
- b) pravidelné schůzky projektového týmu cca jedenkrát za 3 týdny,
- c) konzultační podpora online nebo oslovování z praxe.

Přílohy pro realizaci Ideathonu a školního projektu:

Příloha 6 – Strom řešení

Příloha 7 – Teorie změny (sféry vlivu)

7. LEKCE

„Studenti a studentky při vyzkoušených aktivitách z metodiky spolupracovali ve skupině, vyměňovali si názory, diskutovali o tématu. Měli možnost vyjádřit svůj názor a zjistit nové informace.“

Petra Skoupilová
Gymnázium Christiana
Dopplera

NAŠE POTŘEBY	67
ŽIVOT SE ZNEVÝHODNĚNÍM	71
JAKOU ŠKOLU CHCEME?	74
GENDEROVÁ ROVNOST	76
PŘÍJMOVÁ NEROVNOST	81
PRÁVA LGBTQ+	87
MIGRACE	90
STRAVOVÁNÍ Z POHLEDU NÁBOŽENSTVÍ	97

45 minut

skupinová práce

13+

věk

2 KONEC HLADU

CÍLE

Studenti a studentky **pojmenují** svoje aktuální **potřeby** a **porovnájí** je s potřebami jiných lidí ve světě. **Popíší** **pocity** lidí v různých těžkých životních situacích. **Zdůvodní**, proč jsou potřeby a pocity rozdílné.

KOMPETENCE

- + sociální a personální
- + komunikativní
- + k učení
- + k řešení problémů

RVP: občanská výchova, výchova ke zdraví, zeměpis (geografie), základy společenských věd, člověk a svět práce

Využíváme: Model E-U-R, diskusní techniky (práce s kartičkami potřeb/pocitů), práci ve skupině

Potřebujeme: kartičky potřeb/pocitů, vytištěné fotografie, pracovní list, post-it

Organizace lekce:

1 vyučovací hodina, práce ve skupině (práce s fotografiemi, kartičkami potřeb a pocitů), líčení

EVOKACE

10 minut

Práce ve skupině – max. 5 studentek a studentů.

Pro studentky a studenty:

Z kartiček potřeb vyberte tři, které potřebujete, aby byly naplněny během dnešního dne. Pokud si vyberete stejnou kartičku jako spolužačka či spolužák, dopište její název na post-it.

Pro učitelky a učitele:

Každá skupina dostane vytištěné kartičky. Můžete vybrat pouze některé **kartičky**, nemusíte nutně používat všechny.

SROZUMITELNOST

OCEŇENÍ

POKROK

PŘEDVÍDATELNOST

HARMONIE

SOUNÁLEŽITOST

FYZICKÉ POTŘEBY

UČIT SE NOVÝM VĚCEM

ODPOČINEK

POZORNOST

SPONTÁNNOST

PŘÁTELSTVÍ

SPRAVEDLNOST

KRÁSA

SMYSLUPLNÝ SVĚT

AUTONOMIE

Obrázek 1: Potřeby – náhled kartiček

Pro studentky a studenty:

Jaké **potřeby** mají vaši vrstevníci na fotografiích? Nejprve řešte ve skupině, poté okomentujte pro ostatní. Zkuste zdůvodnit **proč**.

Pro učitelky a učitele:

Každá skupina dostane jeden obrázek. Nejprve řeší potřeby ve skupině, poté vše sdělí zbytku třídy. Učitelka či učitel promítá dané obrázky na tabuli (**viz Zdroje**)

Pro studentky a studenty:

Vyberte, jaké **pocity** mají lidé (často děti) na obrázku. Nejprve vše řešte ve skupině, poté to okomentujte pro ostatní. K popsání pocitů můžete využít **kartičky**.

Pro učitelky a učitele:

Každá skupina dostane jeden obrázek. Nejprve řeší potřeby ve skupině, poté vše sdělí zbytku třídy. Učitelka či učitel promítá dané obrázky na tabuli (**viz Zdroje**).

POZNÁMKA: Ke každé fotografii je možné vytisknout (zobrazit) i článek (viz Zdroje).

Kartičky pocitů:

Vzteky, Hněv <i>Naštvaní, Zloba</i>	Rozladění <i>Podráždění, Rozhořčení</i>	Něha	Pohoda Spokojenost	Vděčnost <i>Naplnění</i>	Inspirace <i>Fascinace, Okouzlení</i>
Netrpělivost	Napětí	Hrdost	Povzbuzení Odhodlání	Energie <i>Osvěžení</i>	Radost <i>Štěstí, Veselost, Potěšení</i>
Smutek	Lítost Zklamání	Dobrá nálada <i>Hřejivý pocit</i>	Pobavení <i>Rozpustilost</i>	Klid	Vyrovnanost <i>Rovnováha, Sebejistota</i>
Strach	Únava <i>Vyčerpání</i>	Nadšení <i>Vášeň</i>	Naděje	Volnost <i>Bezstarostnost</i>	Jistota
Bezmoc	Bolest <i>Zranění</i>	Znechucení	Tíživý pocit <i>Stísněnost</i>	Překvapení	Zvědavost <i>Zájem</i>

REFLEXE

15
minut

Jaké jsou vaše **pocity** po zhlédnutí fotografií / přečtení textů? Sepište je v krátkém líčení (= subjektivně zbarvený popis, jehož typickým rysem je líčení emoce, atmosféry a podobně).

Zdroje:

Kartičky potřeb – <https://www.podporainkluze.cz/material/karty-potreb-deti-pro-sebereflexi-praxe-ucitele/>

Kartičky pocitů – <https://nenasilnakomunikace.org/stahnete-si-cviceni-s-kartickami-potreb-a-pocitu/>

Uprchlíky – <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3038125-nelidske-podminky-v-reckem-tabore-pro-uprchliky-podle-lekaru-bez-hranic-trpi-deti-s>

Hladomor – <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3511769-somalsku-hrozi-hladomor-na-vine-jsou-velka-sucha-i-nevykonne-zemedelstvi>

Uprchlíci z Ukrajiny – <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-valka-na-ukrajine/705642/strastiplna-zachrana-deti-z-kyjeva-pred-odjezdem-jim-namalovali-na-batohy-krevni-skupinu.html>

Rovnost? (Írán) – <https://www.stoplusjednicka.cz/deti-revoluce-chteji-zit-iranska-islamska-republika-na-vlastni-kuzi>

Dětská práce – <https://www.reflex.cz/clanek/fotogalerie/91465/deti-do-poli-a-tovaren-fotograf-upozornuje-na-nelidske-podminky-detske-prace-v-bangladesi.html>

Dětsí vojáci – https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/detsti-vojaci-valka-ozbrojene-konflikty-pruzkum-zprava-situace.A200729_104122_zahranicni_vlc

Doplňující články (plýtvání potravinami):

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-evropane-vyhodi-vic-potravin-nez-kolik-jich-dovezou-ze-sveta-215516>

<https://www.unep.org/events/un-day/international-day-awareness-food-loss-and-waste-2022>

<https://www.un.org/en/observances/end-food-waste-day>

Pracovní list / **NAŠE POTŘEBY**

Práce ve skupině:

- 1) Z kartiček potřeb** vyberte tři, které potřebujete, aby byly naplněny během dnešního dne.
Pokud si vyberete stejnou kartičku jako spolužačka či spolužák, dopište její název na post-it.
- 2) Jaké potřeby** mají vaši vrstevníci na fotografiích? Nejprve vše řešte ve skupině, poté to okomentujte pro ostatní.
Zkuste zdůvodnit **proč**.
- 3) Vyberte, jaké pocity** mají lidé (často děti) na obrázku. Nejprve vše řešte ve skupině, poté to okomentujte pro ostatní. K popsání pocitů můžete využít **kartičky**.
- 4) Jaké jsou vaše pocity** po shlédnutí fotografií / přečtení textů? Sepište je v krátkém líčení (= subjektivně zbarvený popis, jehož typickým rysem je líčení emoce, atmosféry a podobně).

3 ZDRAVÍ
A KVALITNÍ ŽIVOT

CÍLE

Studentky a studenti **pojmenují** některá zdravotní znevýhodnění se kterými se v životě setkávají. **Uvedou stereotypy**, jež se ve společnosti o lidech se zdravotním znevýhodněním či specifickou nemocí objevují. Metodou **storytellingu odvypráví** příběh jedné vybrané osoby se zdravotním znevýhodněním, ve kterém **zmíní předsudky a nastíní pocity**, s nimiž se musí hlavní postava vyrovnávat.

RVP: český jazyk, výchova ke zdraví, občanská výchova

Využíváme: Model E-U-R, storytelling

Potřebujeme: obrázky (viz Zdroje)

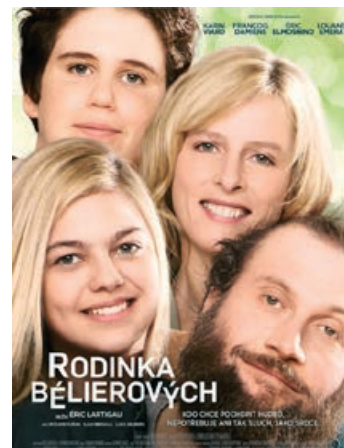
KOMPETENCE

- + sociální a personální
- + komunikativní
- + k učení
- + k řešení problémů

EVOKACE

10
minut

Obrázky hraček, knížek a filmů.

- 1) Co mají obrázky hraček, knížek a plakát filmu společného?
- 2) Viděli jste už někdy mezi hračkami, v knížkách či ve filmu zpracování nějakého zdravotního znevýhodnění? Pokud ano, kterého?
- 3) Vyberte si tři obrázky a ke každému uveďte jeden stereotyp, který se o zobrazené skupině lidí uvádí.

UVĚDOMĚNÍ

30
minut

Psaní příběhu – Storytelling

Vyberte si jeden obrázek a zkuste sepsat krátký příběh, který bude vytvořen buď:

- 1) na základě **postavy** – základním prvkem je postava a její charakter,
- 2) nebo na základě **prostředí** – prostředí udává směr příběhu, vycházíme z toho, v jakém prostředí se pohybujeme: tam objevujeme a budujeme postavy a strukturu příběhu.

V příběhu by se měl objevit stereotyp, se kterým se postava potýká, a také pocity, jež se jí mohou honit hlavou, stejně jako potřeby, které postava má.

REFLEXE

5
minut

- 1) *Co vás při psaní příběhu nejvíce ovlivnilo?*
- 2) *Co jste si při psaní příběhu uvědomili?*
- 3) *Odkud jste čerpali informace?*

Zdroje:

<https://www.frekvence1.cz/galerie/clanky/zena-vyrabi-panenky-pro-deti-s-handicapem-o-jeji-vyrobky-je-obrovsky-zajem.shtml?pos=1>

https://www.idnes.cz/onadnes/moda/barbie-panenka-mattel-vitiligo-handicap.A200129_122917_modni-trendy_job

Šíma, B., Kerekesová, K., Šebestová, I., Moláková, K., Salmela, A. (2017): Mimi a Líza. Praha: Slovart. 168 s. ISBN 978-80-7529-279-7.

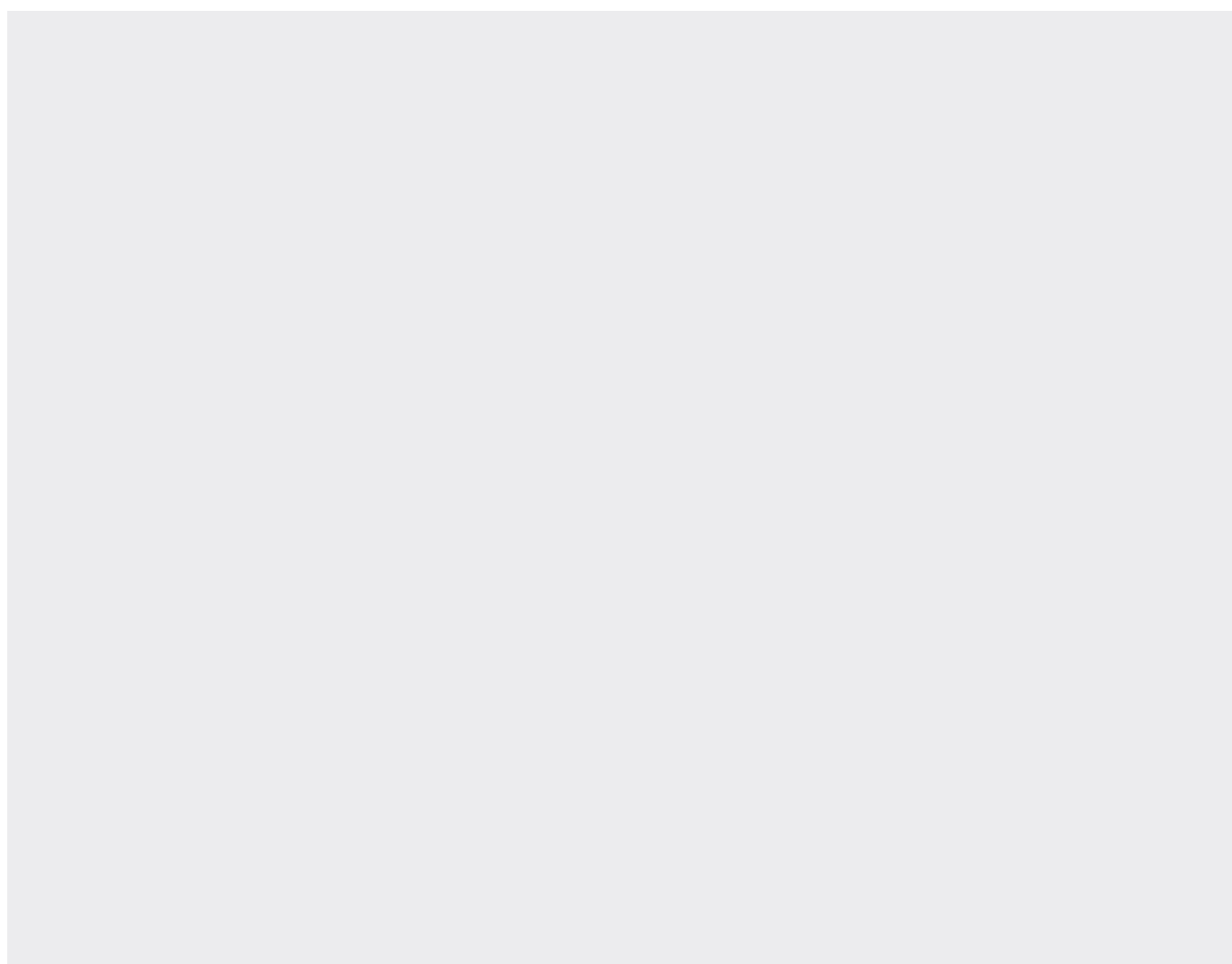
Przemyslaw, L. (2018): Rok ve školce. Brno: Host. 28 s. ISBN 978-80-7577-530-6.

EVOKACE

- 1) Co mají obrázky hraček, knížek a plakát filmu společného?
- 2) Viděli jste už někdy mezi hračkami, v knížkách či ve filmu zpracování nějakého zdravotního znevýhodnění? Pokud ano, kterého?
- 3) Vyberte si tři obrázky a ke každému uveďte jeden stereotyp, který se o zobrazené skupině lidí uvádí.
- 4) U každého obrázku uveďte potřeby, které daná skupina má.

VÁŠ PŘÍBĚH

REFLEXE

- 1) Co vás při psaní příběhu nejvíce ovlivnilo?
- 2) Co jste si při psaní příběhu uvědomili?
- 3) Odkud jste čerpali informace?

90 minut

skupinová práce

14+

věk

4 KVALITNÍ VZDĚLÁNÍ

CÍLE

Studentky a studenti **diskutují** nad možnostmi zlepšení vzdělání ve své škole. **Analyzují** současný stav, **identifikují** problémy, **navrhují** řešení a **hodnotí** možné přínosy pro školu i pro sebe.

KOMPETENCE

- + sociální a personální
- + komunikativní
- + k učení
- + k řešení problémů

RVP: občanská výchova, základy společenských věd, člověk a svět práce, třídnická hodina

Využíváme: metodu Open space, práci ve skupině, diskusní techniky

Potřebujeme: velkou učebnu, tabuli, post-it, fixy, papír pro skupiny

Organizace lekce:

2 vyučovací hodiny! Je možné uspořádat třídnickou hodinu nebo pojmout lekci jako tematický den, například na Den učitelů, Mezinárodní den vzdělávání; třída v kruhu, následně práce ve skupinách, učitelka či učitel je v roli facilitátora.

ÚVOD

10 minut

Úvodní otázka:

Vyberete jednu věc, která dnes (pokud je to odpoledne) nebo včera (pokud je to ráno) byla ve škole nejlepší. Jen málokterá odpověď studentek a studentů se zřejmě bude týkat výuky. Proč?

„Dnešním cílem bude otevřeně diskutovat o vzdělávání na naší škole a navrhnout případné změny.“

EVOKACE

15 minut

Aktivita na úvod – pólovačka:

Na jedné straně místnosti je napsáno „souhlasím“, na druhé „nesouhlasím“ a někde uprostřed je papír s názvem „nevím“. Vyučující čte různá tvrzení o vzdělávání na naší škole:

- + Na naší škole je dostatek času na přípravu na vyučování i na relax mezi hodinami (myšleno přestávky, obědové pauzy).
- + V prostorách školy je dostatek kvalitních prostor pro čekání na vyučování, např. ráno nebo při přestávkách.
- + Vyučovací hodiny jsou řazeny tak, že se střídají náročnější předměty (např. matematika nebo fyzika) s těmi méně náročnými na přemýšlení (např. výtvarná výchova či tělesná výchova).

- + Vyučovací hodiny jsou spíše dynamické, není to jen výklad učitelky či učitele, ale střídá se výklad s prací studentek a studentů nebo jinými aktivitami (diskuse nad tématem, praktické cvičení, audio a video, pokusy...).
- + Vyučující jsou ochotni látku dovysvětlit i na dotaz, případně k nim lze přijít na konzultaci.
- + V naší třídě panuje dobré klima, navzájem si pomáháme a respektujeme se.
- + Mimo výuku pracujeme i na mimoškolních aktivitách.

TVORBA OTÁZEK

20
minut

Na post-it nyní každý ze studentek a studentů napíše otázku/problém, který by chtěl ohledně vzdělávání na své škole prozkoumat. Je možné lístečky buď podepsat, nebo nechat anonymní, záleží na vyučujících. Poté se představí jednotlivé otázky/problémy, podobné můžeme spojit. Vybereme pět nejpálčivějších, například formou hlasování. Ke každé z pěti vybraných otázek/problémů vytvoříme skupinu. Studentky a studenti se sami přihlásí dle zájmu. Skupiny by měly být zhruba vyvážené, ale nevádí, když někde budou tři a někde pět studentek či studentů, pokud víme, že budou aktivně diskutovat a pracovat. Kromě lístečků lze využít také online nástroj Mentimeter.

PRÁCE VE SKUPINÁCH

20
minut

Nyní necháme studentkám a studentům čas na práci ve skupinách. V nich pak hledají odpověď na zadanou otázku a diskutují nad možným řešením či změnou. Ve skupině si zapisují na papír své nápady, např. na otázku: **„Jak zatraktivnit velkou přestávku?“** **„Jak pomoci lépe porozumět ukrajinským spolužačkám a spolužákům?“**

ZÁVĚR A REFLEXE

25
minut

Každá skupina odprezentuje výsledky své diskuse a hlavní myšlenku. Ostatní mají možnost se vyjádřit, podpořit jejich nápad. Grafické zpracování výstupu ve formě plakátů lze vyvěsit ve třídě. Důležité je nechat studenty a studentky vyjádřit svůj přínos ke změně (viz závěrečné otázky: Co pro to mohu udělat já sám?). Dalším bodem může být výběr jedné ze zpracovaných otázek a prezentace ve školním parlamentu, u vedení školy či vytvoření skupiny, která si vezme realizaci na starost.

Závěrečné otázky k reflexi:

- 1) Co pro vás bylo na dnešním setkání nejdůležitější?**
- 2) Co pro změnu můžeš udělat přímo ty (dnes, za měsíc, za rok)?**

45 minut

skupinová
práce

14+

věk

5 ROVNOST
MUŽŮ A ŽEN

CÍLE

Studentky a studenti na příkladech ukazují genderové rovnosti i nerovnosti v rámci **vzdělávání, práce nebo rodiny**. Dostávají se od předsudků vůči opačnému pohlaví k **respektu** a základním **lidským právům** každého z nás (např. na vzdělání).

KOMPETENCE

- + sociální a personální
- + komunikativní
- + k učení
- + k řešení problémů

RVP: občanská výchova, základy společenských věd, člověk a svět práce

Využíváme: Model E-U-R, práce s textem, rolové hry

Potřebujeme: vytištěné články, psací potřeby, počítač nebo tablet s připojením k internetu

Organizace lekce:

1 vyučovací hodina, práce s textem, prezentace výstupů v rámci skupiny

EVOKACE

10
minut

fotografie:

Otázka:

Kdo by podle vás měl zůstat na rodičovské dovolené? Matka, nebo otec? A proč?

→ Položíme otázku, odpovědi můžeme zapisovat na tabuli.

Studentky a studenti si vyberou, který ze článků budou číst, zda ten, který se týká **rodiny, vzdělání** anebo **práce**. Přečtou si článek a pracují s ním každý sám za sebe. Poté vytvoří skupinku dle témat a dají dohromady základní informace, které následně přednesou na konferenci:

Název konference:

Jsou si ženy a muži rovni?

Každá skupina přednese, jak jsou na tom ženy a muži v rámci: **péče o děti, vzdělávání nebo ohodnocení v práci**. Mohou dohledat i další informace. Mohou je napadnout další otázky k tématu. Navzájem se doptávají, diskutují, případně hledají řešení.

REFLEXE

Studentky a studenti odpovědí na otázky:

- 1) Co je z dnešní hodiny nejvíce překvapilo?**
- 2) Co by mohli přímo oni ve svém okolí změnit, aby si muži a ženy byli rovnější?**

Zdroje:

Rodina:

<https://www.ceskovdatech.cz/clanek/163-tatove-na-rodicovske/>

https://www.irohlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/otcovska-rodicovska-dovolena-genderove-stereotypy_2107181714_zuj

Práce:

<https://www.avcr.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/Nerovnosti-mezi-muzi-a-zenami-v-odmenovani-za-stejnou-praci/>

https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/zeny-a-muzi-trh-prace-platy-mzdy-nerovnost-cr.A220315_124140_ekonomika_rie

Vzdělání:

<https://adra.cz/jak-pomahame/vzdelavani/vzdelavani-v-cesku/aktualita/vzdelanim-divek-proti-svetove-chudobe/>

https://www.irohlas.cz/zpravy-svet/afghanistan-zeny-zakaz-vysokoskolske-studium-univerzity_2212210945_til

Minimum otců využije možnosti rodičovské dovolené. Obávají se posměchu nebo ztráty pozice v zaměstnání

Až 90 % otců ve Švédsku využilo v roce 2019 možnosti vzít si rodičovskou dovolenou. Ve světovém měřítku je to ale výjimka. Většinou jsou muži na „rodičovské“ naopak v menšině. Na vině jsou hluboce zakořeněné genderové stereotypy, ale především obavy mužů z reakce okolí nebo postavení v zaměstnání.

Možnosti rodičovské dovolené využil v létě 2018 i Ricardo Duque, který si vzal na pět měsíců „volno“ v architektonické firmě v Londýně. Už v momentě, když se se ženou dozvěděli, že budou mít dítě, věděl, že chce této možnosti využít. V tom ho podporovala i partnerka. Situaci ale zkomplikovalo onemocnění jeho babičky v Portugalsku, o kterou se někdo musel starat.

Odjel tak i s dcerou do Portugalska, kde se o obě staral. Manželka se v té době po sedmi měsících vracela do práce. „Stěží jsem předtím strávil s dcerou nějaký čas o samotě,“ vzpomíná Duque pro BBC.

Dobu prožitou na rodičovské dovolené považuje ale za velmi obohacující. „Čas, který jsme spolu strávili, je k nezaplacení a nevyměnil bych ho za nic na světě. Máme teď mezi sebou mimořádné pouto,“ popisuje svoji zkušenost.

Přesto se ale před svým krokem obával divných reakcí od kolegů nebo odsouzení ze strany manažerů, když jim své rozhodnutí oznámil. Kvůli podobným pocitům této možnosti využívá minimum mužů. Jako nejčastější důvod uvádějí obavy z profesionální diskriminace, opomenutí při zvyšování platu nebo povýšení. Obávají se také přehlížení nebo výsměchu.

„OTCOVSKÁ DOVOLENÁ“

I v České republice mají otcové možnost využít rodičovské dovolené k prohloubení péče o dítě od jeho narození do 3 let, a to v rozsahu omezeném jenom věkem dítěte. Pokud je navíc otec po celý kalendářní měsíc doma s nejmladším dítětem, má nárok také na rodičovský příspěvek. Otcové zapsaní v rodném listě navíc mohou využít i týdenní „otcovskou dovolenou“ během šestinedělní.

I krátký čas strávený na rodičovské dovolené má vliv na vztah mezi otcem a dítětem. Podle studie z roku 2019 měly děti, se kterými byli otcové alespoň dva týdny doma po jejich narození, bližší vztah k otcům i po devíti letech spíše než ty, u kterých otec možnost nevyužil. Jiná studie zase ukazuje na snížení rizika rozvodu do šesti let po narození dítěte.

Zdroj: Jarolímková, Z. (2021): Minimum otců využije možnosti rodičovské dovolené. Obávají se posměchu nebo ztráty pozice v zaměstnání. iRozhlas.cz. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/otcovska-rodicovska-dovolenena-genderove-stereotypy_2107181714_zuj (cit. 24. 4. 2023), zkráceno

Otázky:

- 1) Jaké důvody brání otcům nastoupit na rodičovskou dovolenou?**
- 2) Ve které zemi využilo rodičovskou dovolenou kolem 90 % otců?**
- 3) Jaký nárok na čas strávený s dítětem mají otcové v Česku?**

Nerovnosti mezi muži a ženami v odměňování za stejnou práci

Nová studie publikovaná v časopise Nature Human Behaviour využívá unikátní data, která propojují zaměstnané s jejich pracovišti v 15 zemích, a zjišťuje, do jaké míry jsou rozdíly v odměňování žen a mužů způsobeny tím, že muži a ženy pracují v jiných zaměstnáních a na jiných pracovištích, a do jaké míry jsou ženy a muži odměňováni rozdílně za stejnou práci. Na výzkumu se také podílela socioložka Alena Křížková ze Sociologického ústavu AV ČR.

Výzkum vedl Profesor Andrew Penner z Kalifornské Univerzity Irvine s týmem 29 vědců a vědkyň z 15 zemí (Česko, Dánsko, Francie, Izrael, Japonsko, Jižní Korea, Kanada, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Norsko, Slovinsko, Spojené státy americké, Španělsko, Švédsko).

Dosud byl za hlavní příčinu nerovností v odměňování považován fakt, že ženy a muži pracují v jiných zaměstnáních a na jiných pracovištích; muži v lépe placených zaměstnáních a na pracovištích s vyšší průměrnou mzdou. „My jsme však zjistili, že rozdíly v rozmístění žen a mužů na trhu práce a rozdíly v ohodnocení různých zaměstnání a typů práce jsou pouze polovinou problému. Druhou polovinu problému totiž představuje rozdíl ve výdělcích žen a mužů, kteří vykonávají stejnou práci na stejném pracovišti. Nerovné odměňování žen a mužů za stejnou práci je stále velmi významnou příčinou gender pay gap a to platí pro všechny sledované země,“ říká Alena Křížková, vedoucí oddělení Gender a sociologie Sociologického ústavu AV ČR, která se na tomto výzkumu podílela a pro analýzy v Česku využívala data Informačního systému o platu a Informačního systému o průměrném výdělku, který spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Celkový rozdíl v ročních výdělcích žen a mužů ve věku 30–55 let se pohybuje mezi 9 % v Maďarsku, 26 % v USA a 33 % v Jižní Koreji. V Česku je rozdíl průměrných ročních výdělků mezi muži a ženami ve věku 30–55 let 24 % (rok 2019).

Rozdíl ve výdělcích žen a mužů na stejné pozici (vykonávajících stejné zaměstnání na stejném pracovišti) se pak pohyboval od 6 % ve Francii, 7 % v Dánsku a Švédsku až po 13 % v USA a 23 % v Japonsku. V Česku je průměrný rozdíl v ročních výdělcích žen a mužů ve věku 30–55 let pracujících na stejné pozici 12 %.

Zdroj: Křížková, A. (2022): Nerovnosti mezi muži a ženami v odměňování za stejnou práci. Akademie věd ČR. Dostupné z: <https://www.avcr.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/Nerovnosti-mezi-muzi-a-zenami-v-odmenovani-za-stejnou-praci/> (cit. 24. 4. 2023), zkráceno

Otázky:

- 1) Co způsobuje rozdíly v platech mužů a žen?**
- 2) Co je to gender pay gap?**
- 3) Jaký je rozdíl v platech mužů a žen na stejné pracovní pozici v Česku?**

Vzděláním dívek proti světové chudobě

Každodenní školní docházka. Pro jedny denní rutina, pro mnohé nedosažitelný luxus. Jednou ze skupin dětí, které na vzdělání dosáhnou nejhůře, jsou dívky z méně rozvinutých zemí. Podle UNICEF jich na světě nemá možnost chodit do školy až 132 milionů. Největší rozdíl je přitom v přístupu k středoškolskému vzdělání, kde jsou dívky z různých důvodů znevýhodněny v 55 % zemích. To přitom zajišťuje potřebné dovednosti k uplatnění na pracovním trhu.

ZASEDNOUT DO ŠKOLNÍCH LAVIC DÍVKÁM BRÁNÍ RŮZNÉ DŮVODY...

Jedním z hlavních je chudoba rodičů, kteří si nemohou dovolit vzdělání všech dětí a zpravidla upřednostní vzdělání synů. S chudobou také souvisí vysoký počet dívek provdaných rodiči v dětském věku. Jeden takový příběh zachycuje video Dětského fondu OSN UNICEF. V mnohých školách se dívky necítí bezpečně a hrozí jim sexuálně orientované násilí či ve školách neexistuje vhodná infrastruktura pro období menstruace.

INVESTICE, KTERÁ SE VYPLATÍ

Stále více se přitom ukazuje, jak je vzdělání dívek a žen klíčové pro boj s chudobou a dalšími problémy méně rozvinutých zemí. Čísla potvrzují, že vzdělané dívky zpravidla zakládají rodinu v pozdějším věku a zároveň se častěji uplatní na trhu práce. Pro své děti chtějí také vzdělání. Všechny tyto důvody vedou mimo jiné k nižší porodnosti, jejíž vysoká míra přispívající k exponenciálnímu nárůstu populace je zdrojem problémů v mnohých regionech. Důležitým přínosem vzdělání žen je posílení jejich podílu na rozhodování o vlastním životě, ale také o záležitostech, které se týkají komunit či zemí, kde žijí a kde tvoří polovinu obyvatel. V neposlední řadě se s každým dokončeným rokem školy snižuje pravděpodobnost dětské úmrtnosti či možnost nakažení virem HIV. Vzdělané ženy mají zkrátka zdravější reprodukční život související i s jeho pozdějším začátkem a větší informovaností. Zlepšení přístupu dívek ke vzdělání je také jednou z priorit OSN v rámci Agendy 2030, kde pátý cíl udržitelného rozvoje řeší rovnost mužů a žen.

Zdroj: ADRA (2020): Vzděláním dívek proti světové chudobě. ADRA. Dostupné z: <https://adra.cz/jak-pomahame/vzdelavani/vzdelavani-v-cesku/aktualita/vzdelanim-divek-proti-svetove-chudobe/> (cit. 24. 4. 2023), zkráceno.

Otázky:

- 1) Jaké důvody brání dívkám ve světě k přístupu ke vzdělání?**
- 2) Jak souvisí přístup ke vzdělání s chudobou?**
- 3) Jaké jsou další přínosy vzdělaných dívek, jaké konkrétní zlepšení v jejich životech to může přinést?**

45/90
minut

skupinová
práce

věk

práce
na počítači

10 MÉNĚ
NEROVNOSTÍ

CÍLE

Studentky a studenti **analyzují důvody nerovností** mezi lidmi ve světě. Uvedou **příklady nerovností v různých částech světa** a porovnají vybraný příklad **se svojí osobní zkušeností**.

KOMPETENCE

- + sociální a personální
- + komunikativní
- + k učení
- + digitální

RVP: zeměpis (geografie), občanská výchova, základy společenských věd, člověk a svět práce, anglický jazyk

Využíváme: Model E-U-R, diskusní techniky (brainwriting), práci ve skupině, digitální technologie, znalost anglického jazyka

Potřebujeme: počítač nebo tablet do skupiny, post-it, psací potřeby, připojení k internetu

Organizace lekce:

1–2 vyučovací hodiny, práce ve skupinách (minimálně 4 skupiny studentek a studentů, maximálně 8 skupin), učitelka či učitel vede a v případě potřeby poradí.

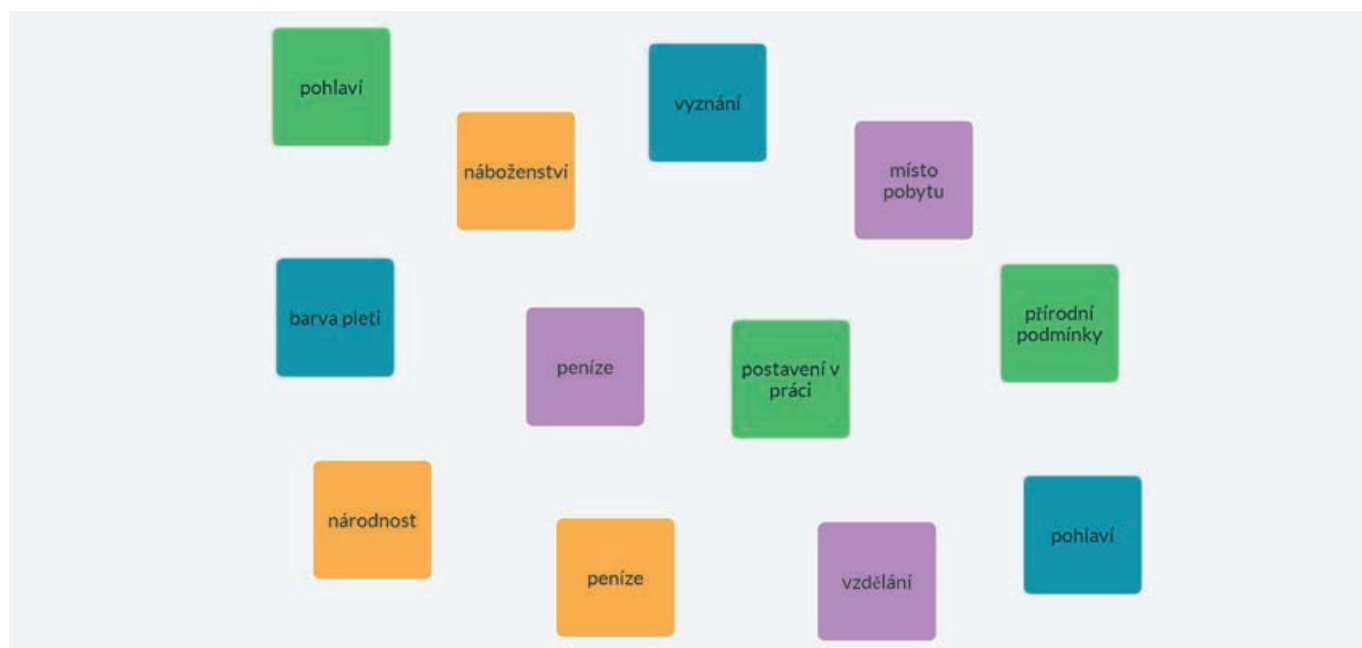
EVOKACE

K evokaci lze použít i některé obrázky z <https://www.gapminder.org/dollar-street>.

Zadání:

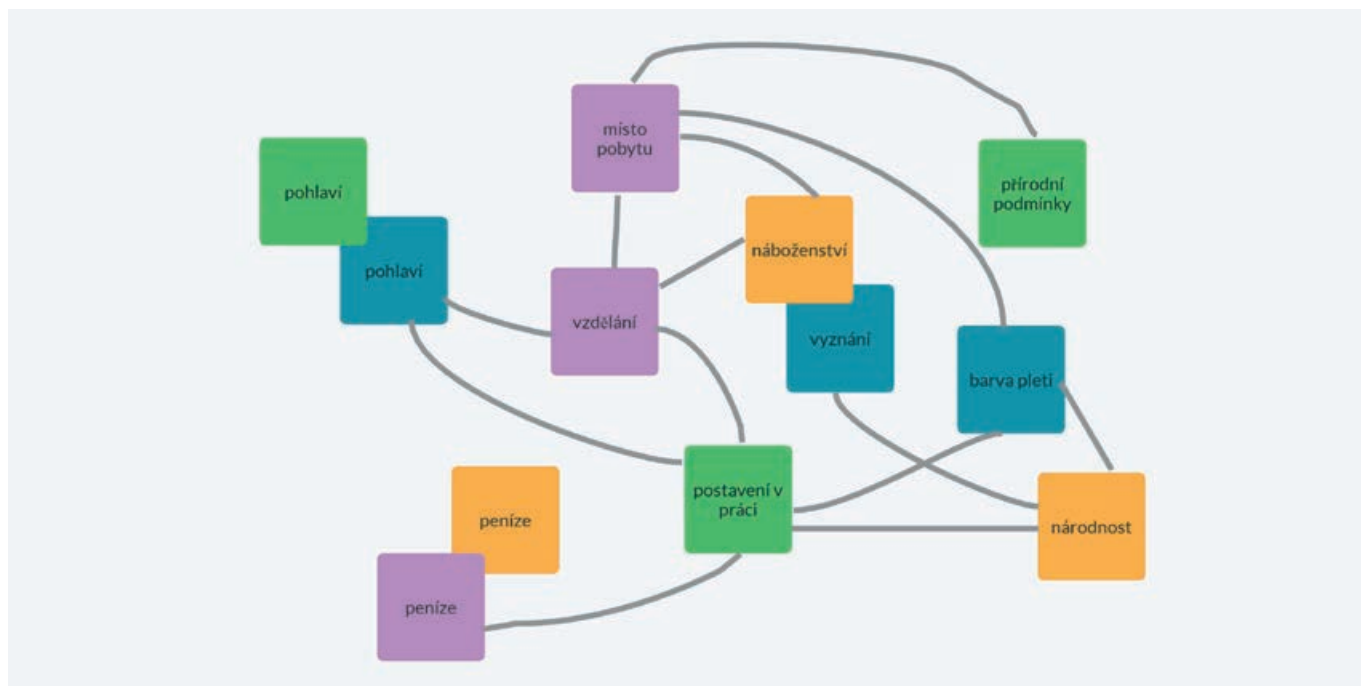
Ve skupině **na post-it nebo v aplikaci Flinga** (<https://flinga.fi/tools>) uveďte každý za sebe tři důvody, proč mezi lidmi na světě vznikají nerovnosti. Na každý lísteček napište jeden důvod.

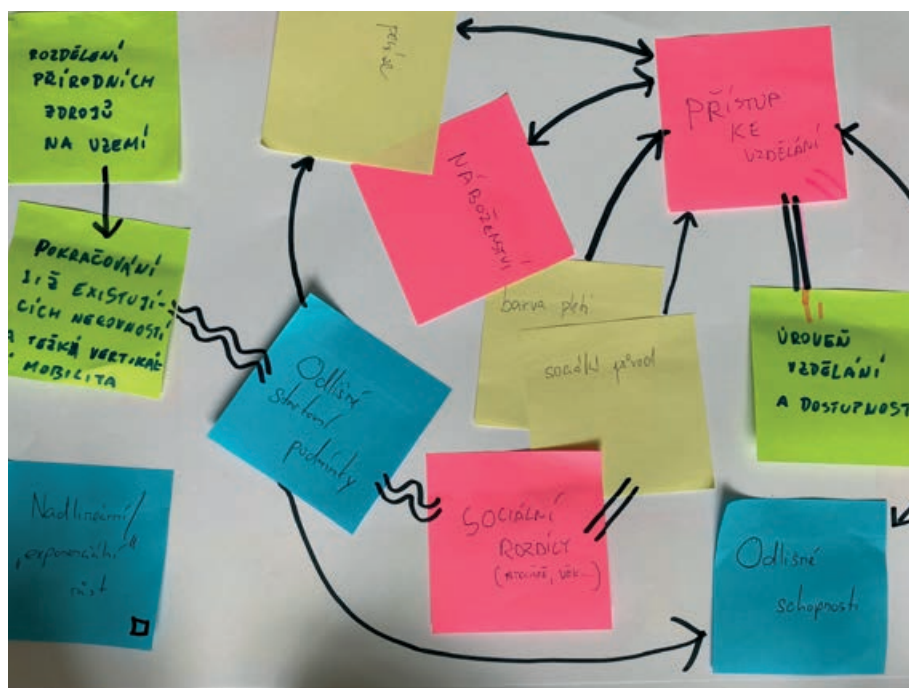
Obrázek 1: Ukázka možných odpovědí studentek a studentů v programu Flinga (<https://flinga.fi/tools>)

Otázky:

- 1) Jaké z těchto důvodů jsou vnitřní a jaké vnější?
- 2) Které důvody jsou během života proměnné?
- 3) Zkuste některé důvody propojit v myšlenkové mapě.

Obrázek 2: Ukázka myšlenkové mapy v programu Flinga (<https://flinga.fi/tools>)

Obrázek 3: Ukázka myšlenkové mapy na post-it

Hlavní aktivita – práce s **Dollar Street od GapMinderu** (v AJ);

je dobré studentkám a studentům vše předem ukázat. <https://www.gapminder.org/dollar-street>

Každá skupina bude mít za úkol zpracovat nerovnosti **z jedné části světa**, na výběr jsou:

- + Afrika
- + Asie
- + Evropa
- + Amerika

Podíváme se na rozdíly v bydlení:

Zadání:

Vyberte tři různé rodiny, napište k nim stát, ze kterého pochází, číslo rodiny a její příjem měsíc (je uveden v dolarech, ale můžete ho převést i na české koruny). Snažte se, aby ony rodiny, které budete porovnávat, byly různorodé. Poté vyberte obrázky jejich domu, postele a toalety a zpracujte je do tabulky nebo koláže.

Země (rodina)	\$ (Kč) /měsíc	dům	postel	toaleta
Indie (278)	6 606 (16 4595)			
Myanmar (204)	48 (1 195)			
Indonésie (48)	459 (11 436)			

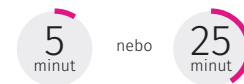
Obrázek 4: Ukázka výstupu – porovnání tří rodin z Asie, Zdroj: <https://www.gapminder.org/dollar-street>

Otázky:

- 1) **Přemýšlejte, v čem spočívají rozdíly mezi rodinami, které jste vybrali. Informace můžete čerpat i z jejich příběhu. Vypište alespoň 3 rozdíly.**
- 2) **Jsou příjmy rodin ze stejného státu stejné? Odpověď zdůvodněte.**
- 3) **Jaké další důsledky mohou pramenit z neodpovídajícího způsobu bydlení (podoba toalety apod).?**

REFLEXE:

Samostatně každý za sebe, písemně; lze vypracovat přímo v hodině nebo jako zadání na příště.

Zadání:

Vyberte si jednu z rodin, se kterou jste pracovali, přečtete si podrobně jejich příběh a porovnejte vše s vaší rodinou.

Otázky:

- 1) **Co způsobuje nerovnosti mezi vaší rodinou a rodinou, kterou jste si vybrali?**
- 2) **Pokud tato rodina potřebuje pomoc, jak byste jí mohli pomoci konkrétně vy?**

Pracovní list / PŘÍJMOVÁ NEROVNOST

A.

Ve skupině na post-it nebo v aplikaci Flinga (<https://flinga.fi/tools>) uveďte každý za sebe tři důvody, proč mezi lidmi na světě vznikají nerovnosti. Na každý lísteček napište jeden důvod.

- 1) Rozdělte tyto důvody na vnitřní a vnější.
- 2) Které důvody jsou během života proměnné?
- 3) Zkuste některé důvody propojit v myšlenkové mapě.

B.

Otevřete Dollar Street od GapMinderu (<https://www.gapminder.org/dollar-street>).

Vyberte tři různorodé rodiny z jedné části světa (např. Afrika, Asie...) a napište k nim:

- 1) stát, ze kterého pochází,
- 2) číslo rodiny,
- 3) příjem rodiny za měsíc (je uveden v dolarech, ale můžete ho převést i na koruny české).

Poté vyberte obrázky jejich domu, postele a toalety a zpracujte je do tabulky nebo koláže.

Země (rodina)	\$ (Kč) / měsíc	dům	postel	toaleta

Pracovní list / **PŘÍJMOVÁ NEROVNOST**

---

1) Přemýšlejte, v čem spočívají rozdíly mezi rodinami, které jste vybrali.

Čerpat informace můžete i z jejich příběhu. Vypište alespoň 3 rozdíly.

2) Jsou příjmy rodin ze stejného státu stejné?

Odpověď zdůvodněte.

3) Jaké další důsledky mohou pramenit z neodpovídajícího způsobu bydlení (podoby toalety apod.)?

C.

Vyberte si jednu z rodin, se kterou jste pracovali, přečtěte si podrobně její příběh a porovnejte vše s vaší rodinou.

1) Co způsobuje nerovnosti mezi vaší rodinou a rodinou, kterou jste si vybrali?

2) Pokud tato rodina potřebuje pomoc, jak byste jí mohli pomoci konkrétně vy?

45 minut

jednotlivec

14+

věk

práce
na počítači

10 MÉNĚ
NEROVNOSTÍ

CÍLE

Studentky a studenti se seznámí s pojmy **queer** a **LGBTQ+**. Porovnájí práva neheterosexuálů ve světě, napříč různými kulturami, náboženstvími i režimy. Zdůvodní rozdílná práva homosexuálů ve světě. Zhodnotí svůj **postoj** k této menšině.

KOMPETENCE

- + sociální a personální
- + komunikativní
- + k učení
- + digitální

RVP: zeměpis (geografie), občanská výchova, výchova ke zdraví, multikulturní výchova

Využíváme: Model E-U-R, mapové dovednosti, living maps, digitální technologie

Potřebujeme: počítač nebo tablet do skupiny, psací potřeby, připojení k internetu

Organizace lekce:

1 vyučovací hodina, práce ve dvojicích (i samostatně), každý student a studentka nebo dvojice pracuje s mapovým podkladem, ideálně online mapou z Queer Geography

EVOKACE

10
minut

Otázky:

Slyšeli jste někdy pojem queer?

Liší se nějak od pojmu LGBTQ+?

Mají lidé z LGBTQ+ komunity stejná práva například na péči o dítě, manželství apod.?

UVĚDOMĚNÍ

25
minut

- 1) Otevřete si mapu Právního postavení neheterosexuálních lidí ve světě z Queer Geography <https://queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/pravni-postaveni-ne-heterosexuálních-lidi-ve-svete/>
- 2) Přiřadte příběhy lidí k zemi, ve které si myslíte, že žijí.
- 3) Vyberte si tři země, ze kterých pochází příběhy výše uvedených lidí, a pokuste se zdůvodnit, proč jsou práva neheterosexuálních lidí v daném státě taková, jaká jsou. Co má největší vliv (režim, náboženství, kultura...)?

Právní postavení neheterosexuálních lidí ve světě

- páry různého i stejného pohlaví mají stejná práva (platí rovnost manželství)
- svazky osob stejného pohlaví jsou rozeznány, nejsou však rovny manželství
- plná nebo alespoň částečná právní ochrana sexuálních menšin
- homosexualita není trestná
- mužská nebo i ženská homosexualita je zákonem kriminalizována
- homosexualita je (nebo může být) trestána smrtí

Zdroj: <https://queergeography.cz/>

Zeeba

Kdybych dala veřejně najevo své city k jiné ženě nebo by se o mé přítelkyni někdo dozvěděl, měly bychom problémy se zákonem. V sousedních zemích je to ještě horší, tam za homosexualitu hrozí dokonce trest smrti. Pokud chceme žít svobodně, budeme se muset dostat do Evropy. Nejbližší cesta vede přes Středozevní moře. *(Egypt)*

Rob

Máme štěstí, že s mým manželem žijeme v jediné africké zemi, kde jsou si manželství homosexuálních a heterosexuálních párů rovna. *(JAR)*

Fatima

Nedávno popravili moji dceru za to, že měla na Instagramu fotku, jak se líbá se svoji kamarádkou. Nikdy se netajila podporou homosexuálů a já jsem jí stále říkala, že tu ženy nemají právo na spoustu věcí, natož na lásku k jiné ženě. Bojím se o svoji druhou dceru, starší sestra jí byla vzorem a ona teď bude ještě více bojovat za lidská práva a účastnit se demonstrací, například proti zákazu studia žen na vysoké škole. *(Írán)*

Filip

S mým partnerem jsme svoji (myšleno registrovanými partnery) již 5 let. Rádi bychom adoptovali dítě, ale bohužel nám to současný právní systém neumožňuje. Přitom v sousedním Německu mohou homosexuální páry adoptovat dítě už od roku 2019. Pořád je to ale lepší, než když jsme oba pracovali v Polsku, tam byla naše práva mnohem omezenější. *(Česko)*

Anna

Homosexualita v naší zemi není trestná, ale realita je jiná. S mojí přítelkyní jsme několikrát zažily policejní zásah plný brutality proti našim homosexuálním kamarádům. Denně se setkáváme s cenzurou ohledně informací, které pocházejí z naší LGBT+ komunity. Ty jsou režimem překrucovány anebo úplně mazány, například ze sociálních sítí apod. Ačkoli jsme napůl v Evropě, mám obavu, že tohle se tady jen tak nezmění. *(Rusko)*

Paul

Nedávno jsem podstoupil změnu pohlaví, nyní s přítelem plánujeme cestu kolem světa. Jen se musíme vyhnout zemím, kde by náš pobyt mohly provázet nepříjemnosti. Pokud začneme Jižní Amerikou, mohlo by to být v pořádku. Projet celou Ameriku, od nás ze severu až na jih, to by mohlo být prima dobrodružství. *(Kanada)*

Vanida

Naše země je jedna z mála zemí, ve které mají homosexuálové stejná práva jako heterosexuálové, někdy se o naší zemi mluví jako o LGBT+ ráji, což potvrzuje i řada televizních seriálů, transgenderové soutěže krásy nebo kvalitní operace změny pohlaví. Ale i tady občas narazíme na lidi, co nás nechápou. Na rozdíl od jiných zemí Asie, a zejména těch sousedních, se ale máme dobře. *(Thajsko)*

Poznámka: Vyučující může vybrat jen některé příběhy, ale lze použít i všechny.

REFLEXE

10
minut

Přemýšlejte, komu aktuální nastavení pravidel vyhovuje a komu naopak život ztěžuje.

Jaký je tvůj názor na rozdílná práva homosexuálů ve světě?

Měly by podle tebe mít homosexuální páry v Česku možnost adoptovat dítě? Svoji odpověď zdůvodni.

Zdroje:

<https://queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/pravni-postaveni-ne-heterosexualnich-lidi-ve-svete/>

1) Přiřaďte příběhy lidí k zemi, ve které si myslíte, že žijí. Využijte k tomu webovou aplikaci:

<https://queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/pravni-postaveni-ne-heterosexualnich-lidi-ve-svete/>

Zeeba: Kdybych dala veřejně najevo své city k jiné ženě nebo by se o mé přítelkyni někdo dozvěděl, měly bychom problémy se zákonem. V sousedních zemích je to ještě horší, tam za homosexualitu hrozí dokonce trest smrti. Pokud chceme žít svobodně, budeme se muset dostat do Evropy. Nejbližší cesta vede přes Středozevní moře.

Rob: Máme štěstí, že s mým manželem žijeme v jediné africké zemi, kde jsou si manželství homosexuálních a heterosexuálních párů rovna.

Fatima: Nedávno popravili moji dceru za to, že měla na Instagramu fotku, jak se líbá se svoji kamarádkou. Nikdy se netajila podporou homosexuálů a já jsem jí stále říkala, že tu ženy nemají právo na spoustu věcí, natož na lásku k jiné ženě. Bojím se o svoji druhou dceru, starší sestra jí byla vzorem a ona teď bude ještě více bojovat za lidská práva a účastnit se demonstrací, například proti zákazu studia žen na vysoké škole.

Filip: S mým partnerem jsme svoji (myšleno registrovanými partnery) již 5 let. Rádi bychom adoptovali dítě, ale bohužel nám to současný právní systém neumožňuje. Přitom v sousedním Německu mohou homosexuální páry adoptovat dítě už od roku 2019. Pořád je to ale lepší, než kdy jsme oba pracovali v Polsku, tam byla naše práva mnohem omezenější.

Anna: Homosexualita v naší zemi není trestná, ale realita je jiná. S mojí přítelkyní jsme několikrát zažily policejní zásah plný brutality proti našim homosexuálním kamarádům. Denně se setkáváme s cenzurou ohledně informací, které pocházejí z naší LGBTQ+ komunity. Ty jsou režimem překrucovány anebo úplně mazány, například ze sociálních sítí apod. Ačkoli jsme napůl v Evropě, mám obavu, že tohle se tady jen tak nezmění.

Paul: Nedávno jsem podstoupil změnu pohlaví, nyní s přítelem plánujeme cestu kolem světa. Jen se musíme vyhnout zemím, kde by náš pobyt mohly provázet nepříjemnosti. Pokud začneme Jižní Amerikou, mohlo by to být v pořádku. Projít celou Amerikou, od nás ze severu až na jih, to by mohlo být prima dobrodružství.

Vanida: Naše země je jedna z mála zemí, ve které mají homosexuálové stejná práva jako heterosexuálové, někdy se o naší zemi mluví jako o LGBTQ+ ráji, což potvrzuje i řada televizních seriálů, transgenderové soutěže krásy nebo kvalitní operace změny pohlaví. Ale i tady občas narazíme na lidi, co nás nechápou. Na rozdíl od jiných zemí Asie, a zejména těch sousedních, se ale máme dobře.

---

2) Vyberte si tři země, ze kterých pochází příběhy výše uvedených lidí, a pokuste se zdůvodnit, proč jsou práva neheterosexuálních lidí v daném státě taková, jaká jsou. Co má největší vliv (režim, náboženství, kultura...)?

45 minut

jednotlivec
nebo dvojice

věk

práce
na počítači

CÍLE

Studentky a studenti **pracují s různými zdroji** informací a zjišťují základní i zajímavé údaje o migraci. **Čtou z grafů, mapových podkladů a hledají příčiny** migrace z a do různých zemí světa. Na závěr **hodnotí svůj postoj** k této problematice.

KOMPETENCE

- + sociální a personální
- + komunikativní
- + k učení
- + digitální

RVP: zeměpis (geografie), občanská výchova, multikulturní výchova

Využíváme: Model E-U-R, mapové dovednosti, práce s daty, digitální technologie

Potřebujeme: počítač nebo tablet do skupiny, psací potřeby, připojení k internetu

Organizace lekce:

1 vyučovací hodina, práce ve dvojicích, vyhledávání informací, práce s aplikací

EVOKACE

10
minut

Studenti a studentky vyplní každý sám za sebe levou část tabulky, poté ve dvojicích vyplní pravou část tabulky. Tipují čísla. V případě mladších žáků*kyň můžeme uvést na výběr možnosti.

samostatně

ve dvojicích

1) Co pro tebe znamená domov?

1) Kolik procent občanů EU se v roce 2021 narodilo mimo země EU?

a) **8,4 %**, b) 10,5 %, c) 23 %

2) Kolik lidí na světě je v současnosti na útěku ze svého domova, respektive kolik je na světě uprchlíků?

a) 68,5 mil., **b) 108,4 mil.**, c) 230 mil.

2) Co je to migrace?

3) Ve kterých třech zemích žije nejvíce uprchlíků?

a) Turecko, Německo, Jordánsko

b) Německo, Uganda, Pákistán

c) Turecko, Kolumbie, Uganda

4) Kolik procent obyvatelstva ČR jsou cizinci?

a) 5 %, **b) 10 %**, c) 25 %

3) Jaký je rozdíl mezi migrantem a uprchlíkem?

5) Jaká jsou nejpočetnější tři občanství mezi cizinci v Česku?

a) Ukrajina, Sýrie, Vietnam

b) Ukrajina, Slovensko, Vietnam

c) Slovensko, Ukrajina, Sýrie

Studenti a studentky porovnají své odpovědi na otázky s dostupnými daty o migraci

→ v prezentaci je možné promítnout podklady a zdroje (viz příloha k lekci).

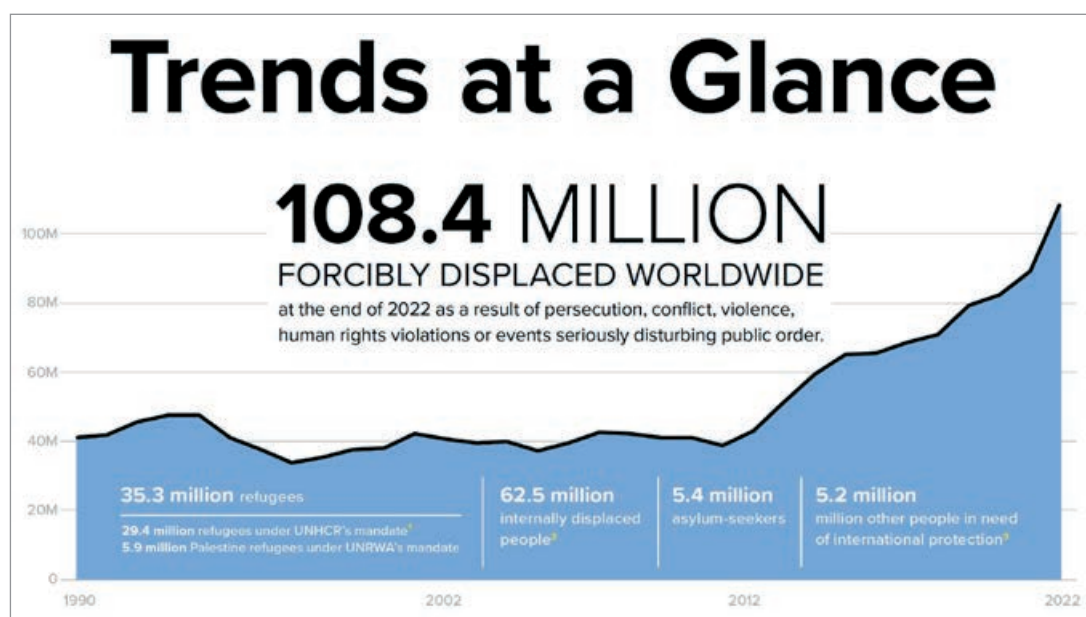
1) Kolik procent občanů EU se narodilo mimo země EU?

a) 8,4 %, b) 10,5 %, c) 23 %

Zdroj: Evropská komise (2022): Statistické údaje o migraci do Evropy (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/statistics-migration-europe_cs#uprchl%C3%ADci-v-evrop%C4%9B)

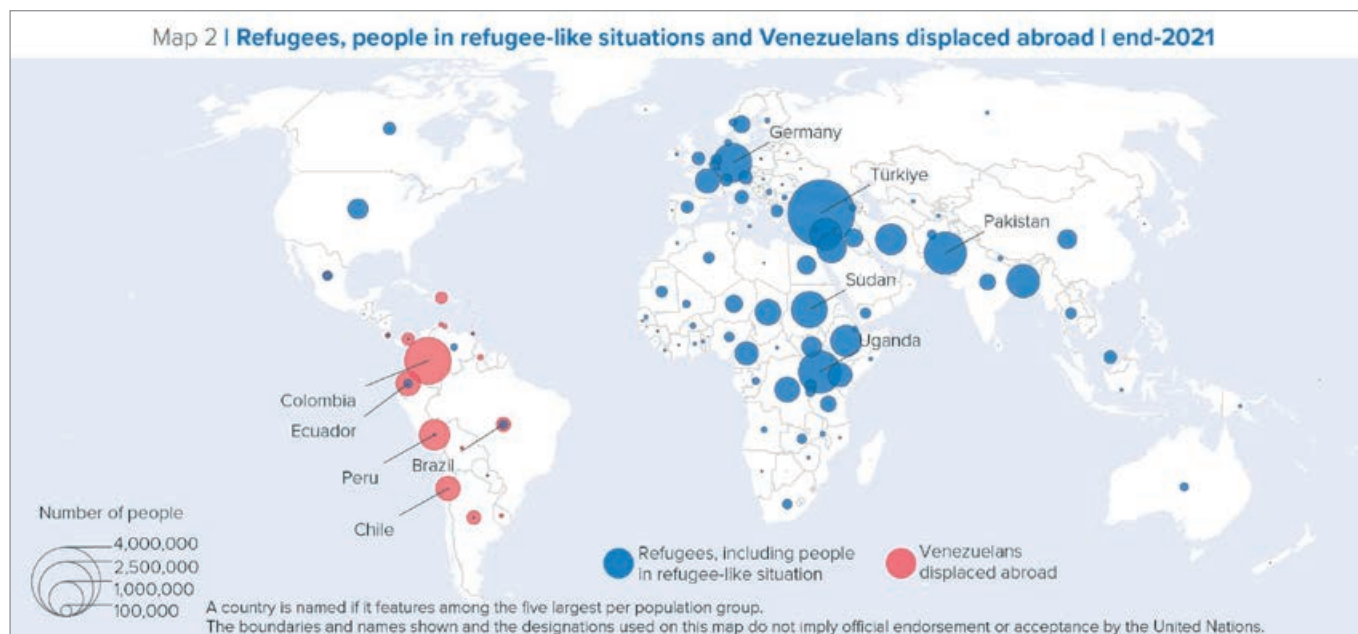
2) Kolik lidí na světě je v současnosti na útěku ze svého domova, respektive kolik je na světě uprchlíků?

a) 68,5 mil., b) 108,4 mil., c) 230 mil.

Zdroj: UNHCR (2023): Global Trends Forced Displacement in 2022 (<https://www.unhcr.org/global-trends-report-2022>)

3) Ve kterých třech zemích žije nejvíce uprchlíků?

- a) Turecko, Německo, Jordánsko
 b) Německo, Uganda, Pákistán
c) Turecko, Kolumbie, Uganda

(Pozn. Jedná se o počet uprchlíků, ne o počet uprchlíků na počet obyvatel dané země. V posledních letech je velký počet vysídlených z Venezuely, proto povyskočila Kolumbie)

Zdroj: UNHCR (2022): Global Trends Forced Displacement in 2021 (<https://www.unhcr.org/media/global-trends-report-2021>)

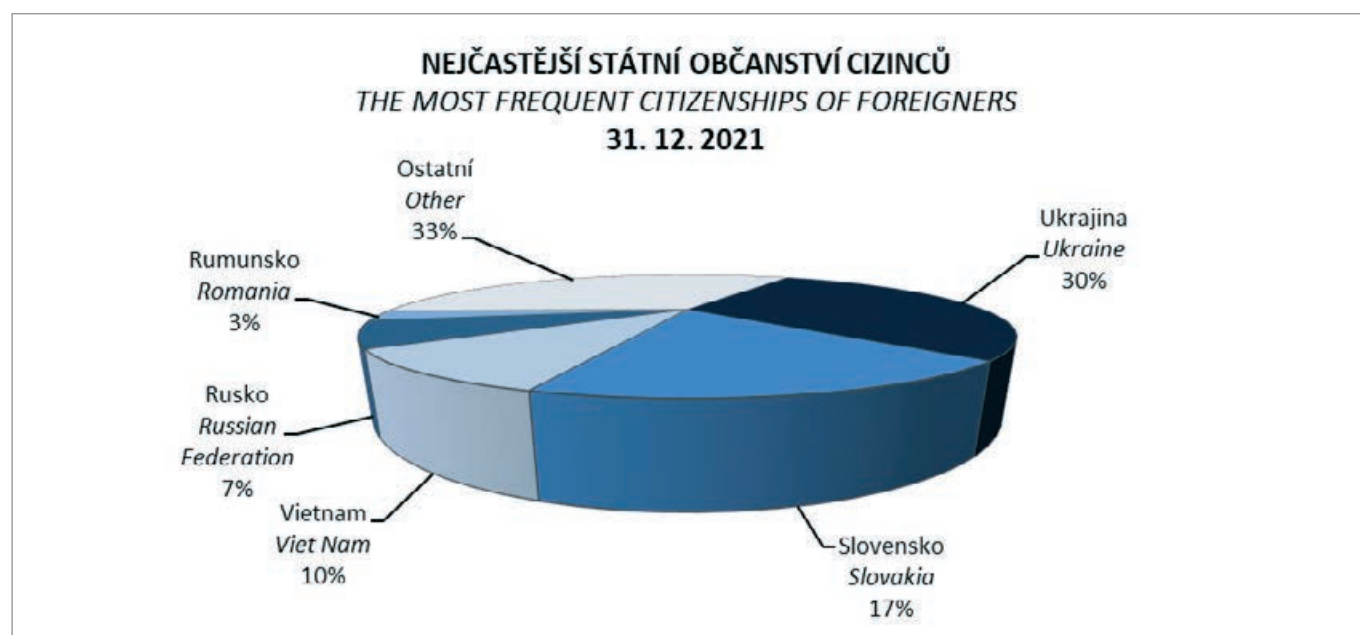
4) Kolik procent cizinců žije v Česku?

- a) 5 %, **b) 10 %**, c) 25 %

Zdroj: MVČR (2022): Čtvrtletní zpráva o migraci za 2. čtvrtletí 2022 (<https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-2-ctvrtletni-2022.aspx>)

5) Jaká jsou nejpočetnější tři občanství mezi cizinci žijícími v Česku?

a) Ukrajina, Sýrie, Vietnam

b) Ukrajina, Slovensko, Vietnam

c) Slovensko, Ukrajina, Sýrie

Zdroj: Český statistický úřad (2022): Cizinci v ČR – 2021 (<https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2021>)

Pomocí dat z <https://www.encyclopediaofmigration.org/> odpovězte na následující otázky:

Poznámka data jsou do roku 2017, ale měla by být brzy aktualizována.

Doporučení: Mladším studentům a studentkám doporučujeme aplikaci dopředu ukázat a zodpovědět jejich případné dotazy.

1) Vyberte si jednu z imigračních zemí (Německo, Uganda, Kanada) a vypište první 3 státy, ze kterých do nich lidé přicházejí. Zkuste zdůvodnit, proč právě tyto (blízkost, ekonomická jistota, bezpečí).

Německo – Turecko (ekonomická jistota, bezpečí), Polsko (blízkost, ekonomická jistota), Rusko

Uganda – Jižní Súdán, Súdán, Demokratická republika Kongo (blízkost, „větší bezpečí“)

Kanada – Velká Británie, Čína, Indie (ekonomická jistota)

2) Vyberte si jednu z emigračních zemí (Čína, Polsko, Somálsko) a vypište 3 státy, do kterých z nich lidé nejčastěji odcházejí. Zkuste zdůvodnit, proč právě tyto (blízkost, ekonomická jistota, bezpečí).

Čína – USA, Japonsko, Kanada (větší profesní uplatnění)

Polsko – Německo (blízkost, ekonomická stálost), USA, Velká Británie (větší profesní uplatnění)

3) Vypište 3 země, do kterých se lidé z Česka nejčastěji stěhují. Zkuste zdůvodnit proč právě tyto.

Odkud jste dnes získávali informace o migraci? Uveďte alespoň 3 zdroje.

UNHCR, Evropská komise, ČSÚ, MV ČR, encyklopediemigrace.org

Vyberte:

- + jednu novou informaci, kterou jste dnes během hodiny zjistili:
- + jednu věc, kterou jste si uvědomili při práci s daty:

Ohodnoťte svůj postoj k tématu migrace. O téma a osudy lidí se... (zakroužkujte a zdůvodněte)

zajímám – spíše zajímám – zajímám tak napůl – spíše nezajímám – vůbec nezajímám

Další témata k diskusi:

Válka na Ukrajině a s ním související změny v počtu cizinců v Česku.
Doporučujeme dohledat aktuální data k datu, kdy je lekce realizovaná.

Zdroje:

<https://www.encyclopediaofmigration.org/>

<https://www.unhcr.org/global-trends-report-2022>

<https://www.unhcr.org/media/global-trends-report-2021>

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_cs#uprchl%C3%ADci-v-evrop%C4%9B

<https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-2-ctvrtleti-2022.aspx>

<https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2021>

A) Odpovězte na otázky v tabulce:

samostatně

ve dvojicích

1) Co pro tebe znamená domov?

1) Kolik procent občanů EU se narodilo v roce 2021 mimo země EU?

a) 8,4 %, b) 10,5 %, c) 23 %

2) Kolik lidí na světě je v současnosti na útěku ze svého domova, respektive kolik je na světě uprchlíků?

a) 68,5 mil., b) 108,4 mil., c) 230 mil.

2) Co je to migrace?

3) Ve kterých třech zemích žije nejvíce uprchlíků?

a) Turecko, Německo, Jordánsko

b) Německo, Uganda, Pákistán

c) Turecko, Kolumbie, Uganda

4) Kolik procent cizinců žije v Česku?

a) 5 %, b) 10 %, c) 25 %

3) Jaký je rozdíl mezi migrantem a uprchlíkem?

5) Jaká jsou nejpočetnější tři občanství mezi cizinci v Česku?

a) Ukrajina, Sýrie, Vietnam

b) Ukrajina, Slovensko, Vietnam

c) Slovensko, Ukrajina, Sýrie

B) Pomocí dat z <https://www.encyclopediaofmigration.org/> odpovězte na následující otázky:

Poznámka data jsou do roku 2017, ale měla by být brzy aktualizována.

1. Vyberte si jednu z imigračních zemí (Německo, Uganda, Kanada) a vypište první 3 státy, ze kterých do nich lidé přicházejí. Zkuste zdůvodnit, proč právě tyto (blízkost, ekonomická jistota, bezpečí).

2. Vyberte si jednu z emigračních zemí (Čína, Polsko, Somálsko) a vypište 3 státy, do kterých z nich lidé nejčastěji odcházejí. Zkuste zdůvodnit, proč právě tyto (blízkost, ekonomická jistota, bezpečí).

3. Vyberete Česko a vypište 3 země, do kterých se lidé z Česka nejčastěji stěhují. Zkuste zdůvodnit, proč právě tyto.

4. Ze které země se do Česka stěhovalo v roce 2017 nejvíce lidí? Jak se to od té doby změnilo?

Doplňující otázka: Co znamená, když o některé zemi tvrdíme, že má kladné migrační saldo?

C) Odkud jste dnes získávali informace o migraci? Uveďte alespoň 3 zdroje.

D) Vyberte:

+ jednu novou informaci, kterou jste dnes během hodiny zjistili:

+ jednu věc, kterou jste si při práci s daty uvědomili:

E) Ohodnoťte svůj postoj k tématu migrace. O téma a osudy lidí se... (zakroužkujte a zdůvodněte)

zajímám – spíše zajímám – zajímám tak napůl – spíše nezajímám – vůbec nezajímám

---

Další témata k diskusi:

Lekce / **STRAVOVÁNÍ** **Z POHLEDU NÁBOŽENSTVÍ**

90 minut

skupinová
práce

13+

věk

práce
na počítači

CÍLE

Studentky a studenti se **seznámí** se stravovacími omezeními v souvislosti se třemi největšími světovými náboženstvími. **Vyhledávají informace** a ve skupině **prezentují** svá zjištění. Na závěr **reflektují** svá zjištění ohledně stravování a vztahují je ke kulturním zvyklostem v Česku.

KOMPETENCE

- + sociální a personální
- + komunikativní
- + k učení
- + digitální

RVP: občanská výchova, základy společenských věd, zeměpis (geografie), člověk a svět práce

Využíváme: Model E-U-R, digitální technologie, práci s informacemi, prezentační dovednosti, práci v týmu

Potřebujeme: připojení na internet, chytré telefony (tablety, počítače)

Organizace lekce:

1–2 vyučovací hodiny (první hodina příprava, druhá prezentace), práce ve skupinách (minimálně 3 skupiny studentek a studentů)

EVOKACE

10
minut

Vypsát nebo promítnout na tabuli následující pojmy:

půst, ramadán, košer, halal, vegetariánství

Otázky:

Co tyto termíny znamenají? S čím souvisí?

UVĚDOMĚNÍ

60
minut

Úloha:

POROVNÁNÍ STRAVOVACÍCH OMEZENÍ VE TŘECH NEJVĚTŠÍCH NÁBOŽENSTVÍCH SVĚTA

Instrukce:

- 1) Rozdělte žáky* ně do třech až šesti skupin. Každá skupina si vybere jedno ze tří náboženství (křesťanství, islám nebo hinduismus).
- 2) Každá skupina bude mít za úkol vytvořit prezentaci, ve které porovná stravovací omezení vybraného náboženství s běžnými stravovacími zvyklostmi ve své vlastní kultuře.

- 3) Žáci*kyně by měli ve své prezentaci zahrnout následující body:
- a) Základní informace o vybraném náboženství a jeho vlivu na stravování.
  - b) Příklady zakázaných potravin ve vybraném náboženství.
  - c) Porovnání s běžnými stravovacími zvyklostmi ve vlastní kultuře.
  - d) Diskuze o důvodech a významu těchto stravovacích omezení pro příslušníky daného náboženství.
  - e) Stereotypy vážící se ke zmíněným stravovacím návykům ve vybraném náboženství.
- 4) Skupiny by měly mít dostatek času na výzkum a přípravu prezentace. Můžete také povzbudit žáky k využití knihovny, internetu nebo aby se poradili se svými rodinami, pokud mají zkušenosti s některým z těchto náboženství.
- 5) Každá skupina by měla prezentovat svou práci před třídou. Po každé prezentaci můžete vést diskuzi a nechat ostatní žáky*ně klást otázky.

Tato úloha by měla pomoci studentům a studentkám porozumět různorodosti náboženství a kultur a povzbudit je k respektu a vzájemné toleranci.

KRITÉRIA HODNOCENÍ PREZENTACÍ

na téma stravovacích zvyklostí u tří největších náboženství světa pro studenty a studentky mohou zahrnovat:

- 1) Přesnost informací: hodnocení toho, zda prezentace obsahuje správné a přesné informace o daném náboženství a jeho stravovacích omezeních.
- 2) Kvalita prezentace: zhodnocení jasnosti a struktury prezentace, použití vhodných nástrojů (např. PowerPoint, poster apod.), výslovnosti, přednesu a celkového dojmu, kterým prezentace působí.
- 3) Porovnání s běžnými stravovacími zvyklostmi: posouzení schopnosti skupiny porovnat stravovací omezení daného náboženství s běžnými stravovacími zvyklostmi ve vlastní kultuře, přičemž se očekává vhodné a relevantní srovnání.
- 4) Kreativita a originalita: hodnocení inovativního přístupu k prezentaci, použití různých zdrojů informací a představení nových myšlenek nebo perspektiv na dané téma.
- 5) Spolupráce a týmová práce: posouzení úrovně spolupráce ve skupině, zda všichni členové skupiny přispěli a jak účinně spolupracovali na vytvoření prezentace.
- 6) Schopnost odpovídat na otázky: hodnocení schopnosti skupiny odpovídat na otázky z publika nebo učitele a poskytovat další relevantní informace.
- 7) Respekt k rozmanitosti a kulturám: zhodnocení, zda prezentace vyjadřuje respekt k různým náboženstvím, kulturám a stravovacím omezením a zda podporuje vzájemnou toleranci a porozumění.
- 8) Celkový dojem: obecný dojem z prezentace, zda byla zajímavá, informativní a podnětná a jak účinně oslovila publikum.

Pamatujte, že kritéria hodnocení by měla být jasná a způsob hodnocení by měl být objektivní a spravedlivý.

- 1) Která specifika stravování zmíněných náboženství se promítají i do české kuchyně/kultury stravování?
- 2) Uvedte alespoň tři příklady odlišných kulturních zvyklostí ve stravování v jiných zemích, než je Česko.
- 3) Jak může nepochopení odlišných náboženských nebo kulturních zvyklostí ovlivňovat vnímání jiných náboženství a kultur? Uvedte alespoň tři příklady vzniklých stereotypů.

TEORIE PRO UČITELE

Porovnání stravovacích omezení souvisejících s náboženstvími (vybrány byly tři první náboženství s nejvyšším počtem věřících):

Tři největší náboženství na světě jsou **křesťanství, islám a hinduismus**. Zde je přehled zakázaných potravin v těchto náboženstvích:

Křesťanství

V křesťanské víře neexistuje žádný jednotný seznam zakázaných potravin. Existují však určitá období půstu, jako je například postní doba před Velikonocemi, kdy se někteří věřící zdržují jistých jídel, jako maso, vejce nebo mléčné výrobky. Víra křesťanů se v tomto ohledu liší podle jednotlivých církví a kulturních tradic.

Islám

V islámu existuje systém stravování zvaný halal a zakázaná potrava se nazývá haram. Zakázané potraviny zahrnují vepřové maso, alkohol, maso zvířat zabíjených bez náboženského rituálu, krev a výrobky obsahující krev. Některé větve islámu mohou mít specifické dodatečné omezení, ale zmíněné potraviny jsou obecně zakázány pro všechny muslimy.

Hinduismus

Hinduismus má také určitá omezení týkající se stravování. Zakázané potraviny se nazývají ahimsa, což znamená zdržování se potravin, které způsobují škodu nebo utrpení živočichům. Nejčastěji zakázané potraviny jsou maso (zejména hovězí a vepřové), ryby, vejce a alkohol. Vegetariánství je často praktikováno hinduisty a mnoho z nich se vyhýbá také cibuli, česneku a ostrým kořením.

Je důležité poznamenat, že v každém z těchto náboženství existuje rozmanitost praktik a tradic, a tak konkrétní omezení mohou být různá v závislosti na regionu, kultuře a individualitě věřících.

Tato lekce byla částečně vytvořena pomocí umělé inteligence, konkrétně v ChatGTP.

Další zdroje:

<https://www.vyzivaspol.cz/jak-ovlivnuji-jednotliva-nabozenstvi-stravovaci-navyky/>

<https://epochalnisvet.cz/zakazana-jidla-co-jednotliva-nabozenstvi-nedovoluji-konzumovat/>

Další lekce na téma náboženství naleznete v Metodické příručce pro výuku o víře a náboženství „[Žijeme spolu, mluvíme spolu.](#)“ a na <https://e-learning.youngcaritas.cz>.

Pracovní list /

STRAVOVÁNÍ Z POHLEDU NÁBOŽENSTVÍ

A.

Vysvětlete vlastními slovy, případně dovyhledejte na internetu, co znamená:

půst –

ramadán –

košer –

halal –

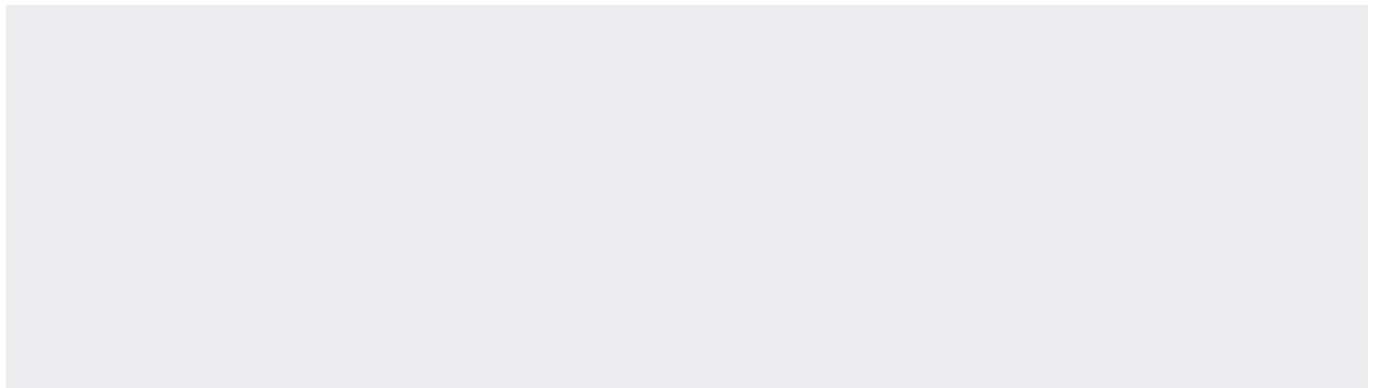
vegetariánství –

B.

Informace o stravovacích návycích a omezeních náboženství: _____ (doplň)

Poznámky k prezentaci:

C.

Odpovězte samostatně na závěrečné reflektující otázky:

1) Která specifika stravování zmíněných náboženství se promítají i do české kuchyně/kultury stravování?

2) Uveďte alespoň tři příklady odlišných kulturních zvyklostí ve stravování v jiných zemích, než je Česko.

3) Jak může nepochopení odlišných náboženských nebo kulturních zvyklostí ovlivňovat vnímání jiných náboženství a kultur? Uveďte alespoň tři příklady vzniklých stereotypů.

8. PŘÍLOHY

PŘÍLOHY PRO REALIZACI ŽIVÉ KNIHOVNY:

Příloha 1 – Květina identity

Příloha 2 – Výpůjční pravidla

Příloha 3 – Čtenářský průkaz

Příloha 4 – Příprava na živou knihovnu

Příloha 5 – Reflexe živé knihovny

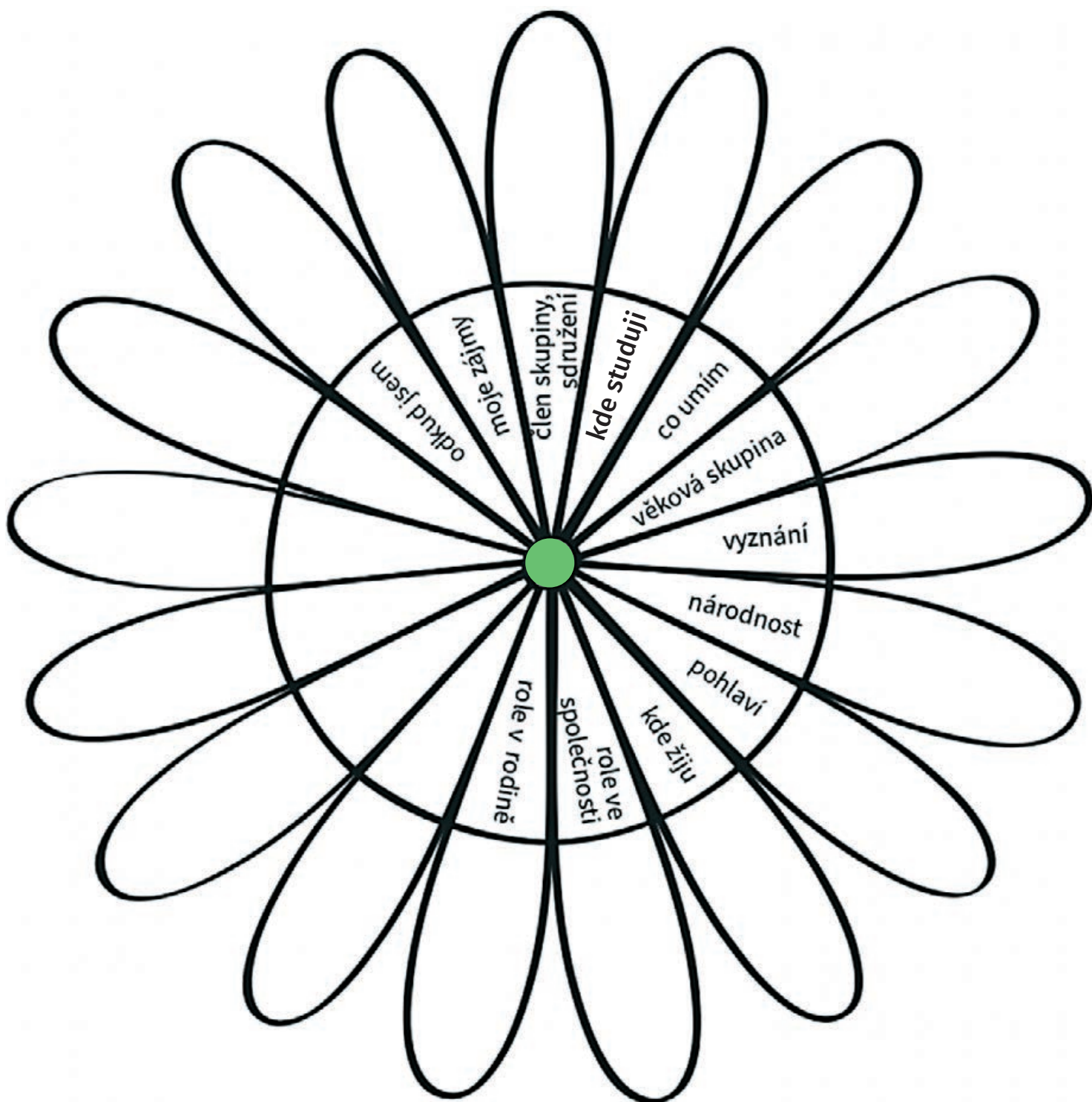

PŘÍLOHY PRO REALIZACI IDEATHONU A ŠKOLNÍHO PROJEKTU:

Příloha 6 – Strom řešení

Příloha 7 – Teorie změny (sféry vlivu)

VÝPŮJČNÍ PRAVIDLA ŽIVÉ KNIHOVNY

- + Budete mít možnost hovořit s **živou knihou** = člověkem, který bude vyprávět o sobě samém a sdílet své životní zkušenosti.
- + **Čtenář*ka** má **knihu** vypůjčenou na předem danou dobu.
- + **Knihy** i **čtenáři*ky** mají svoji důstojnost. Ta nesmí být žádným způsobem a nikým poškozena. Naopak: **Knihy** i **čtenáři*ky** se musí navzájem respektovat.
- + **Čtenář*ka** souhlasí s tím, že **knih** má právo odmítnout odpovědět na takové otázky, které jí působí nepříjemný pocit. Má právo na některé otázky nemít názor nebo říci: „Nevím“. Zároveň respektuje, že **knih** může z vlastního rozhodnutí ukončit rozhovor.
- + **Čtenář*ka** získá z rozhovoru od **knih** informace a názory, které jsou jejich vlastní či získané na základně osobní zkušenosti. **Živá kniha** tak mluví pouze za sebe. Žádná z **knih** tedy **ne**reprezentuje názory či chování jakékoli skupiny a **čtenář*ka** nebude tzv. zobecňování po **knize** vyžadovat.
- + **Čtenáři*ky** mohou klást otázky a otevírat tak různá témata. Jakékoliv nejasnosti by měly být v průběhu rozhovoru co nejdříve vyjasněny.
- + Po ukončení rozhovoru vyplní každý*á **čtenář*ka** otázky v anonymním pracovním listu.
- + Před začátkem rozhovoru musí každý*á **čtenář*ka** souhlasit s těmito pravidly.

ŽIVÁ KNIHOVNA – Čtenářský průkaz

Název zapůjčené „živé knihy“:

Vyprávění
mě zaujalo:

Otázky – na co bych se chtěl/a „živé knihy“ zeptat?

*K zamýšlení: Co mě vede k tomu, že se ptám zrovna na tohle?
Když mi kniha na otázku odpoví, co se asi dozvím?*

Co z rozhovoru s „živou knihou“ mě nejvíc zaujalo. Co mě překvapilo.

*Nehodnotím „živou knihu“. Popisuji, co jsem se dozvěděl/a
a jak to na mě zapůsobilo.*

1. hodně

vůbec

2. hodně

vůbec

3. hodně

vůbec

4. hodně

vůbec

ŽIVÁ KNIHOVNA – Čtenářský průkaz

Název zapůjčené „živé knihy“:

Vyprávění
mě zaujalo:

Otázky – na co bych se chtěl/a „živé knihy“ zeptat?

*K zamýšlení: Co mě vede k tomu, že se ptám zrovna na tohle?
Když mi kniha na otázku odpoví, co se asi dozvím?*

Co z rozhovoru s „živou knihou“ mě nejvíc zaujalo. Co mě překvapilo.

*Nehodnotím „živou knihu“. Popisuji, co jsem se dozvěděl/a
a jak to na mě zapůsobilo.*

1. hodně

vůbec

2. hodně

vůbec

3. hodně

vůbec

4. hodně

vůbec

CÍLE

Studentky a studenti zkoumají různé rozdíly mezi lidmi, jejich příčiny i důsledky. Uvedou příklady předsudků a stereotypů ze svého života. Seznámí se s aktivitou živá knihovna, která bude následovat.

KOMPETENCE

- sociální a personální
- komunikativní
- k učení
- k řešení problémů

RVP: český jazyk, zeměpis, dějepis, občanská výchova, základy společenských věd, člověk a svět práce, multikulturní výchova

Využíváme: diskusi, brainstorming, brainwriting, kritické myšlení

Potřebujeme: post-it, fixy, tabuli, kartičky pocitů (lze promítnout na interaktivní tabuli)

Organizace lekce:

Tato lekce by měla předcházet vlastní prezenční živé knihovně (ŽK). Měla by být přípravou pro studentky a studenty vyučující na ŽK. Vlastní zaměření se může lišit dle tématu budoucí ŽK, např. pokud bude ŽK zaměřena na migraci a všechny knihy budou cizinci, bude i úvodní lekce zaměřena více na migraci. Další témata ŽK mohou být: duševní zdraví, zdravotní znevýhodnění, šikana, LGBT+, pomoc druhým, život za komunismu apod.

EVOKACE

15
minut

Hlasování:

Zvedne ruku ten, kdo:

- + Někdy viděl nějaký film o válce případně válečných uprchlících.
- + Poslouchá zpěváka nebo zpěvačku, která je z LGBT+ komunity.
- + Potkal někdy na ulici člověka, který „vypadal“ jinak než ostatní.
- + Zná někoho, kdo má nějaký zdravotní handicap.
- + Má za kamaráda někoho jiné barvy pleti.

Brainstorming:

Co mají tyto otázky společného?

→ lidé z různých menšin (rasa, LGBT+), odlišných životních situací (válka, zdravotní stav)

Co činí člověka odlišného od ostatních, respektive co nás může odlišovat od majoritní (většinové) společnosti?

→ Studentky a studenti vymýšlí a učitelka či učitel zapisuje na tabuli.

Jaké pocity jste měli, když jste na ulici viděli někoho, kdo vypadal „jinak“?

→ Každý student a studentka vybere za sebe 1–2 z pocitů, které učitelka či učitel promítne na tabuli.

Vztek, Hněv <i>Naštvaní, Zloba</i>	Rozladění <i>Podráždění, Rozhořčení</i>	Něha	Pohoda Spokojenost	Vděčnost <i>Naplnění</i>	Inspirace <i>Fascinace, Okouzlení</i>
Netrpělivost	Napětí	Hrdost	Povzbuzení Odhodlání	Energie <i>Osvěžení</i>	Radost <i>Štestí, Veselost, Potěšení</i>
Smutek	Lítost Zklamání	Dobrá nálada <i>Hřejivý pocit</i>	Pobavení <i>Rozpustilost</i>	Klid	Vyrovnanost <i>Rovnováha, Sebejistota</i>
Strach	Únava <i>Vyčerpání</i>	Nadšení <i>Vášeň</i>	Naděje	Volnost <i>Bezstarostnost</i>	Jistota
Bezmoc	Bolest <i>Zranění</i>	Znechucení	Tíživý pocit <i>Stísněnost</i>	Překvapení	Zvědavost <i>Zájem</i>

Zkuste odpovědět, proč jste měli takové pocity, na základě čeho?

→ Studentky a studenti se hlásí a kdo chce, ten odpoví. Mohou se objevovat odpovědi jako:

„NĚKDO, KOHO NEZNÁM, PROTOŽE JE CIZÍ.“

„NĚKDO, KOHO SE BOJÍM, PROTOŽE MÁM ŠPATNOU ZKUŠENOST/ZÁŽITEK.“

„NĚKDO, KOMU SE S KAMARÁDY VYSMÍVÁME, PROTOŽE JE TO ZÁBAVA, UTAHOVAT SI Z JINÝCH NAPŘ. KVŮLI BARVĚ PLETI NEBO SEXUÁLNÍ ORIENTACI.“

„SOUCÍTÍM S NĚKÝM, KDO JE TŘEBA POSTIŽENÝ, PROTOŽE TO NENÍ JEDNODUCHÉ.“

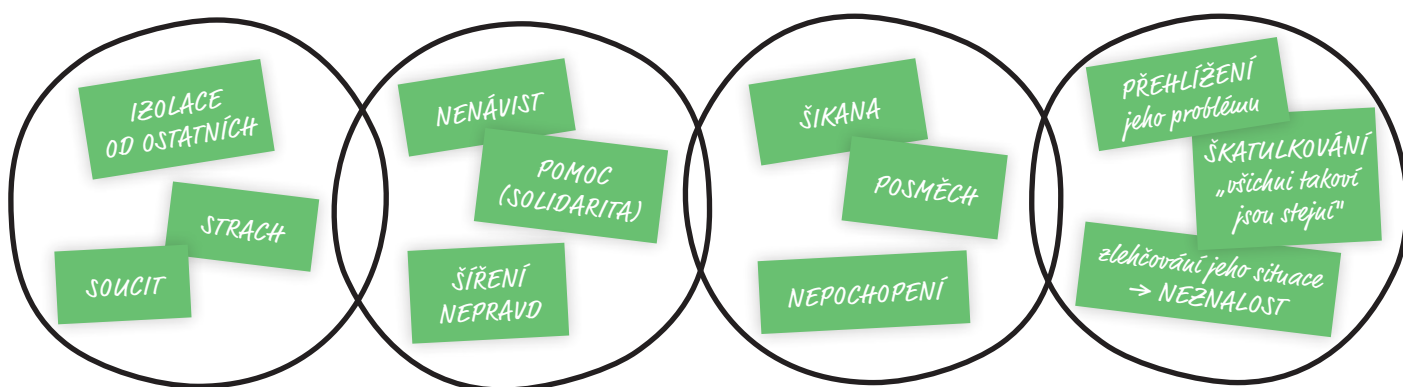
UVĚDOMĚNÍ

20
minut

Práce ve skupině – brainwriting:

Studentky a studenti ve skupině napíší na post-it minimálně 3 důsledky, jež může mít ve společnosti to, že je člověk něčím odlišný. S čím se takový člověk může setkat? Projevy ze strany společnosti mohou být negativní, ale i pozitivní. Poté lze post-it vylepit na tabuli.

Možné příklady:

ZÁVĚR A REFLEXE

10
minut

Přemýšlejte, co by mohlo pomoci ke zmírnění negativních důsledků, **chování společnosti** vůči osobám, které se na první pohled od ostatních odlišují, ale ve skutečnosti jsou stejně lidmi jako my a mají stejná lidská práva. Co můžete pro změnu přístupu udělat **přímo vy sami**? Zkuste na kus papíru anonymně napsat učitelce či učitel, jaký předsudek máte nebo často slyšíte vůči vybrané skupině obyvatel (menšině) či někomu, kdo se podle vás odlišuje (s tímto budeme dále pracovat po skončení ŽK).

- Vyučující si je schová, bude s nimi pracovat v hodině po ŽK.
- Následuje pozvánka na ŽK – vyučující studenty a studentky pozve na ŽK a vysvětlí, že třídu navštíví reálné osoby – živé knihy.

CÍLE

Studentky a studenti reflektují aktivitu živá knihovna (ŽK).
Pracují se svými původními předsudky a hodnotí svoje osobní setkání s živými knihami.

KOMPETENCE

- sociální a personální
- komunikativní
- k učení
- k řešení problémů

RVP: český jazyk, zeměpis, dějepis, občanská výchova, základy společenských věd, člověk a svět práce, multikulturní výchova

Využíváme: diskusi, kritické myšlení

Potřebujeme: papírky s předsudky studentek a studentů z hodiny před ŽK, názvy, případně i anotace živých knih, papíry, fixy, tabuli

Organizace lekce:

Tato lekce by měla proběhnout po prezenční či Živé knihovně online. Výstupem bude písemná reflexe studentek a studentů.

EVOKACE

5
minut

Otázka 1: *Co bylo tzv. nálepkou (čím se odlišovaly od majority/většiny) živých knih, které jsme mohli „číst“ a se kterými jsme se mohli setkat na ŽK?*

→ Odpovědi jsou individuální dle živých knih, vyučující zapisuje na tabuli.

Otázka 2: *Jak s odstupem hodnotíte živou knihovnu? Je něco, co jste předali dál, svým rodičům či kamarádům?*

→ Vyučující vyvolá některé studentky či studenty.

UVĚDOMĚNÍ

25
minut

Učitelka či učitel rozdává papíry a anonymní předsudky studentek a studentů, které psali před ŽK. Mělo by to vyjít tak, aby nikdo neměl svůj předsudek, ale něčí jiný.

Zadání:

1) Porovnej svůj předsudek (předpokládáme, že studentky a studenti si ho pamatují) z hodiny před ŽK s předsudkem, který si dostal od vyučujícího. Čeho se předsudek týká? Proč asi vznikl?

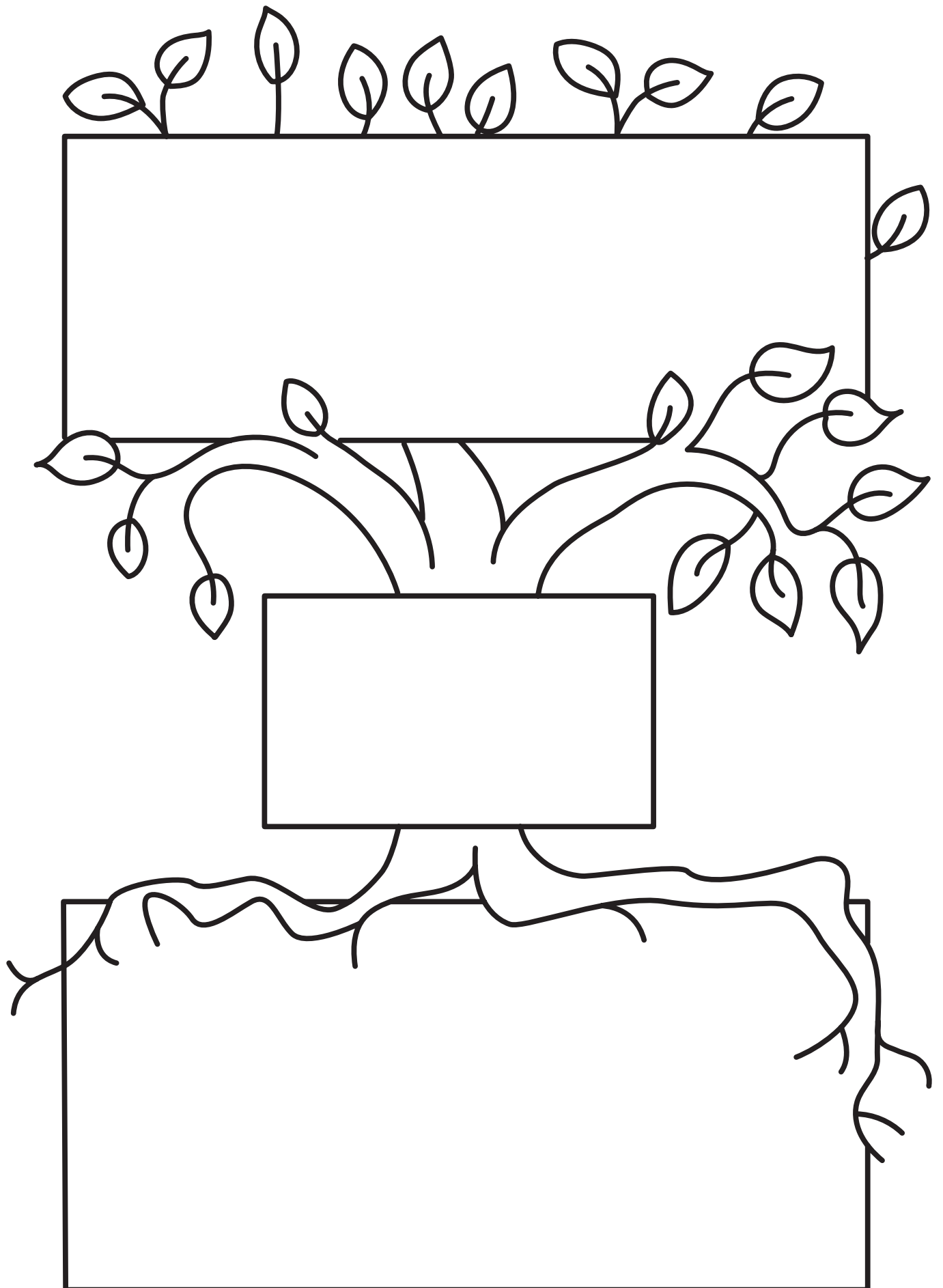
2) Navrhni, jak by šlo předsudek tvého spolužáka či spolužačky změnit, nebo spolužáka či spolužačku alespoň navést ke kritickému myšlení nad danou problematikou.

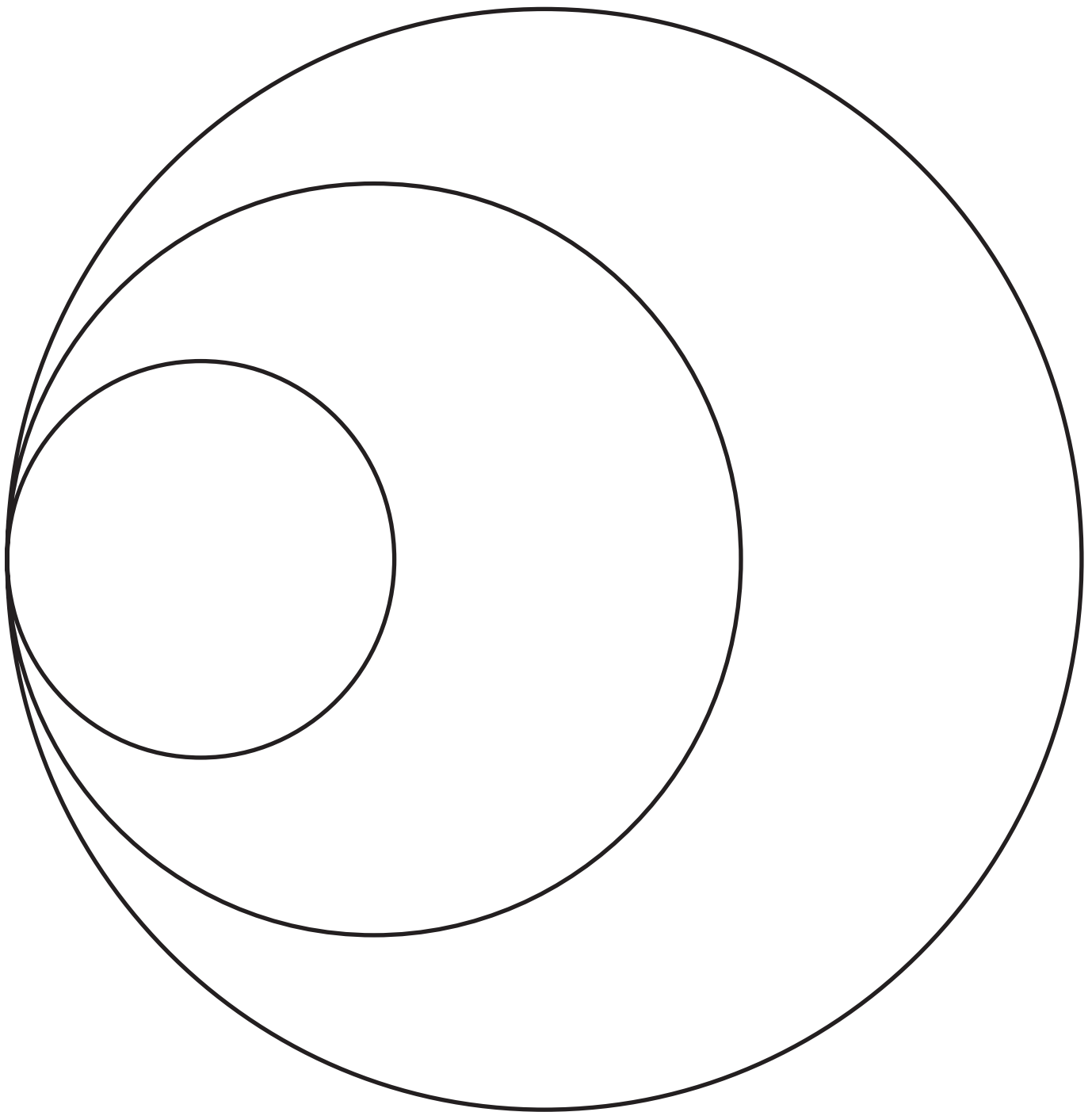
3) V čem v boji s předsudky **pomáhá** právě **živá knihovna**? Napiš alespoň 5 příkladů.

ZÁVĚR A REFLEXE

15
minut

Vyučující vybere minimálně 3 studentky či studenty (dle času), aby shrnuli své zamyšlení nad předsudky.

Vaše poznámky:

Vaše poznámky:

Vaše poznámky:

Vaše poznámky:

Young Caritas se zasazuje o **sociální spravedlnost**, upozorňuje na společenské problémy, prohlubuje sociální citění a probouzí angažovanost a zájem o prostředí, které společně tvoříme.

Young Caritas poskytuje prostor pro **celistvý rozvoj osobnosti**, sociální vzdělávání a radost z činnosti, která má smysl.

Young Caritas motivuje a podporuje mladé lidi, aby se zapojili do **dobrovolnických projektů**, které mají pozitivní dopad na společnost a pomáhají lidem v nouzi.

Young Caritas působí v mnoha zemích světa a nabízí mladým lidem konkrétní možnosti, jak se zapojit a přispět k tomu, aby byl **svět lepším místem**.

